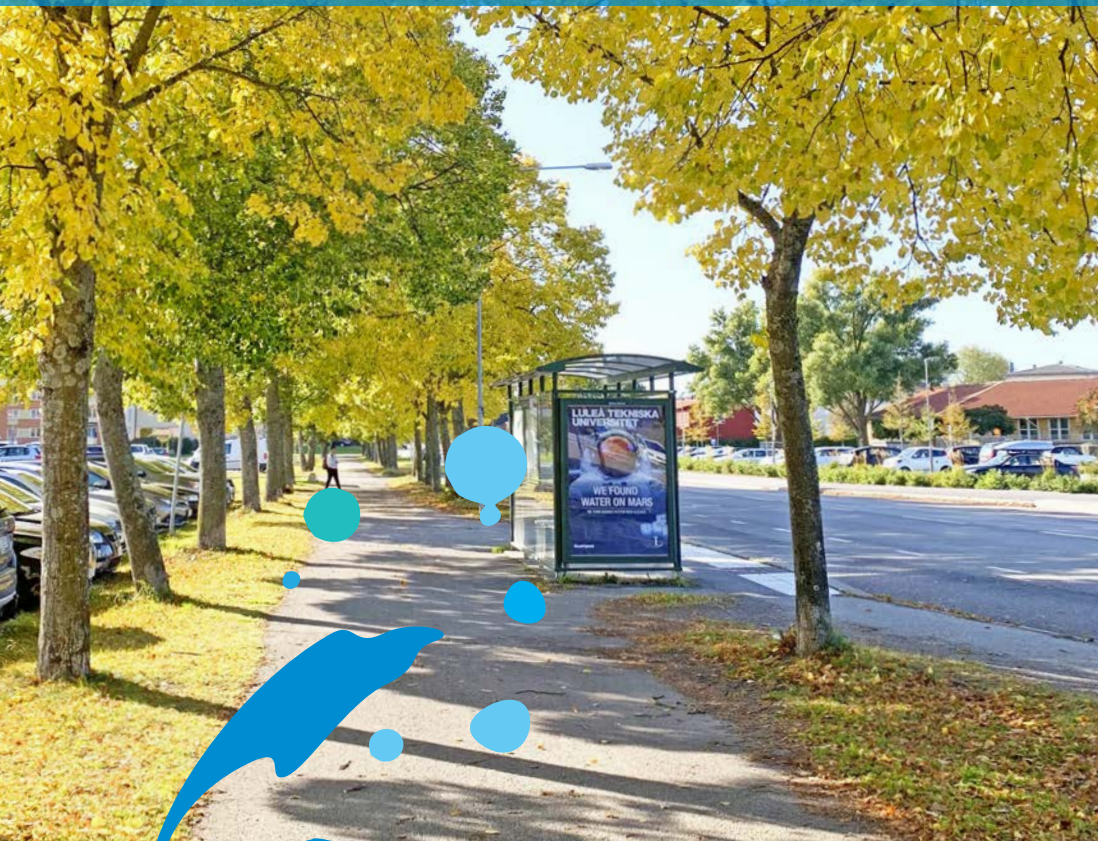


Planprogram för Hacksta-Berga

Godkännandehandling, 2022-09-28





Organisation

Planprogrammet för *Hacksta-Berga* har tagits fram av en projektgrupp under ledning av Samhällsbyggnadsförvaltningen på Österåkers kommun.

Kommunens projektgrupp

- Anna Forssén, planarkitekt & projektledare
- Ingrid Kärsten, planarkitekt
- Per Leijonhielm, planarkitekt
- Alexandra Rydin, exploateringsingenjör (ersatt av Nina Söderberg)
- Louise Ragnå, trafikplanerare (ersatt av Tim Laurell)
- Elin Engardt, projektledare anläggning
- Matilda Fjäder, miljöplanerare
- Gösta Bergman, översiktsplanerare
- Elin Dagerhamn, landskapsarkitekt
- Catrine Eckers, miljö- och hälsoskyddsinspektör
- Anna Bergqvist, bygglovhandläggare

Roslagsvatten AB

- Nina Lamberg, projektör
- Ewa Holmquist Sundman, VA-ingenjör
- Åke Sjögren, VA-ingenjör
- Ulf Kjellberg, kommunansvarig Österåker
- Dennis Olsson, kommunsamordnare avfall och miljölogistik

Konsulter

Ekologigruppen

- Elisabetta Troglio, expertstöd hållbarhet
- Ilona Stehn, landskapsarkitekt
- Helene Littke, landskapsstöd

Styrgrupp

- Kent Gullberg, samhällsbyggnadsdirektör
- Maria Ulvsgård, stadsarkitekt och chef för Stadsbyggnadsavdelningen
- Maria Bengs, planchef
- Anna Anderman, avdelningschef Infrastruktur och anläggning (ersatt av t.f., Daniel Jäderland)
- Daniel Jäderland, trafikchef
- Fredrik Nestor, chef för mark och stora projekt
- Krister Sernbo, chef för Strategiska planeringsavdelningen
- Jessica Aoun, chef lokalförsörjningsavdelningen

Programkarta samt tematiska kartor har tagits fram av:

White Arkitekter



Hacksta-Berga utvecklas

Hacksta-Berga är en central del av Åkersberga och inrymmer betydande funktioner i form av bostäder, skolor, parker och service för hela tätorten. Hacksta-Berga utvecklas genom förtätning och med stärkt identitet för olika platser i området. Området utvecklas till att bli en tydligare del av Åkersberga stad.

Österåker är en expansiv del av Stockholmsregionen och har ca 48 000 invånare. I Österåkers översiktsplan uttrycks ett befolkningsmål om 70 000-75 000 kommuninvånare år 2040. Kommunen är med i Sverigeförhandlingen och har åtagit sig att tillskapa drygt 7 000 nya bostäder fram till år 2035, varav cirka 3 300 ska tillskapas inom ett område om 1 km från Åkersberga station. Hacksta-Berga ligger inom 1 km från stationen och utgör således ett betydande område i kommunens utveckling. Området är till stor del redan bebyggt och präglas av storskaliga flerbostadshus från olika tidsperioder med olika stilideal. Kring Storängsvägen och Skolvägen finns bebyggelse från 1940-talet och området kring Österåkers gymnasium utgör, tillsammans med Kyrkligt centrum och det gamla kommunalhuset, exempel på god bebyggelse från 1950-talet. Längs Norrgårdsvägen finns miljonprogrambebyggelse i form av storskaliga lamellhus i bågformationer, på senare år kompletterade med äldreboende och bostäder. Delar av Bergavägen utvecklades under 2010-talet till en stadsgata kantad av bostadsbebyggelse med lokaler i

bottenvåningarna. Hacksta-Berga inrymmer parkområden som till största delen består av stora gräsytor med bevarade åkerholmar, bergällar samt trädbeklädda kullar. Programområdet inrymmer en mängd målpunkter så som det nuvarande kommunhuset, olika kulturverksamheter, förskolor och skolor samt restauranger och butiker i bottenvåningar.

Hacksta-Berga utvecklas till att bli en tydligare del av Åkersberga stad med stärkt identitet, ökad stadsmässighet och sammanhängande stråk. Området får mer tydligt definierade rum där Hacksta-Bergas bästa sidor tillvaratas, där parker, grönstråk och lekmiljöer utvecklas och förstärks. Hacksta-Berga blir ett tryggt område som erbjuder en stor variation av bostäder, arbetstillfällen och målpunkter. Ytor för förskole- och skoländamål med stor betydelse för centrala Åkersberga tillvaratas eller ersätts. Planprogrammet innebär en utveckling av funktioner och mötesplatser av olika karaktärer som får fler människor att stanna upp och besöka området.





Innehåll

Del 1 Framtidsbild och utgångspunkter	6	Del 2 Programförslag	18	Del 3 Hållbarhet och konsekvenser	76
<u>Vision för Hacksta-Berga</u>	<u>7</u>	<u>Målområde 1. Hacksta-Berga har tillgängliga och trygga stråk som tydligt länkar till sin omgivning</u>	<u>20</u>	<u>Sammanfattning av hållbarhetsbedömning</u>	<u>77</u>
<u>Programområdet</u>	<u>8</u>	<u>Målområde 2. Hacksta-Berga inrymmer attraktiva gröna miljöer och parker för hela Åkersberga</u>	<u>32</u>	Referenser och underlag	79
<u>Styrdokument och utgångspunkter</u>	<u>12</u>	<u>Målområde 3. Hacksta-Berga bidrar till kvalitativa miljöer för utbildning och lärande, kultur och upplevelser</u>	<u>42</u>		
		<u>Målområde 4. Hacksta-Berga är en stadsmässig del av Åkersberga stad med en variation av bostäder och en naturlig fortsättning på centrumområdet</u>	<u>52</u>		
		<u>Målområde 5. Hacksta-Berga är en del av en resilient stad som erbjuder en god livsmiljö</u>	<u>62</u>		
		<u>Genomförande</u>	<u>72</u>		

Läsanvisning

I **Del 1** beskrivs framtidsbilden av Hacksta-Berga samt fem målområden som syftar till att hjälpa till att uppnå visionen. Den nuvarande markanvändningen samt gällande styrdokument och utgångspunkter som ligger till grund för planprogrammet beskrivs.

Del 2 utgör programförslaget, där de fem målområdena beskrivs mer ingående och de åtgärder som krävs för att respektive målområde ska uppfyllas redovisas. Vardera kapitel avslutas med en sammanfattning av de nödvändiga åtgärderna för måluppfyllelse. Del 2 avslutas med ett genomförandeavsnitt, där bland annat en föreslagen etappindelning för genomförandet av planprogrammet och övergripande tidplan presenteras.

Del 3 innehåller en sammanfattning av en genomförd hållbarhetsbedömning samt en redogörelse för planprogrammets konsekvenser sett ur ett hållbarhetsperspektiv.

Inledning

Vad är ett planprogram?

Ett planprogram är ett dokument som ska vara vägledande vid den fortsatta utvecklingen och planläggningen av ett område. Vid omfattande förändring av ett större område och dess markanvändning kan det vara nödvändigt att i ett planprogram studera området ur ett bredare perspektiv innan detaljplanläggning påbörjas. Planprogrammet ska visa på det aktuella områdets förutsättningar samt kommunens intentioner med dess utveckling. Det ska även redovisa förslag till markanvändning, beskriva centrala funktioner, bidra med gestaltungsprinciper samt redovisa de konsekvenser förslaget medför. Planprogrammet ska ge en tydlig bild av den tänkta utvecklingen och skapa en gemensam målbild för berörda aktörer och allmänheten.

Programprocess

Tidig dialog

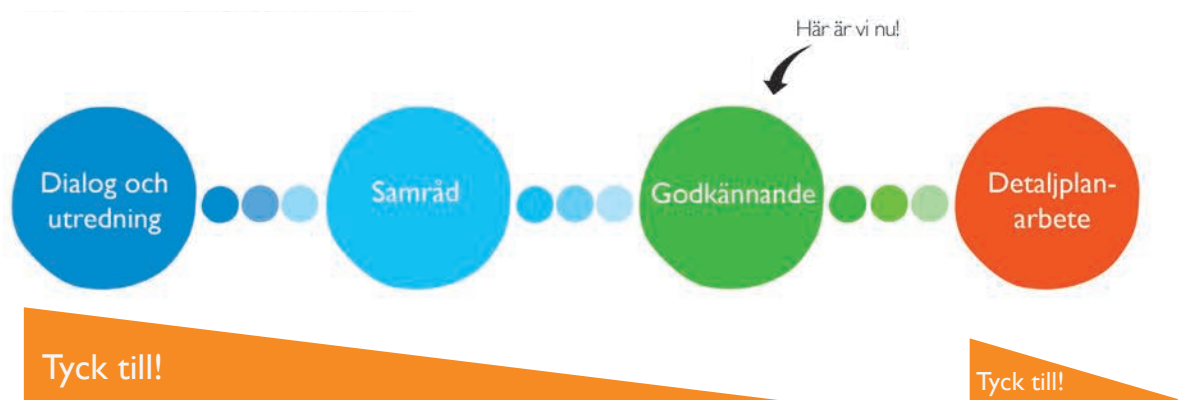
Programarbetet inleddes med en tidig dialog för att få en uppfattning om hur området används och hur det kan utvecklas. Representanter från kommunen var på plats i Åkersberga centrum och inom programområdet och efterfrågade boende och besökares uppfattning av programområdet i nuläget samt hur de ansåg att utvecklingen skulle ske. Bland annat framkom att parkområdena önskades bevaras men att de bör fyllas med nytt och spännande innehåll. En stadsmässighet efterfrågades med småskalig bebyggelse och bostäder i form av hyresrätter. Vad gäller gatunätet föreslogs en utveckling för alla olika trafikslag samt att gatustrukturen bör göras mer tydlig, trygg och tillgängligt.

Planprogram för samråd

Efter den inledande dialogen sammanställdes förutsättningar och målsättningar för fortsatt planläggning i ett förslag till planprogram, som ställdes ut på samråd mellan 22 mars-23 april 2021. Samrådshandlingens redovisade målen och strategierna för utveckling av programområdet med utgångspunkt i förutsättningar som framkommit, tillsammans med politiska beslut såsom kommunens översiktsplan. Under samrådet samlades yttranden på programförslaget in. Då fanns möjligheten för medborgare, fastighetsägare och remissinstanser att uttrycka sina synpunkter på programförslaget och dess innehåll.

Planprogram för godkännande

De synpunkter som inkom under samrådet har sammanställts i en samrådsredogörelse. Dessa synpunkter har legat till grund för den fortsatta bearbetningen av planprogrammet. Ytterligare utredningar har varit nödvändiga innan det färdiga planprogrammet överlämnades till Kommunfullmäktige för godkännande. Efter godkännande fungerar planprogrammet som en grund för det fortsatta planeringsarbetet, där detaljplaner successivt tas fram för programområdets olika delar.



Programprocessen, medborgarinflytandet visas nedtill i bilden – ju tidigare i processen desto större möjlighet att påverka.

Del I – Framtidsbild och utgångspunkter

Vision för Hacksta-Berga

År 2040 är Hacksta-Berga en långsiktigt hållbar, attraktiv och integrerad del av Åkersberga stad som stimulerar till lärande och kreativitet samt upplevs trygg och säker.

Detta innebär att Hacksta-Berga:

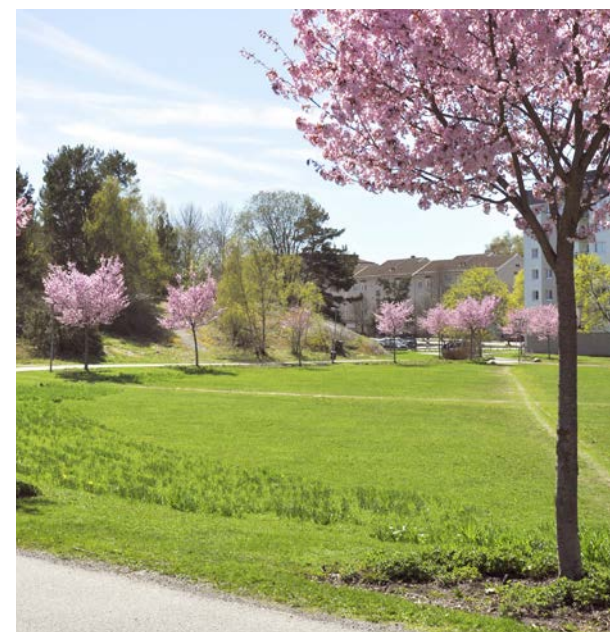
- Har tillgängliga och trygga stråk som tydligt länkar till sin omgivning
- Inrymmer attraktiva gröna miljöer och parker för hela Åkersberga
- Bidrar till kvalitativa miljöer för utbildning och lärande, kultur och upplevelser
- Är en stadsmässig del av Åkersberga stad med en variation av bostäder och en naturlig fortsättning på centrumområdet
- Är en del av en resilient stad som erbjuder en god livsmiljö

Visionen innebär att Hacksta-Bergas identitet tydliggörs genom att områdets tillgångar i form av definierade park- och skolområden för hela Åkersberga förstärks. Dessa knyts samman genom trivsamma, tydliga och trygga stråk. Programområdet utvecklas med utgångspunkt i sin unika tillgång på grönska och närhet till kollektivtrafik, handel och service.

Hacksta-Berga blir en integrerad del av tätorten och får samtidigt en tydligare ställning i staden och kommunen.

Hacksta-Berga år 2040

- Kvalitativa miljöer, lokaler och ytor för skol- och idrottsverksamhet.
- Nya bostäder: ca 900 lägenheter.
- Nya invånare: ca 1500-3000 invånare.
- Nya verksamhetsytor för handel, service och kontor.
- Förtydligade och utvecklade mötesplatser och parker.





Programområdet

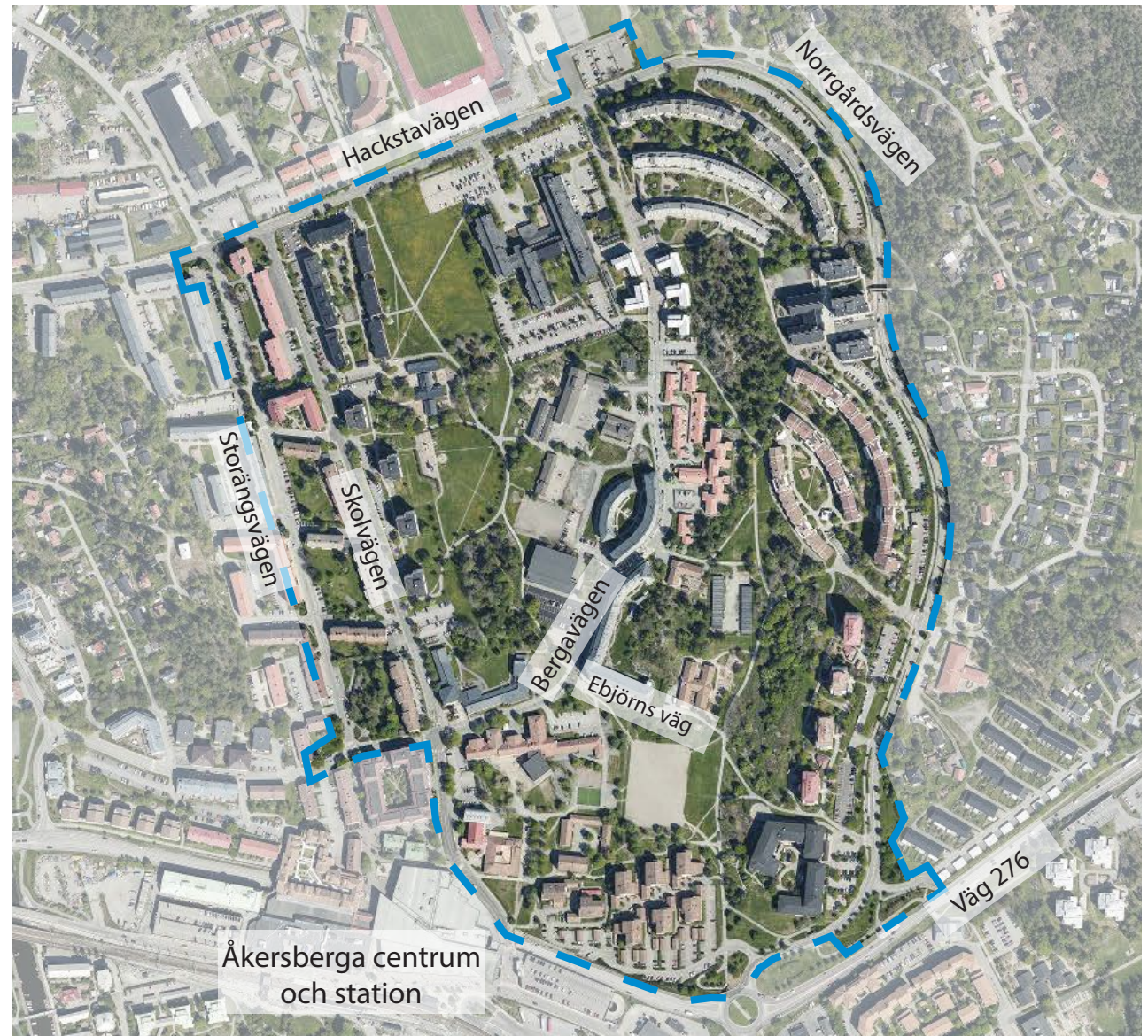
Läge och omfattning

Programområdet är en stadsdel belägen i centrala Åkersberga som omfattar en yta om ca 48 hektar (se karta 1). Området angränsar till Åkersberga centrum där bostäder och ett brett utbud av service och butiker finns. Hacksta-Berga har mycket god tillgång till kollektivtrafik, ca 100 meter från planprogrammets södra del finns Åkersberga station, där Roslagsbanan går mellan Österskär och Stockholm Östra. Intill ligger även Åkersbergas busstorg, där ett flertal regionala och de flesta lokala busslinjer stannar. Strax norr om programområdet finns naturområden i form av Hacksta friluftsområde och Röllingby backar samt Österåkers sportcentrum.

Nuvarande markanvändning

Området består idag av en blandad bebyggelse och inrymmer en mängd olika målpunkter för olika funktioner. Bland annat finns bostäder, såväl hyresrätter som bostadsrätter, verksamheter, parkområden, skolor och gymnasium, idrottshallar, äldre- och trygghetsboenden och en kyrka.

Bebyggelsen inom programområdet har utvecklats främst under de senaste sju decennierna, efter olika stilideal. Bostadsbebyggelsen utgörs av flerbostadshus och varierar i karaktär och höjd. Längs med Storängsvägen och Skolvägen finns både hyres- och bostadsrätter



Karta 1. Angränsning för Hacksta-Bergas planprogram.



i flerbostadshus i tre till sju våningar. Längs med Norrgårdsvägen finns hyresrätter i bågformade lameller och punkthus, som på senare år har kompletterats med nya bostäder samt äldreboende. Bergavägen har under 2010-talet utvecklats till en stadsgata, kantad av stadsmässiga flerbostadshus. I en del av områdets bostadshus, framförallt utmed Bergavägen och Storängsvägen, finns lokaler för verksamheter i bottenplan. I området södra del, intill Åkersberga centrum, ligger Kyrkligt centrum med bland annat öppen förskola, Österåkers gymnasium och fritidsgården Bergagården samt Berga teater, som är en del av Kulturknuten.

Inom programområdet finns en kommunal förskola och två förskolor som bedrivs av privata aktörer. Väster om Bergavägen ligger Hacksta skolområde som i dagsläget inrymmer en skola med klasserna f-6 som drivs av en privat aktör. Strax norr om skolan finns i dagsläget en panncentral. Alceahuset ligger inom programområdets norra del och inrymmer kontor, service och verksamheter i form av bland annat kommunens förvaltningar, tandläkare och en vårdcentral. Inom programområdet finns idrottsanläggningarna Hackstahallen och Bergahallen, belägna intill Hacksta skolområde respektive gymnasiet.



Berga teater är en del av Kulturknuten och inryms i en byggnad som delas av fritidsgården Bergagården. Dessa är belägna i södra delen av programområdet intill Åkersberga centrum.

Området inrymmer parkområden som i dagsläget främst utgörs av tomma gräsytor och till stor del saknar rekreativa värden. Inom programområdet finns bland annat en stadsdelspark med en kommunal lekpark, bevarade gamla åkerholmar och två öppna gräsytor. Öster om Österåkers gymnasium finns Bergaplan, som är en grusplan som saknar ett tydligt användningsområde. Från Bergaplan leder Norrgårdsvägens parkstråk norrut mot Kråkbergsparken. Det finns flertalet kopplingar i nord-sydlig riktning, både för gång- och cykeltrafik och biltrafik, i form av Storängsvägen, Skolvägen och Lennart Neckmans väg, Bergavägen och Norrgårdsvägen. På flygfoton kan ses att många människor rör sig i området på upptrampade stigar och att tydliga gång- och cykelvägar till viss del saknas. Orienterbarheten inom området bedöms, på grund av det otydliga gång- och cykelvägnätet, som relativt dålig och förståelsen för de snabbaste vägarna till olika målpunkter inom området behöver stärkas. Områdets har ett rikt innehåll men en relativt splittrad struktur, vilket bidrar till att Hacksta-Bergas identitet i dagsläget upplevs som otydlig.



Bergavägen har under 2010-talet utvecklats till en stadsgata med stadsmässig bostadsbebyggelse med lokaler i bottenvåningarna.



Alceahuset är beläget inom programområdets norra del och inrymmer bland annat kommunens förvaltningar.



Markägförhållanden

I karta 2 redovisas markägförhållandena inom programområdet. Kommunens och det kommunala fastighetsbolaget Armadas mark markeras i rött respektive gult. Som ses i kartan äger kommunen det mesta av den allmänna platsmarken inom området medan Armada äger förskole- och skolområden, Alceahuset samt en del hyresrätter. Den mark som inte är färgmarkerad ägs av privata aktörer.

Huvudmannaskapet inom programområdet varierar. Kommunen är huvudman för parkområdena och de flesta av vägarna. I dagsläget driftas Storängsvägen av Åkersbergas centrala vägförening och enligt gällande detaljplan är huvudmannaskapet för Skolvägen och Storängsvägen enskilt.

Gällande detaljplaner

Hela programområdet är sedan tidigare planlagt. Flera av detaljplanerna fastställdes för snart 50 år sedan och för att möjliggöra den önskade utvecklingen krävs i många fall nya detaljplaner. I karta 3 och i listan nedan redovisas samtliga gällande detaljplaner. Detaljplanerna med tillhörande planhandlingar finns tillgängliga på kommunens hemsida.

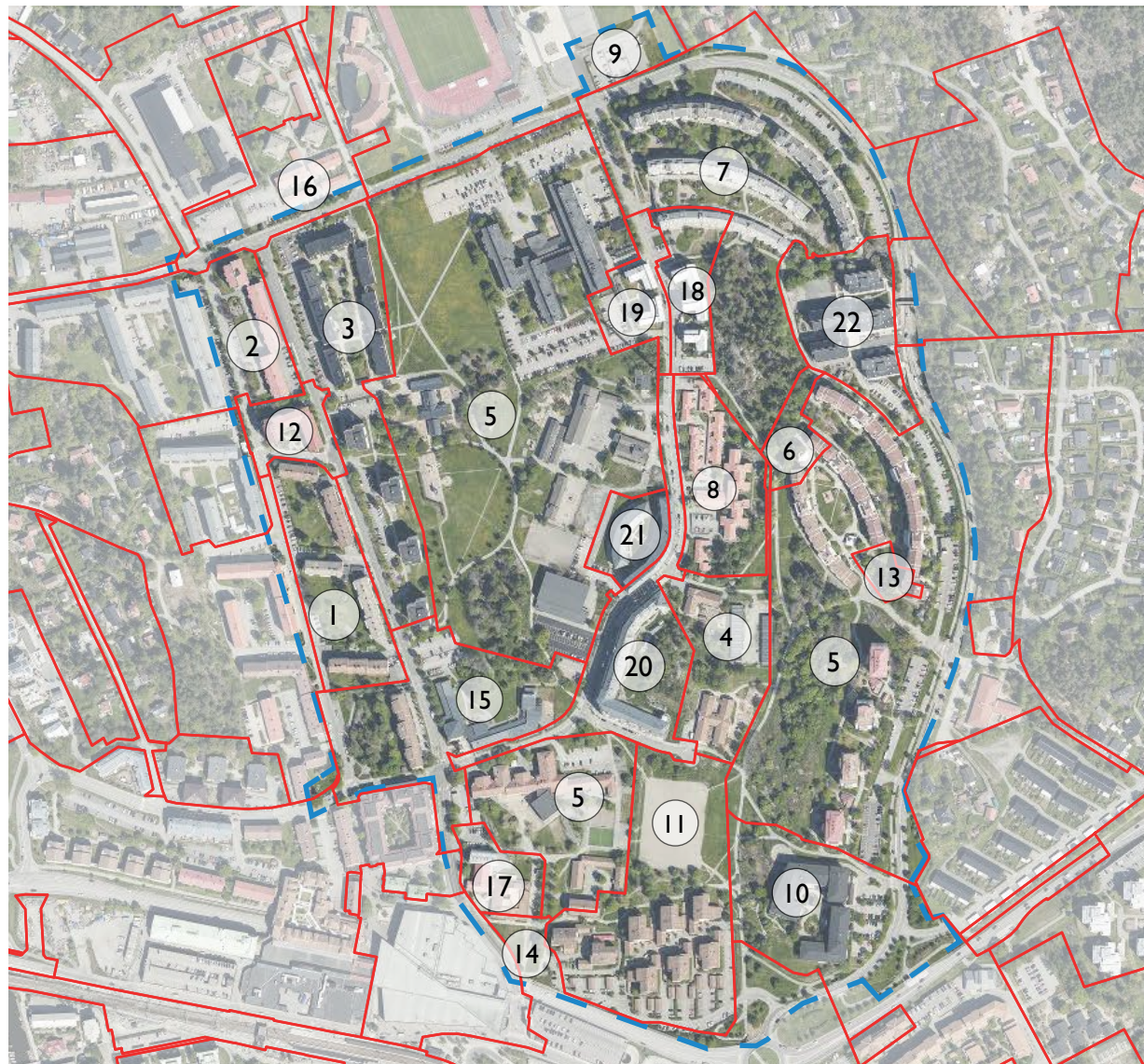
Gällande detaljplaner inom området:

1. Byggnadsplan för Berga 10:1, 11:43, 11:44 m.fl., (dp nr. 64) fastställd 1954.
2. Byggnadsplan för Hacksta 1:6, 1:7 m.fl. (dp nr. 108) fastställd 1960.



Karta 2. Markägförhållanden inom programområdet.

3. Byggnadsplan för området öster om Skolvägen, (dp nr. 128) fastställd 1962.
4. Stadsplan för Åkersberga, delplan 2, (dp nr. 194) fastställd 1968.
5. Stadsplan för Åkersberga, delplan 1, (dp nr. 202) fastställd 1968.
6. Norra delen av Berga gård, del 1, (dp nr. 207) fastställd 1970.
7. Norra delen av Berga gård, del 2, (dp nr. 216) fastställd 1971.
8. Berga 6:37 och 6:222, Solhälla, (dp nr. 236) fastställd 1972.
9. Åkersberga gymnasium, (dp nr. 267) fastställd 1977.
10. Stadsplaneändring för del av Söraområdet och Bergahuset, (dp nr. 298) fastställd 1982.
11. Hemvärnsgården, (dp nr. 326) fastställd 1989.
12. Bergaparken, Berga 6:36 och 6:162 m.fl., (dp nr. 338) fastställd 1989.
13. Berga 6:319 och del av Berga 6:43, (dp nr. 339) fastställd 1989.
14. Åkersberga Centrum, (dp nr. 355) fastställd 1992.
15. Åkar-Pelles tomt m.m., (dp nr. 363) fastställd 1993.
16. Smedby 25:1 m.fl., (dp nr. 364) fastställd 1993.
17. Berga Teater, del av fastigheten Berga 6:162, (dp nr. 382) fastställd 1998.
18. Bergavägen (Berga 11:1 m.fl.), (dp nr. 420) fastställd 2008 (genomförandetid utgår 2023-06-11).
19. Bergavägen 35-37, (dp nr. 438) fastställd 2011 (genomförandetid utgår 2021-01-27).
20. Bergavägen en stadsgata, etapp A, (dp nr. 444) fastställd 2011 (genomförandetid utgår 2021-07-15).
21. Bergavägen en stadsgata, etapp C, (dp nr. 469) fastställd 2014 (genomförandetid utgår 2024-01-14).
22. Norrgårdshöjden, (dp nr. 483) fastställd 2016 (genomförandetid utgår 2026-01-12).



Karta 3. Gränser för gällande detalplaner inom programområdet ses markerade i rött.



Styrdokument och utgångspunkter

Regionala planer

RUFS 2050

I den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) pekas Åkersberga ut som ett strategiskt stadsutvecklingsläge. Dessa lägen beskrivs ha en hög regional tillgänglighet och potential att utveckla täta och sammanhängande stadsmiljöer. Bebyggelsen i dessa lägen bör planeras utifrån en tät och sammanhängande bebyggelsestruktur, vilket är en av utgångspunkterna för Hacksta-Bergas utveckling.

Stockholm Nordost (StoNo)

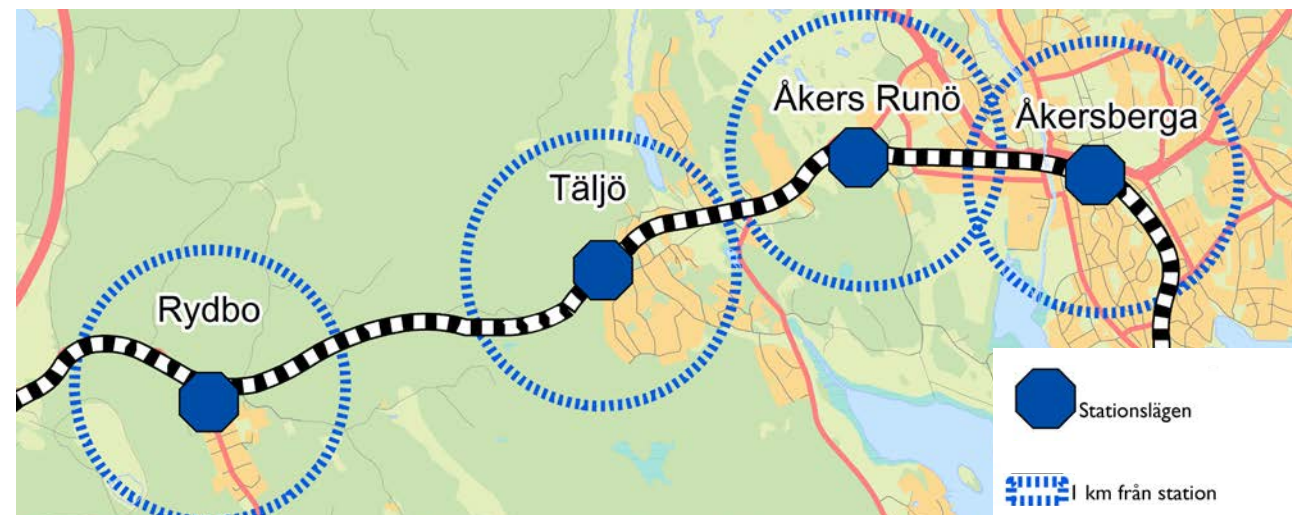
Österåkers kommun ingår i kommunsamarbetet Stockholm Nordost tillsammans med Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna och Vaxholm. Kommunerna har tillsammans tagit fram en vision för år 2040 som ska ge vägledning i sektorns framtida utveckling. Målet är att hela Nordostsektorn ska öka antalet invånare med 100 000 personer och erbjuda 50 000 nya arbetstillfällen. Huvudstrategierna för att uppnå detta består i att utveckla attraktiva och varierade stadsmiljöer, ett effektivt transportsystem, aktivt stöd till näringslivsutvecklingen och satsningar i den regionala stadskärnan Täby-Arninge.

Åtgärdsvalsstudie för väg 276

År 2018 genomförde Österåkers kommun tillsammans med Trafikverket en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för väg 276. Bakgrunden till projektet är de framkomlighetsproblem och barriäreffekter som finns kopplat till trafiken på vägen. En central slutsats i ÅVS:en är att det krävs åtgärder på ett antal områden och av olika aktörer för att en acceptabel framkomlighet inom Åkersberga och angränsande vägar ska uppnås. Ett relevant effektmål för bland annat planprogrammet för Hacksta-Berga är att gång-, cykel- och kollektivtrafik och andra långsiktigt hållbara transportval och tjänster ska ha högsta prioritet i transportsystemet.

Sverigeförhandlingen

Österåkers kommun är med i Sverigeförhandlingen och har åtagit sig att bland annat bygga drygt 7 000 nya bostäder fram till år 2035 i stationsnära lägen (se karta 4). För detta kommer Roslagsbanan att förlängas till Stockholm city. Inom en radie om 1 km från Åkersberga station ska ca 3 300 nya bostäder utvecklas och som en del i detta ingår området Hacksta-Berga. Utöver det aktuella programområdet har även ett planprogram för Åkersbergas centrumområde tagits fram, som omfattar de mest centrala delarna av tätorten, och godkändes av Kommunfullmäktige 2019. Samtidigt pågår även planläggning av bland annat Kanalstaden, som innefattar utveckling på såväl bebyggd som jungfrulig mark både öster och väster om Åkers kanal.



Karta 4. Österåkers kommun har åtagit sig att bygga ca 7 000 nya bostäder i stationsnära lägen fram till år 2035. Denna utveckling ska koncentreras inom ett influensområde om 1 km från Roslagsbanans stationer Åkersberga, Åker Runö, Täljö och Rydbo.



Riksintressen

Inga riksintressen återfinns inom eller i nära anslutning till programområdet.

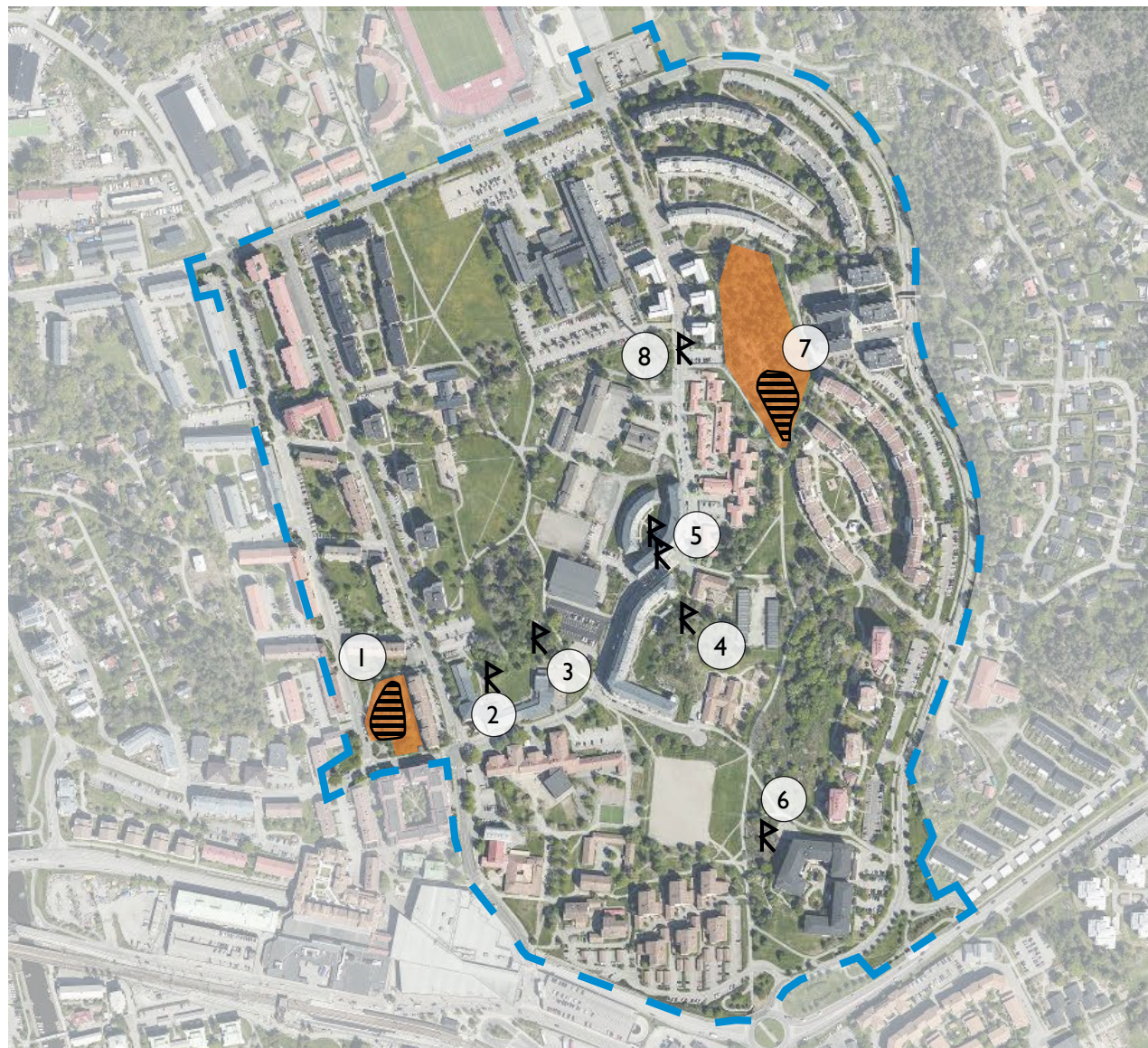
Fornlämningar

Inom programområdet återfinns totalt åtta fornlämningar, vilka ses i karta 5.

Fornlämningarna innefattar:

1. Gravfält (RAÄ Österåker 104:1)
2. Övrig lämningstyp, högljändande lämning (RAÄ Österåker 115:1)
3. Övrig lämningstyp, högljändande lämning (RAÄ Österåker 115:2)
4. Stensättning (RAÄ Österåker 116:1)
5. Gravhög (RAÄ Österåker 117:1), undersökt och borttagen
6. Stensättning (RAÄ Österåker 118:1)
7. Gravfält (RAÄ Österåker 119:1)
8. Runristning (RAÄ Österåker 545)

Österåkers kommuns Fornvårdsplan är ett skötsel dokument för ett urval av fornlämningar och fornlämningsområden som ligger på mark som ägs och sköts av Österåkers kommun. Fornvårdsplanen pekar ut två områden inom Hacksta-Berga: Åkar Pelles park samt Kråkbergsparken (se markeringar i orange i karta 5). Fornvårdsplanen syftar bland annat till att hålla dessa synliga och tillgängliga för allmänheten.



Karta 5. Ett antal fornlämningar finns inom programområdet, bland annat stensättningar och gravhögar. Skötselområden som är utpekade i kommunens fornvårdsplan ses markerade i orange.



Kommunala planer och program

Översiktsplanen

Enligt kommunens översiktsplan *Stad, skärgård och landsbygd – Översiktsplan för Österåkers kommun 2040* föreslås Hacksta-Berga utvecklas med stadsmässig bebyggelse och sammanhängande gatustråk, samtidigt som grönområden, grönstråk, parker och lekmiljöer utvecklas och förstärks. Översiktsplanen framhåller att det inom området finns behov av ytor för förskole- och skoländamål, vilket behöver säkerställas vid utvecklingen. En utveckling av området kring gymnasiet ska utredas för att skapa ett attraktivt campusområde, en mötesplats och målpunkt med mer plats för gymnasiet och andra skol- och fritidsfunktioner samt möjlighet till studentbostäder. Planprogrammet bedöms vara i linje med översiktsplanen, dock behöver gymnasieområdets utveckling ses över ur ett långsiktigt perspektiv, utifrån kommunens framtida behov av skolfunktioner.



Österåkers kommuns gällande översiktsplan antogs av Kommunfullmäktige 2018.

Österåkers bostadsförsörjningsplan

Österåkers kommun har i enlighet med lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar tagit fram en bostadsförsörjningsplan. Syftet med denna är att påvisa behovet av bostäder och främja att ändamålsenliga åtgärder förbereds och genomförs. Bostadsförsörjningsplanen utgår från bland annat miljömålen och kommunens långsiktiga befolkningsmål. Den aktuella bostadsförsörjningsplanen antogs av Kommunfullmäktige år 2016 och har utblick mot år 2025.

Hacksta-Bergas planprogram bedöms vara i linje med kommunens bostadsförsörjningsplan och kommunens befolkningsmål om 70 000-75 000 invånare till år 2040.

Bostadsförsörjningsplanen planeras att uppdateras under 2022. Denna ska vara utgångspunkt för kommande planläggning kopplat till bostadsutveckling.

Miljömål

I mars 2022 antog Österåkers Kommunfullmäktige Österåkers Miljö- och klimatprogram 2030, som innehåller kommunens miljömål. Miljömålen omfattar fem miljömålsområden med strategiska mål och indikatorer, vilka prioriteras utifrån de 16 nationella miljö kvalitetsmålen och Österåkers lokala förutsättningar och utmaningar. Kommunens miljömål är ett Österåker med: 1) begränsad klimatpåverkan, 2) ett rikt växt- och djurliv, 3) god bebyggd miljö, 4) rent vatten och 5) cirkulär ekonomi.

Målsättningen är att planprogrammet ska bidra positivt till samtliga miljömål, i synnerhet att Österåker ska ha en god bebyggd miljö. En god bebyggd miljö i Österåkers kommun ska uppfylla människors och samhällets behov, erbjuda bra livsmiljöer och bidra till en hållbar utveckling. Exempel på strategiska miljömål kopplat till målet är att Österåkers fysiska planering skapar förutsättningar för god bebyggd miljö och utvecklar de lokala knutpunkterna, att Österåkersborna har tillgång till ett hållbart mobilitetssystem med låg miljö- och hälsopåverkan samt ökad tillgång och utbud till parker och närnatur av god kvalitet.



Ett Österåker med begränsad klimatpåverkan



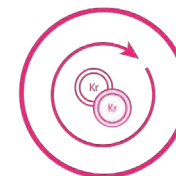
Ett Österåker med ett rikt växt- och djurliv



Ett Österåker med god bebyggd miljö



Ett Österåker med rent vatten



Ett Österåker med cirkulär ekonomi



Övergripande illustrationsplan för området Hacksta-Berga enligt visionen för centrala Åkersberga (2009).

Vision för centrala Åkersberga

En vision för centrala Åkersberga togs fram år 2009, som till viss del har legat till grund för detta planprogram. Visionen omfattar ett större område än planprogrammets avgränsningsområde, bland annat programområdet för Åkersberga stad samt östra Kanalstaden. Enligt visionen förslås området Hacksta-Berga delas upp i fyra delar: två delar med bostäder, en parkdel med servicefunktioner och en stadspark.

Bostadsdelarna föreslås förtätas och tydliga gränser skapas mellan privat och offentligt. En ökad variation av bostäder beskrivs som viktigt. Målet är att skapa fler bostäder i Åkersberga, att öka antalet människor som rör sig i Hacksta-Bergaområdet, att skapa en mer varierad miljö samt att minska antalet gröna ”restytter”. *Vision för centrala Åkersberga* lyfter en utveckling av stadsdelsparken utanför Alceahuset genom fler aktiviteter samt dagvattenhantering. För att bidra med upplevelsevärden och användningsområden för parken föreslås ytorna gestaltas för olika upplevelser. Parken föreslås utvecklas med en övergripande sammanhållen gestaltning så att den upplevs som en enhet. Visionen lyfter att gatuhierarkier ska tydliggöras samt att området ska utvecklas utifrån en småstadskaraktär. Detta föreslås göras genom förtätning längs Storängsvägen och Skolvägen, där butikslokaler möjliggörs mot gatorna samt att Storängsvägen utformas på de gåendes villkor.

Planprogrammet går delvis i linje med *Vision för centrala Åkersbergas* intentioner, dock har en del nya ställningstaganden, främst vad gäller bebyggelse gjorts.

Transportstrategin

År 2015 fick Samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram en transportstrategi. Strategin har 2040 som horisontår och utgör ett strategiskt dokument som visar hur trafiksystemet och samhällsplaneringen behöver utvecklas för att stödja kommunens övergripande vision och mål. Transportstrategin har samordnats och tagits fram parallellt med översiktsplanen och antogs i kommunfullmäktige i maj 2018. Strategin föreslår en framtidsbild och strategier som kommunen bör arbeta efter under de kommande åren, så som att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt, samt hållbar biltrafik och godstrafik. I samband med att transportstrategin antogs så gavs Samhällsbyggnadsförvaltningen ett nytt uppdrag att ta fram en trafik- och mobilitetsplan. Syftet med denna är att konkretisera åtgärder och genomförande utifrån transportstrategins innehåll och ta fram specifika planer så som parkeringsplan, cykelplan, gångplan och kollektivtrafikplan. Arbetet med att ta fram dessa pågår.

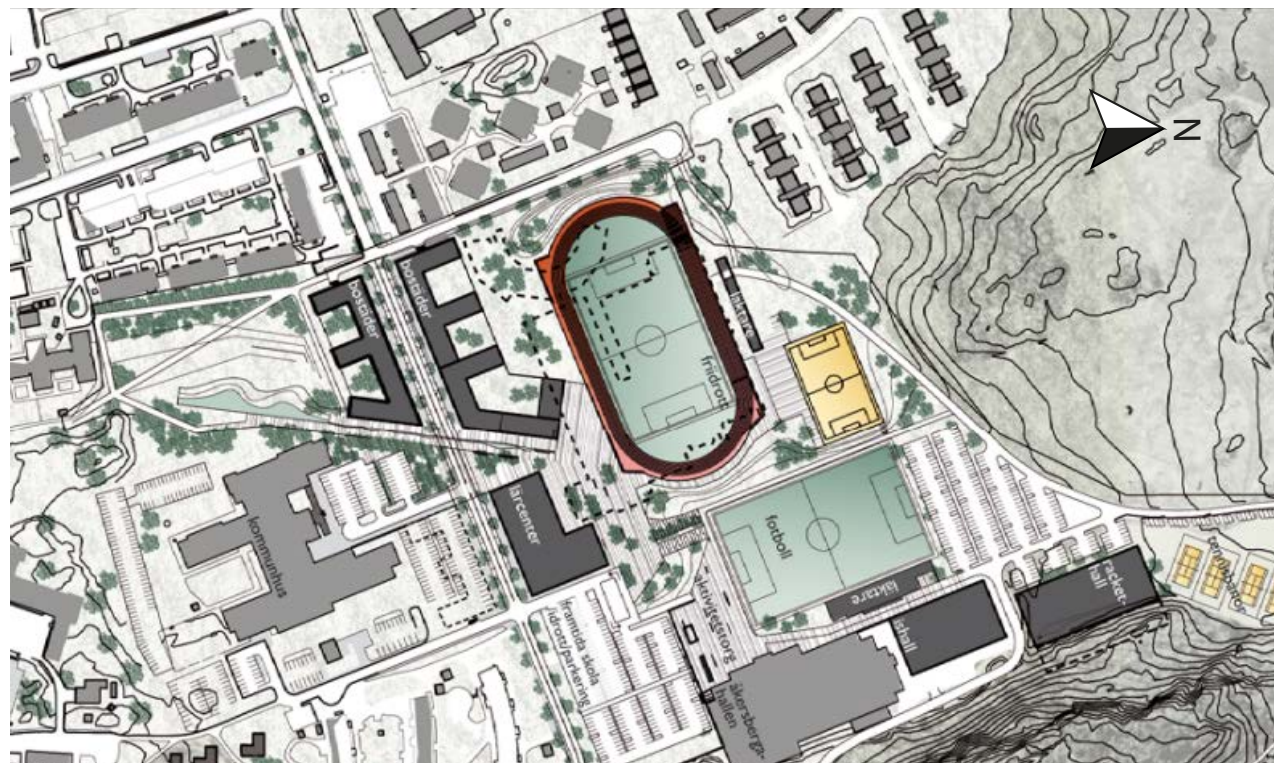
Utvecklingsområden

Planprogram för Åkersberga stad – centrumområdet

Planprogrammet för Åkersberga stad godkändes av Kommunfullmäktige i december 2019. Syftet var att fortsätta utveckla Åkersbergas mest centrala delar på ett stadsmässigt och långsiktigt hållbart sätt. Planprogrammet för Hacksta-Berga angränsar till planprogrammet för Åkersberga stad i söder och kan således förstås som en förlängning av den utveckling som påbörjades i de mer centrala delarna av Åkersberga.

Planprogram för Röllingby

Ett planprogram för Röllingby togs fram 2008 och angränsar till programområdet för Hacksta-Berga i norr. I planprogrammet redovisas verksamheter som programområdet föreslås innehålla. Målet var att omvandla området från en ödlig och sluten förortskaraktär till en öppen och välkomnade struktur där byggnader placeras intill gatan med entréer mot gatan. Målsättningen är densamma för Hacksta-Berga men föreslagen bebyggelsestruktur är till stor del förändrad.



Planprogram för Bergavägen – en stadsgata

Ett planprogram för Bergavägen godkändes av Kommunfullmäktige 2010. Planprogrammet togs fram i syfte att studera förutsättningarna för att omvandla Bergavägen till en stadsmässig gata och att förtäta området genom nya bostäder intill gatan. Utbyggnadsförslaget skapade ett tillskott på ca 200 lägenheter som bidrar till ökad trygghet samt ett större underlag för skolor och butiker samtidigt som befintlig infrastruktur kunde nyttjas. Programmets vision byggs vidare på i detta planprogram.



Två planprogram har tidigare tagits fram som berör områden inom programområdet för Hacksta-Berga: planprogrammet för Röllingby och planprogrammet för Bergavägen – en stadsgata. Den vänstra bilden visar på programskissen för Röllingby och den högra är programskissen för Bergavägen – en stadsgata.



Del 2 – Programförslag

Framtidens Hacksta-Berga

Hacksta-Berga utvecklas mot att bli en mer integrerad del av Åkersberga stad genom tydligare kopplingar för gång- och cykeltrafikanter, kompletterande bebyggelse utmed gatorna och mer tydligt definierade parker som utgör attraktiva mötesplatser. Ny bebyggelse, främst i form av bostadsbebyggelse, fokuseras längs med befintliga gator, vilket bidrar till att gatorna upplevs mer stadsmässiga och levande. Parkerna utvecklas med nytt spännande innehåll, som bidrar till att fler människor väljer att stanna upp i området. Hacksta-Berga utvecklas med en mix av funktioner i form av nya bostäder, lokaler för handel i bottenvåningar i utvalda lägen samt utökade lokaler och mer kvalitativa friytor för skolfunktioner.

Utvecklingen bidrar till att området får en stärkt identitet och upplevs som en trygg och attraktiv stadsdel, där människor med olika bakgrund har möjlighet att bo och verka i. Det stora utbudet av utbildningsverksamheter och parkområden bidrar till Hacksta-Bergas identitet och gör området betydelsefullt för Åkersberga i stort.

I karta 6 visas den föreslagna utvecklingen inom Hacksta-Berga. Kartan visar befintlig bebyggelse i en ljusare grå färg medan föreslagen ny bebyggelse illustreras i en mörkare grå färg. Områden för förskolor och skolor markeras i lila/rosa medan parkområdena markeras i olika gröna nyanser. Fördjupad information om byggnadernas föreslagna innehåll läses i kapitel 4.

Del 2 av planprogrammet är upplagt efter de fem målområdena:

- *Hacksta-Berga har tillgängliga och trygga stråk som tydligt länkar till sin omgivning;*
- *Hacksta-Berga inrymmer attraktiva gröna miljöer och parker för hela Åkersberga;*
- *Hacksta-Berga bidrar till kvalitativa miljöer för utbildning och lärande, kultur och upplevelser;*
- *Hacksta-Berga är en stadsmässig del av Åkersberga stad med en variation av bostäder och en naturlig fortsättning på centrumområdet, samt;*
- *Hacksta-Berga är en del av en resilient stad som erbjuder en god livsmiljö.*



Karta 6. Programkarta för Hacksta-Berga (illustrationen visar förslag på möjlig utformning).



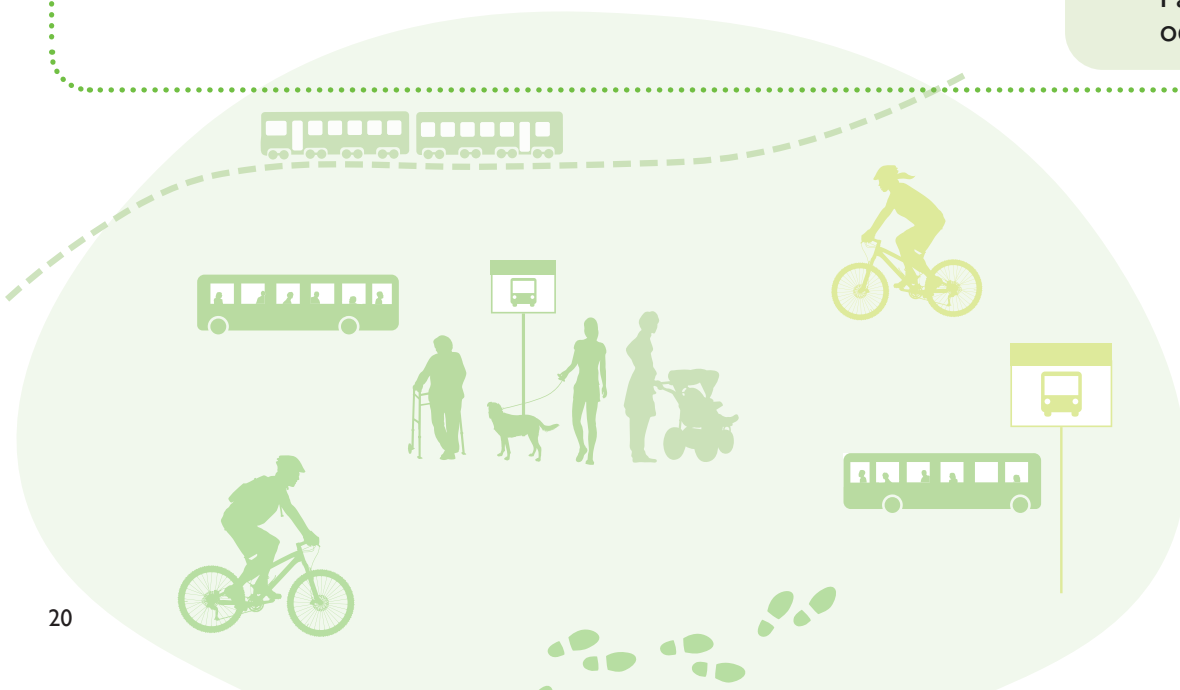
Målområde I.

Hacksta-Berga har tillgängliga och trygga stråk som tydligt länkar till sin omgivning

Målområdet omfattar transportsystemets utformning, funktion och användning som ska bidra till tillgänglighet med god kvalitet och orienterbarhet. Särskilt fokus läggs på attraktiva gång- och cykelstråk till målpunkter för att främja hållbara transporter i ett centralt läge och att det sker på ett tryggt och säkert sätt.

Målområdet omfattar:

- Tydliga kopplingar och entréer mellan olika delar inom Åkersberga
- Ett tryggt och säkert gång- och cykelvägnät som gör området lättorienterat
- Stråk bidrar med gröna upplevelser och stadskvalitéer
- Gatustruktur anpassad efter funktion och användbarhet
- Parkeringslösningar som bidrar till effektiv markanvändning och ett hållbart resande





Tydliga kopplingar och entréer mellan olika delar inom Åkersberga

Ett integrerat vägnät

Planprogramområdet är centralt beläget i Åkersberga och kan enkelt nås via kollektiva färdmedel i form av buss och tåg. Den höga tätheten av målpunkter inom centrala Åkersberga och Hacksta-Berga bidrar till mycket rörelse i området. Området omgärdas av ett stort antal gång- och cykelvägar och programområdet är möjligt att nå via samtliga väderstreck. Gång- och cykelvägarna föreslås tydliggöras så att orienterbarheten till och inom Hacksta-Berga ökar. Programområdet kan nås med motorfordon via Hackstavägen, Bergavägen, Lennart Neckmans väg samt Norrgårdsvägen, som ansluter till väg 276 och Margretelundsvägen via en cirkulationsplats. Viktiga kopplingar mellan Hacksta-Berga och det omkringliggande området ses i karta 7.

Vägnätet utvecklas genom att vägarna anpassas bättre utefter funktioner och användbarhet, vilket beskrivs mer från och med sida 24. Hacksta-Berga utvecklas till att bli en mer integrerad del av Åkersberga stad, bland annat genom att Storängsvägen, som kopplar samman programområdet med Storängstorget, omvandlas till en mer stadsmässig gata.

Integrationsanalys

En integrationsanalys har tagits fram över området, utifrån Space syntax-metoden (Strukturanalys, Åkersberga tätort – Integration i stadsstrukturen och stadstyper: Ekologigruppen, 2016). Integrationsanalysen beräknar hur



Karta 7. Kopplingar till omkringliggande gång- och cykelvägnät och utveckling av gång- och cykelstråk inom programområdet.



integrerad gata eller ett stråk är i sitt nätverk och ger en indikation på var i strukturen goda kopplingar saknas. Mer integrerade stråk illustreras i varmare färger medan mindre integrerade stråk illustreras i kallare färger. Storängsvägen, Skolvägen och Hackstavägen pekas ut som några av centrala Åkersbergas mest integrerade vägar, vilket ses i karta 8. Välintegrerade stråk har större potential att väljas av trafikanter för sina förflyttningar genom strukturen. Om dessa stråk används i verkligheten beror även på andra faktorer så som trygghet, säkerhet och tillgänglighet samt om målpunkter och aktiviteter finns längst stråken. Integrationsanalysen visar att vägarna inom de centrala och östra delarna av programområdet har en lägre integrationsnivå. I kartan visas att det finns en mängd stråk att välja mellan i denna del av området men att dessa saknar tydliga kopplingar. Dessa riskerar således att användas i mindre utsträckning.

I programförslaget tillvaratas vägarna med hög integrationsnivå, bland annat genom att Storängsvägen utvecklas till ett huvudstråk för gångtrafikanter. Vägar som i dagsläget har en lägre integrationsnivå föreslås stärkas genom genare kopplingar och tydligare gaturum.

Entréer

En del av tydliggörandet av stråken och kopplingen mellan Hacksta-Berga och dess omgivning är att skapa entréer till området och dess målpunkter. Detta är en viktig del i att skapa välkomnande intryck, göra programområdet mer integrerat i Åkersberga samtidigt som det blir tydligt att man har anlänt till en ny stadsdel. Viktiga entréer förtydligas exempelvis med hjälp av skyltning, ny bebyggelse, portaler, träd och annan växtlighet.



Karta 8. Space syntax-analys där varmare färger symboliserar mer integrerade vägar (Ekologigruppen, 2016).



Entrén till Åkar Pelles park skapar ett välkomnande intryck.

Ett exempel på en viktig entré är där programområdet möter Åkersberga centrum vid Österåker gymnasium. Genom ny bebyggelse, där människor leds dels utmed Lennart Neckmans väg och dels in mot gymnasiet, kan kopplingen till Hacksta-Berga stärkas. Betydelsefulla lokala entréer utgörs bland annat av de punkter där stråk leds in från gatorna in i parkområdena.

Gång- och cykelvägnätet är tryggt och säkert och gör området lättorienterat

Gång- och cykelvägnätet inom programområdet är i dagsläget delvis fragmenterat och otydligt och upplevs därför som svårorienterat. Det finns ett stort antal friliggande gång- och cykelvägar som till viss del upplevs som otrygga då de går genom odsliga områden, långt ifrån bebyggelse eller längs med bebyggelsens baksidor. I framtiden Hacksta-Berga tydliggörs gång- och cykelvägnätet genom att gena stråk skapas som är lätta att följa. Bebyggelse föreslås placeras med fönster och entréer intill stråken för att de ska upplevas mer trygga och levande. Vägnätet för gående och cyklister ska utgöra ett sammanhängande system där det hela tiden finns en naturlig fortsättning och möjlighet att ta sig vidare. Gång- och cykelstråken ges sektioner som är väl anpassade till deras användning.

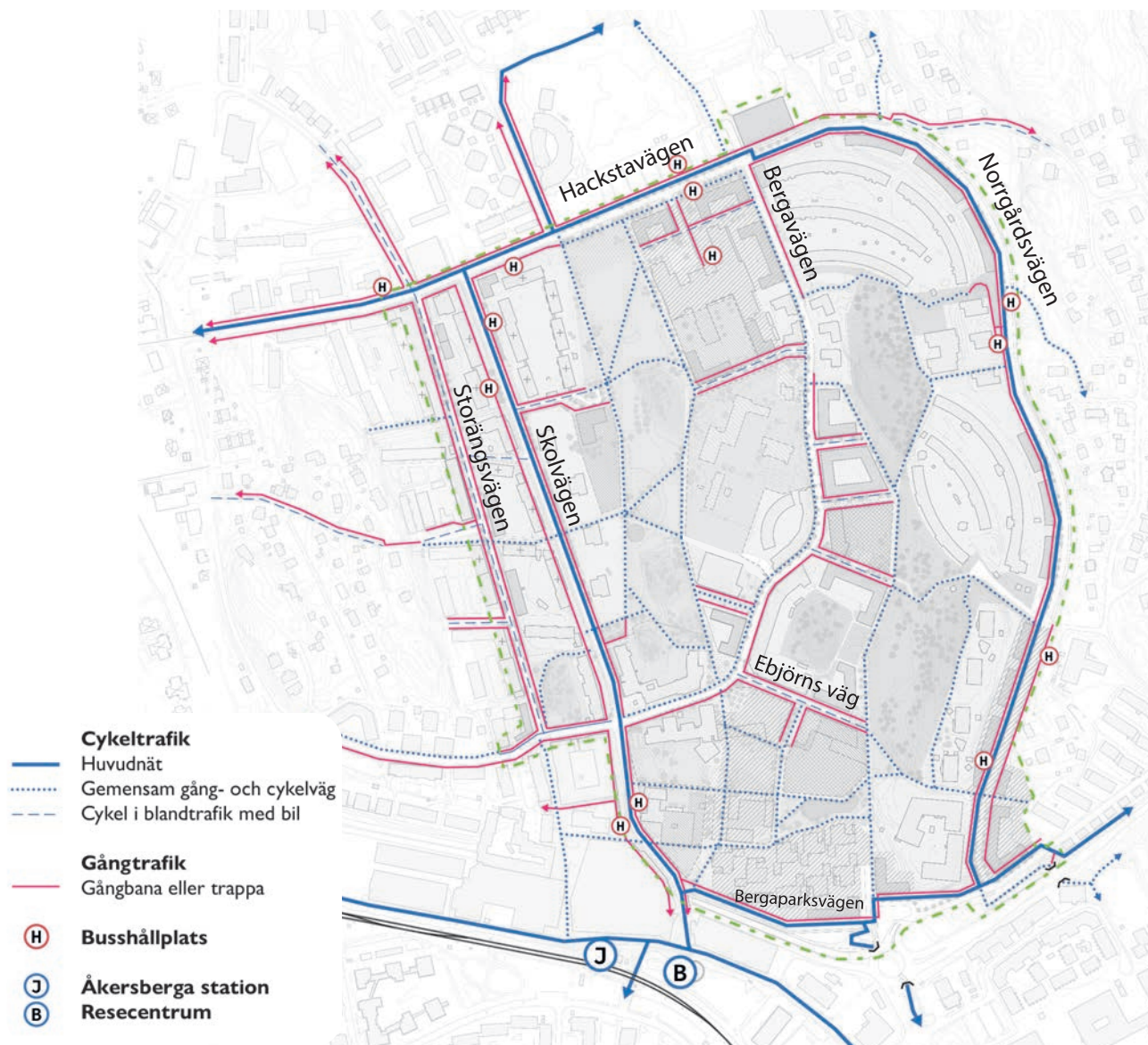
Gångvägnätet består av ett övergripande vägnät längs med gatorna i området samt av lokala stråk och slingor genom park- och rekreationsområdena. Gång- och cykelvägnätet sammanfaller i stort sett i hela området med skillnaden att gångbanor även finns där cykling sker i blandtrafik tillsammans med bil, exempelvis på Storängsvägen. Det övergripande gångvägnätet syftar till att leda gående på ett



tryggt och smidigt sätt till kollektivtrafik, bostäder, service och andra större målpunkter, medan det lokala gångvägnätet även lämpar sig för promenader och rekreation. När gatorna utvecklas och får en stärkt stadsmässig karaktär får gående mer utrymme i gaturummet genom att bredare trottoarer tillskapas, med ökad separering från cyklister.

Cykelvägnätet är uppbyggt med ett antal huvudcykelstråk som passerar genom området samt friliggande, mer lokala stråk genom de centrala delarna av programområdet (se karta 9). Huvudcykelnätet kopplar ihop Hacksta-Berga med lokala knutpunkter och andra kringliggande delar av Åkersberga och erbjuder gena pendlingsstråk för cyklister, vilka möjliggör för smidiga och säkra cykelresor mellan större målpunkter. Huvudcykelstråken inom Hacksta-Berga utvecklas genom att cykelbanan byggs ut längs med hela Skolvägen. Det är högt prioriterat att tillskapa en koppling över bilparkeringen vid Bergaparksvägen, parallellt med väg 276, för att åstadkomma ett komplett stråk i öst-västlig riktning, som binder samman cykelbanan längs Norrgårdsvägen med Åkersberga centrum.

På de platser där cykelstråken korsar gatunät som trafikeras av fordonstrafik utformas korsningspunkterna för att prioritera gående och cyklister. Detta kan bland annat genomföras genom hastighetsdämpande åtgärder. Cykelvägvisningen ska utvecklas och målpunkter både inom och utanför programområdet skyltas upp och distansen till målpunkten redovisas. Detta för att underlätta för gena vägväl för både cyklister och gående.



Karta 9. Föreslagen utveckling av gång- och cykelvägnätet inom programområdet.



Trafiksäkerhet

Korsningspunkter mellan gående, cyklister och biltrafik utformas med hög trafiksäkerhet och prioritet för oskyddade trafikanter. Övergångsställen och cykelpassager utformas hastighetssäkrade genom upphöjningar, busskuddar eller refuger. Även låg skyltad hastighet och smal gatubredd föreslås som åtgärder för att få ner fordons hastigheter.

Grundprincipen är att gående separeras från övriga trafikslag längs alla gator. På vissa sträckor kan dock gående och cyklister på grund av utrymmesbrist behöva dela på en gemensam gång- och cykelbana. De friliggande gång- och cykelvägarna i parkområdena är i huvudsak gemensamma.

I och med att ett flertal skolor och förskolor finns inom programområdet utgör gatunätet och gång- och cykelstråken viktiga skolvägar. Det ställer särskilt höga krav på trafikmiljön till och från, samt runt, skolorna och förskolorna så att den är och upplevs som trygg



Skyltning med information om distans till målpunkter bidrar till förbättrad orienterbarhet.

och säker för barn, föräldrar och anställda. Separerade gång- och cykelvägar och trafiksäkert utformade korsningspunkter, med belysning och god sikt, bidrar till säkrare skolvägar, vilket underlättar för fler att gå, cykla eller åka kollektivt till skolan.

Stråk bidrar med gröna upplevelser och stadskvalitéer

Friliggande stråk löper genom programområdets park- och naturområden, vilka har potential att bidra till rekreativa värden och gröna upplevelser. I syfte att skapa mer genua stråk med siktlinjer och bidra till tydligare gränser mellan offentlig och privat mark, justeras gång- och cykelvägarnas lägen i vissa områden jämfört med nuläget. I stadsdelsparken tydliggörs stråket som löper öster om parken samtidigt som ett tydligare stråk i västra delen av parken möjliggörs. Detta bidrar till att parken ramas in och upplevs som mer enhetlig. Parkområdena utvecklas med nytt innehåll, vilket beskrivs mer från och med sida 36. För att höja trivseln längs stråken och öka viljan att använda och uppehålla sig längs med dem anläggs planteringar, bänkar och sittplatser samt avfalls- och återvinningskärl. Skymmande vegetation undviks samtidigt som funktionsbelysningen förbättras. Tydliga och trygga stråk genom de utvecklade parkområdena utgör en viktig del av förtydligandet av områdets identitet och skapar väl använda gång- och cykelstråk.

Specifika stråk kan ges en utmärkande gestaltning sett till exempelvis bredd och markbeläggning. Norrgårdsvägens parkstråk samt de östra och västra stråken genom

stadsdelsparken föreslås vara bredare än de övriga i syfte att skapa en tydlig rangordning i gång- och cykelvägnätet.

Orienterbarheten i det mer finmaskiga gång- och cykelvägnätet ökar genom att stråken rätas ut och att nya kopplingar anläggs, vilka gör det lättare att ta sig runt i området. Exempelvis föreslås förutsättningarna för en passage genom Österåkers gymnasium utredas vidare i samband med eventuell utveckling av gymnasieområdet. Detta skulle bidra till att programområdet tydligare kopplas samman med Åkersberga station och att genomströmning över gymnasieområdet skapas. Den nya kopplingen skulle bli ett naturligt stråk för de som anländer till Åkersberga station och sedan ska genom Hacksta-Berga till exempelvis Alceahuset eller Österåkers sportcentrum. Även tvärkopplingarna mellan exempelvis Norrgårdshöjden och stadsdelsparken förstärks. De friliggande stråken binds samman med sin omgivning och kopplas samman med huvudcykelnätet som går längs med gatorna.

Gatustrukturen är anpassad efter funktion och användbarhet

Hacksta-Berga har i dagsläget ett etablerat gatunät men vägarna föreslås utvecklas bitvis eller helt (se karta 10). Gatustrukturen föreslås anpassas stadsmässigt, utefter dess funktion och användbarhet. Norrgårdsvägen och Hackstavägen upplevs exempelvis i dagsläget som breda, vilket uppmuntrar till högre hastigheter. Därför föreslås åtgärder som leder till lägre hastigheter såsom korsningsåtgärder, sänkta hastigheter och/eller en omdisponering av funktionerna i gaturummet. Även bebyggelse i nya lägen



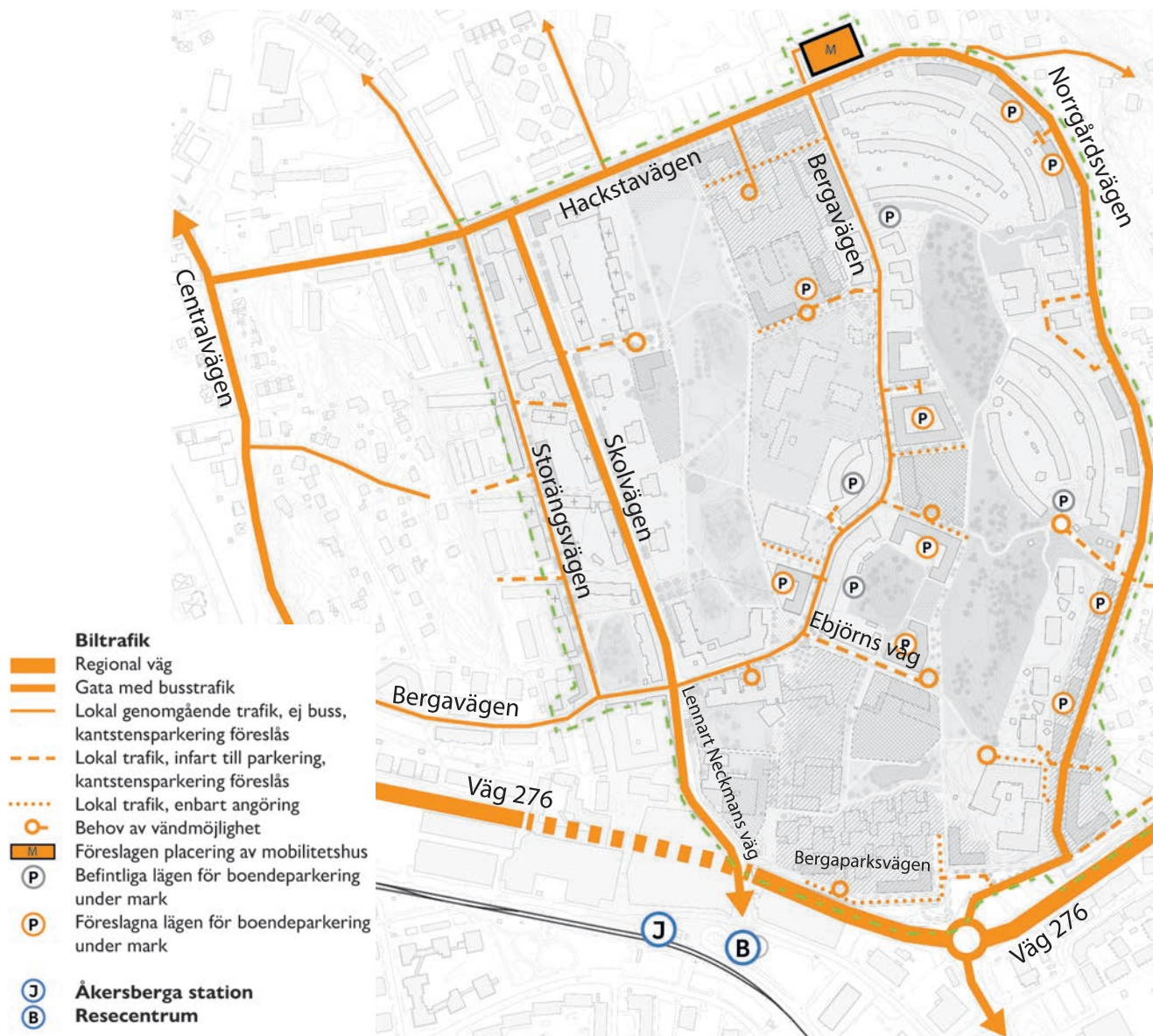
är en åtgärd som föreslås vidtas för att ge gaturummen en mer stadsmässig karaktär.

Hacksta-Berga ska vara tillgängligt för biltrafik men framkomlighet och genhet för gående, cyklister och kollektivtrafik prioriteras. Biltrafiken leds via de befintliga huvudgatorna och lokalgatorna. Nya kopplingar för biltrafik tillskapas enbart där de krävs för att möjliggöra angoring fram till föreslagen ny bebyggelse.

Kollektivtrafik

Området har mycket god tillgång till kollektivtrafik. Ca 100 meter från planprogrammets södra del finns Åkersberga station, där Roslagsbanan går mellan Österskär och Stockholm Östra. Intill ligger även Åkersbergas busstorg, där flertalet både regionala och lokala busslinjer trafikerar. Bussar passerar även inom programområdet, då flertalet lokala linjer stannar på Hackstavägen och Norrgårdsvägen och bussar mellan Danderyds sjukhus och Ljusterö stannar på Skolvägen. Gatorna som trafikeras av bussar inom området utgörs av Hackstavägen, Norrgårdsvägen, Skolvägen och Lennart Neckmans väg. För god tillgänglighet för busstrafik bör gatusektionerna utformas i enlighet med Trafikförvaltningens riktlinjer. För att undvika störningar för busstrafiken anläggs inte kantstensparkering på dessa gator. Övergångsställen och passager för gående och cyklister som korsar gator med busstrafik måste utformas så att upphöjningar och lutningar är lämplig för busstrafiken.

Alla busshållplatser inom området är tillgänglighetsanpassade men en busshållplats saknar i dagsläget väderskydd, vilket föreslås tillsättas. Föreslagna hållplatslägen kan



Karta 10. Föreslagen vägnätsutveckling inom programområdet.



ses i karta 9 på sida 23. Vid utveckling bör hållplatserna ha tillgång till väderskyddade cykelparkeringar för att möjliggöra effektiva byten mellan hållbara transportmedel. I anslutning till kollektivtrafiknoderna är det av särskild vikt att skapa trygga och säkra övergångsställen för gående och cyklister.

Gatustruktur och gatuutveckling

Vägnätet inom programområdet utvecklas så att det är lätt att förstå hur varje väg är tänkt att användas samt att framkomligheten för olika trafikslag säkerställs. Gatorna i Hacksta-Berga kan delas in i kategorierna huvudgata och lokalgata, där Hackstavägen, Skolvägen, Lennart Neckmans väg och Norrgårdsvägen utgör huvudgator med möjlighet för busstrafik, och resterande vägar utgör lokalgator. Gatorna kommer att behålla den gatutyp som de har idag när området utvecklas men med vissa förändringar i gaturummets uppbyggnad.

Hackstavägen

Hackstavägen rustas upp och ges god framkomlighet för busstrafik. Körbanan får genomgående samma bredd och framkomligheten för gående och cyklister förbättras genom att trottoarerna längs med Hackstavägen breddas. Den norra trottoaren anpassas med en bred gång- och cykelbana med större utrymme kring befintliga busshållplatser. Den södra trottoaren breddas för gående och övergår i det centrala grönområdet till den befintliga gång- och cykelbanan som går i allén framför Alceahuset. I samband med att Hackstavägen övergår till Norrgårdsvägen leds cykeltrafiken från den norra sidan över till den södra trottoaren och gång- och cykelvägen längs med Norrgårdsvägen. Viktiga gång- och cykelpassager får

en hastighetssäkrad utformning. I korsningen med Bergavägen ses placeringen av övergångsställen över så att dessa är trafiksäkra och ligger där många vill korsa vägen.

För att möjliggöra breddningen av Hackstavägen krävs att intrång görs på fastigheter som bland annat ägs av privata markägare. I och med att bebyggelsen är placerad indragen från vägen ses intrång som möjlig på både norra och södra sidan av vägen utan alltför stor negativ påverkan på de privata fastigheterna.

Norrgårdsvägen

Norrgårdsvägen har redan i dagsläget en separerad gång- och cykelväg längs vägens västra sida. Vägen utgör ett huvudstråk för cykel och utvecklas till att bli mer stadsmässig genom ny bebyggelse närmare vägen. Vid planering av nya bostäder bör mötet mellan gata och hus beaktas så att den möter husens fasader på ett säkert och stadsmässigt sätt. Säkra passager för gående och cyklister anordnas i höjd med Norrgårdsvägens busshållplats. Möjligheten att tillskapa en passage/övergångsställe vid entrén till Hacksta friluftsområde ses över.

I söder föreslås Norrgårdsvägens läge ändras och anläggs mer västerut, genom befintliga parkeringsplatser. Genom att göra detta frigörs yta för ny bebyggelse öster om Norrgårdsvägen. I och med att bussar kör längs vägen är det vid vidare planering av vikt att vägens höjder är väl anpassade efter busstrafiken.

Storängsvägen

Storängsvägen får stärkt karaktär som stadsgata och utvecklas till en förlängning av centrumområdet med verksamheter i bottenvåningarna. Gående prioriteras och gatan får en bred trottoar närmast bebyggelsen på den västra sidan. En smalare trottoar anläggs på den östra sidan med en möbleringszon mellan trottoaren och körbanan. Möbleringszonen möjliggör plats för kantstensparkering, belysning och trädplanteringar med skelettjord för rening och fördröjning av gatuvattnet. Skelettjordarna bidrar även till trädens välmående. Cykling sker i blandtrafik och hastigheten för biltrafiken hålls nere. Längst i norr mot Hackstavägen föreslås gångbanan på den västra sidan läggas på insidan om den befintliga trädraden för att bevara denna och kunna bredda gångbanan på den östra sidan. Den föreslagna gatusektionen förutsätter att de parkeringar som idag är vända ut mot gatan och medför att bilar backar ut i körbanan tas bort. Möjliga lösningar för att ersätta dessa parkeringar behöver utredas vidare vid detaljplaneläggning.

I det fortsatta planarbetet ska fasthetsgränserna längs vägen ses över då trottoarer i dagsläget är placerade på privatägd mark. En förutsättning för att göra förändringar i gaturummet längs Storängsvägen är även att vägen får kommunalt huvudmannaskap, vilket fastställs i detaljplan.



I dagsläget finns delvis en separerad gång- och cykelväg längs Skolvägen, vilken föreslås förlängas.

Skolvägen

Skolvägen är ett utpekat huvudstråk för cykel och trafikeras även av busstrafik. Gång- och cykelvägen som idag slutar vid entrén in till stadsdelsparken breddas och förlängs upp till Hackstavägen. Längs den östra sidan av vägen finns idag en allé mellan bebyggelsen och vägen. God framkomlighet längs vägen prioriteras men befintliga träd ska, så långt det är möjligt, bevaras och kompletteras med skelettjordar för rening och fördröjning av gaturvatten. Skelettjordarna bidrar även till trädens välmående. Cykelvägen anläggs väster om träden, medan gångvägen anläggs öster om trädraden. På den västra sidan behålls nuvarande bredd på trottoaren. På grund av utrymmesbrist, särskilt i den södra delen av vägen vid Åkersberga kyrka, anpassas utformningen av gatusektionen längs med vägen. Från Skolvägen går



Bergavägen är en stadsmässig gata, kantad av öppna och välkomnande verksamhetslokaler mot gatan.

ett flertal tvärkopplingar till Storängsvägen, varav en är körbar för motortrafik. Där det är möjligt ska dessa breddas till förmån för gående och cyklister. Även möjligheten till säkra passager över Skolvägen ska ses över för att öka trafiksäkerheten och förstärka kopplingen mellan Åkersberga centrum och Hacksta-Berga. Kantstensparkering ska inte anläggas längs med Skolvägen för att minska möjliga konfliktpunkter med busstrafiken.

Lennart Neckmans väg

Vägen bibehåller sin karaktär och utgör, liksom Skolvägen, huvudstråk för cykel. En del av vägen utgör ett gångfartsområde, vilket markeras med en utmärkande markbeläggning. För att undvika att gående passerar lastintaget till centrumbyggnaden på den västra sidan av vägen förtydligas passagera över till den östra sidan. Korsningspunkter och utfarter ses över för att öka tydligheten och säkerheten för trafikanterna. För att den östra sidan ska uppfattas som den naturliga sidan att välja är gång- och cykelbanan bredare än den västra. Från Lennart Neckmans väg skapas en tydligare entré till Österåkers gymnasium, genom Christer Munthes allé.

Bergavägen och Ebjörns väg

Ett planprogram, godkänd av Kommunstyrelsen 2010, inledde ombildningen av Bergavägen till att bli en stadsgata. I olika etapper har förtätning skett utmed vägen, vilket har bidragit till att Bergavägen upplevs som en stadsmässig gata, kantad av pelarekar och omgärdad av bostäder med ett flertal lokaler i bottenvåningen. Genom bebyggelsens placering intill vägen skapas ett intimt stadsmässigt gaturum, där bilister uppmanas att sänka farten och där gång- och cykeltrafikanter får stort utrymme.

Där Bergavägen och Ebjörns väg påverkas av ny bebyggelse ska bredder på trottoar, körbana och kantstensparkering ses över för att skapa god framkomlighet och en säkrare trafikmiljö. Detta gäller särskilt för den norra delen av Bergavägen förbi Alceahuset som inte ingick i den tidigare ombildningen. Gatan föreslås här få en liknande sektion som resten av Bergavägen.

Angöringsgator

För att kunna angöra entréer till den nya föreslagna bebyggelsen med motortrafik eller kunna köra in till parkeringsgarage under bebyggelsen föreslås ett antal nya angöringsgator anläggas med anslutning mot Bergavägen. Dessa föreslås utformas i likhet med Ebjörns väg, med en vändmöjlighet längs gatan. På vissa av gatorna föreslås enbart angöring till entréer för exempelvis lastning och lossning och tillgänglighet för rörelsehindrade. Dessa gator föreslås få en utformning som tydligt visar att gatan i första hand är till för gående och cyklister och att biltrafik tillåts i undantagsfall.

Leveranser och angöring

Bortsett från att viss kantstensparkering upplåts för besökare och parkering för rörelsehindrade ges även plats för varuhantering och angöring. Vägnetet dimensioneras för att möjliggöra varutransporter på samtliga vägar men tunga fordon ska så långt det är möjligt försöka begränsas. Generella principer är att leveranser och angöring till skolor och förskolor bör ske åtskilt från entréer och ytor i anslutningen till byggnaden där barnens vistas. Leveranser till skola och förskola bör även styras till andra tider än när många barn vistas ute samtidigt.

Behovet av leveranser, samt hur och var leveranser ska ske till specifika verksamheter, ska utredas mer detaljerat vid detaljplaneläggning. Varutransporter mellan fordon och byggnad ska ske på ett för gång- och cykeltrafikanter säkert sätt.

Parkeringslösningar som bidrar till effektiv markanvändning och ett hållbart resande

Stora ytor tas i dagsläget i anspråk av markparkering. För att skapa en effektiv markanvändning i området och samtidigt uppmuntra till hållbart resande för de boende föreslås effektiva parkeringslösningar, samnyttjande av

parkeringsytor och mobilitetstjänster. Detta möjliggör förtätning då delar av markparkering föreslås ersättas med byggnader när området utvecklas.

Cykelparkering

Cykelparkering anläggs strategiskt invid målpunkter och parker, nära entréer och är särskilt viktiga intill kollektivtrafiknoder och områdets skol- och idrottsverksamheter. Cykelparkeringar ska utformas väderskyddade och välutformade med ramlås och belysning. Vid detaljplaneläggning ska parkeringstal för cyklar ses över. Då bör även parkering för olika typer av cyklar så som barncyklar, elcyklar och lådcyklar beaktas.



Väderskyddade cykelparkeringar med ramlås föreslås placeras i anslutning till målpunkter.



Parkering för motortrafik

Parkering för motortrafik finns i många olika former inom hela programområdet. Boendeparkeringar i markplan finns på gårdar och längs med eller i anslutning till de flesta vägarna inom området. Parkeringsgarage finns längs med Bergavägen och Norrgårdsvägen. Kantstensparkering finns i dagsläget på Bergavägen, Ebjörns väg, Skolvägen och Storängsvägen. Inom området finns även stora parkeringsytor för verksamheter, exempelvis i anslutning till Österåkers gymnasium, Hackstahallen och kring Alceahuset. För att frigöra mark i attraktiva lägen förespråkas samnyttjande av parkeringsplatser, det vill säga att en och samma parkeringsplats kan användas av flera användare vid olika dagar och tider på dygnet. En inventering av parkeringsytorna visar att en del av parkeringsytorna är fulla under dagen och tomma under kväll och helger, medan det på andra parkeringar är tvärtom. Här finns goda möjligheter till samnyttjande.

Parkeringytorna inom programområdet ägs i dagsläget av många olika aktörer, vilket kan komma att försvåra samordningen, bland annat då ett ökat samnyttjande förutsätter att parkeringsplatserna inte är reserverade för ett särskilt ändamål. Kapaciteten och funktionen för parkeringen vid Alceahuset och Hackstahallen behöver utredas ytterligare då det finns stora möjligheter till att effektivisera och samnyttja parkeringytorna. Parkering behöver utredas särskilt i områden som i detta planprogram omnämns som utredningsområde för ny bebyggelse. Boendeparkering föreslås möjliggöras inom respektive bostadskvarter.

Parkeringsprinciper för bostäder

I syfte att uppnå effektiv markanvändning inom programområdet pekas befintliga områden för markparkering ut som förtätningsområden. För nytillkommen bebyggelse löses boendeparkering på kvartersmark inom respektive kvarter eller i större gemensamma anläggningar. Markparkering undviks i största möjliga mån inom programområdet och den grundläggande principen är att parkering, både för befintlig och ny bebyggelse, anläggs i parkeringsgarage. När befintliga parkeringsytorna bebyggs med nya bostäder måste nya parkeringsplatser anordnas för de nya tillkommande bostäderna samt att de parkeringsplatser som försvinner helt eller delvis måste ersättas. I första hand föreslås det ske genom ökat samnyttjande och i andra hand genom att nya platser tillskapas. Vidare förutsätter detta vidare dialog med berörda markägare. Viss kantstensparkering möjliggörs för rörelsehindrade och för korttidsangöring för besökare, dock inte för boendeparkering. Då området ligger centralt med goda möjligheter till kollektivtrafik är låga parkeringstal motiverade. Låga parkeringstal är även en förutsättning för att möjliggöra en förtätning med bostäder och ökade stadskvaliteter i området. Ett effektivt hjälpmedel för att hålla nere parkeringstalet samtidigt som hållbara resor främjas är att erbjuda olika mobilitetslösningar så som cykel- och bilpool.

Parkeringsprinciper för verksamheter

Generella principer är att parkeringsplatser för verksamheter ska samnyttjas i så hög utsträckning som möjligt. Planprogrammets verksamheter i form av bland annat skolor, idrott, Alceahusets verksamheter och lokaler för handel och restauranger, har goda förutsättningar till

detta då de är aktiva och lockar besökare vid olika tider på dygnet och under veckan.

Principer för parkering specifikt vid skolor och förskolor är att de ytor där barn vistas ska separeras från ytor för parkering, platser för lämning och hämtning samt leveranser. Det är även lämpligt att in- och utfarter till dessa ytor samlas för att minimera konfliktpunkter. Hur stor en skola eller förskola är påverkar i hög utsträckning hur mycket trafik som genereras och hur mycket parkering som behövs. Detta då en större skola/förskola har större upptagningsområde, vilket generellt sett genererar fler bilresor.

Behovet av parkeringsplatser för varje specifik verksamhet utreds vidare vid detaljplanläggning. Vid planläggning av Österåkers gymnasium bör även parkering för mopeder och mopedbilar ses över.

Besöksparkering

Viss kantstensparkering upplåts för korttidsangöring för besökare, varuhantering och parkering för rörelsehindrade. För att säkerställa bussarnas framkomlighet bör kantstensparkering placeras varsamt. För mer effektiv användning av parkeringsytorna bör besöksparkering även samnyttjas med annan parkering.

Infartsparkering

Infartsparkering planeras i anslutning till Åkersberga station i befintliga parkeringshus. Ingen tillkommande infartsparkering planeras inom planprogramområdet för Hacksta-Berga.



Laddning av elbilar

Sedan 15 maj 2020 är laddning av elfordon ett nytt egenskapskrav i plan- och bygglagen (PBL) i samband med uppförande av byggnader. Krav om laddningspunkter för elfordon gäller vid bostadshus och lokalbyggnader och förslaget baseras på energiprestandadirektivet från EU. Reglerna innebär att nya bostadshus med fler än 10 parkeringsplatser, placerade i anslutning till byggnaden ska ha ledningsinfrastruktur till alla parkeringsplatser samt att övriga nya uppvärmda byggnader, med fler än 10 parkeringsplatser ska ha ledningsinfrastruktur till 20 % av parkeringsplatserna och minst en laddningspunkt för elfordon. Utöver detta ställs retroaktiva krav för uppvärmda byggnader som inte är bostadshus med fler än 20 parkeringsplatser. Kraven innebär att dessa byggnader senast den 1 januari 2025 ska ha minst en laddningspunkt för elfordon.

Mobilitetslösningar

Hacksta-Berga ligger i nära anslutning till kollektivtrafik i form av både buss och tåg samt till service och handel. Möjligheten att skapa ett område med goda förutsättningar för att enkelt och smidigt ta sig runt genom gång, cykel eller kollektivtrafik och utan att vara beroende av en egen bil är därför goda. I anslutning till bostäder och verksamheter i området föreslås mobilitetstjänster implementeras i syfte att ytterligare underlätta ett liv utan bil och på så sätt bidra till att hålla behovet av parkeringsplatser nere. Därigenom skapas en mer effektiv markanvändning och minskad påverkan på miljön. Mobilitetstjänsterna kan exempelvis utgöras av cykel- och bilpoollösningar eller prova-på-kort till kollektivtrafiken vid inflyttning.

Mobilitetshus

Bilparkering för boende, besökare och verksamheter föreslås även anordnas i ett mobilitetshus i ett strategiskt läge. Mobilitetshus kan ses som ett parkeringshus, dock med flera olika tjänster och funktioner för resor. Utöver parkering för den enskilde syftar mobilitetshus till att samordna olika tjänster som genererar ett hållbart resande, så som gemensam cykel- och bilpool samt exempelvis paketutlämning. Sådana anläggningar är även strategiska placeringar för återvinningsstationer och verksamheter som uppmanar till återbruk, exempelvis second hand-butiker som bidrar till förbättrade möjligheter för en cirkulär ekonomi. Mobilitetshus kan likt ett parkeringshus byggas på höjden eller under mark och på så sätt även effektivisera markanvändningen. Inom ramen för parkeringsplanen som Samhällsbyggnadsförvaltningen har fått i uppdrag att ta fram ingår att ta fram en strategi för uppförande av mobilitetshus. Lämpliga placeringar är exempelvis i ytterkanten av bebyggelse, i nära anslutning till huvudgator

och/eller längre bort än närmaste kollektivtrafikhållplats. En möjlig placering av ett mobilitetshus för att tillgodose parkeringsbehovet i bland annat Hacksta-Berga är på den norra sidan om Hackstavägen, vid Österåkers sportcentrum. Detta bedöms som ett lämpligt läge då parkering kan samnyttjas mellan befintliga verksamheter i bland annat Alceahuset och sportcentrum. I detta läge skulle det bland annat kunna vara av intresse att skapa möjligheter för uthyrning av exempelvis sport och fritidsutrustning. Om ett mobilitetshus anläggs kan det bli aktuellt med parkeringsköp. Parkeringsköp innebär att exploatören ingår ett avtal med en operatör som tillhandahåller parkeringsplatser i en specifik anläggning. Det innebär att avsteg då kan göras från att parkering ska ordnas på kvartermark inom respektive fastigheten.



Måluppfyllelse

Tydliga kopplingar och entréer mellan olika delar inom Åkersberga

- Ett sammanhängande gång- och cykelnät skapas som underlättar för gena och trygga resor inom Åkersberga och till lokala knutpunkter.
- Ett sammanhängande och gent gatunät säkerställs.
- Tydliga entréer skapas till olika delar inom och utanför programområdet.
- Skyltning till viktiga målpunkter ses över för att förbättra orienterbarheten för trafikanter.

Gång- och cykelvägnätet är tryggt och säkert och gör området lättorienterat

- Gång- och cykelvägar utvecklas efter en tydlig hierarki, tillgängliga med lämpliga sektioner för olika trafikantgrupper.
- Gång- och cykelvägnätet utvecklas med gena kopplingar, med hänsyn till siktlinjer.
- Markbeläggning, möblering och belysning ses över vid utveckling av stråken.
- Trafiksäkra övergångsställen skapas där gående och cyklister prioriteras.
- Säkra skolvägar beaktas.

Stråk bidrar med gröna upplevelser och stadskvalitéer

- Välutvecklade, tillgängliga och trygga stråk utvecklas genom parkområdena som uppmanar till rörelse och vistelse i parkerna.
- Planteringar och möblering ses över invid stråken, som inbjuder till vistelse.
- Belysning ses över och röjning i naturpartier sker för att bidra till trygga och trivsamma stråk.

Gatustrukturen är anpassad efter funktion och användbarhet

- Gatunätet utvecklas stadsmässigt och hållbara transporter i form av gång, cykel och kollektivtrafik prioriteras.
- Hastighetsbegränsande åtgärder vidtas, exempelvis vid övergångsställen och vid skolor och förskolor.
- Gatorna inom programområdet anpassas utefter deras funktioner.
- Gator och allmän plats som i dagsläget har enskilt huvudmannaskap ska övergå till kommunalt huvudmannaskap.
- Gatunätet utvecklas med ökad stadsmässighet, bland annat med hjälp av ny bebyggelse som anläggs mot gatan.
- Säkra leveranser och angöring beaktas.
- Vid framtagande av detaljplaner som omfattar trädrader längs gatunätet ska naturvärdesutredningar om nödvändigt tas fram.
- Alléer längs gator ska beaktas och om de behöver ersättas eller tas bort ska detta motiveras i planhandlingarna och eventuella kompensationsåtgärder ska redovisas. Skelettjordar ska beaktas för fördröjning och rening av gatudagvatten samt för trädens välmående.

Parkeringslösningar som bidrar till effektiv markanvändning och hållbara transporter

- Säkra och väderskyddade cykelparkeringar anläggs i anslutning till målpunkter.
- Parkeringstalet för bil ska inom området vara lågt och samnyttjande av parkering mellan verksamheter och i viss mån bostäder främjas. Parkeringstal tas fram för respektive detaljplaneområde.
- Utgångspunkten vid nyexploatering är att anlägga parkering för bostäder på kvartersmark, under mark.
- Laddning av elbilar ska möjliggöras i enlighet med gällande krav.
- I dialog med exploatörer ska införandet av mobilitetstjänster i anslutning till nybyggnation uppmuntras som ett sätt att hålla nere parkeringstalen i området och minska behovet av att äga egen bil.
- Ett mobilitetshus i anslutning till Österåkers sportcentrum föreslås. Trygghetsaspekter kring den nya anläggningen bör särskilt beaktas vid framtida planering.



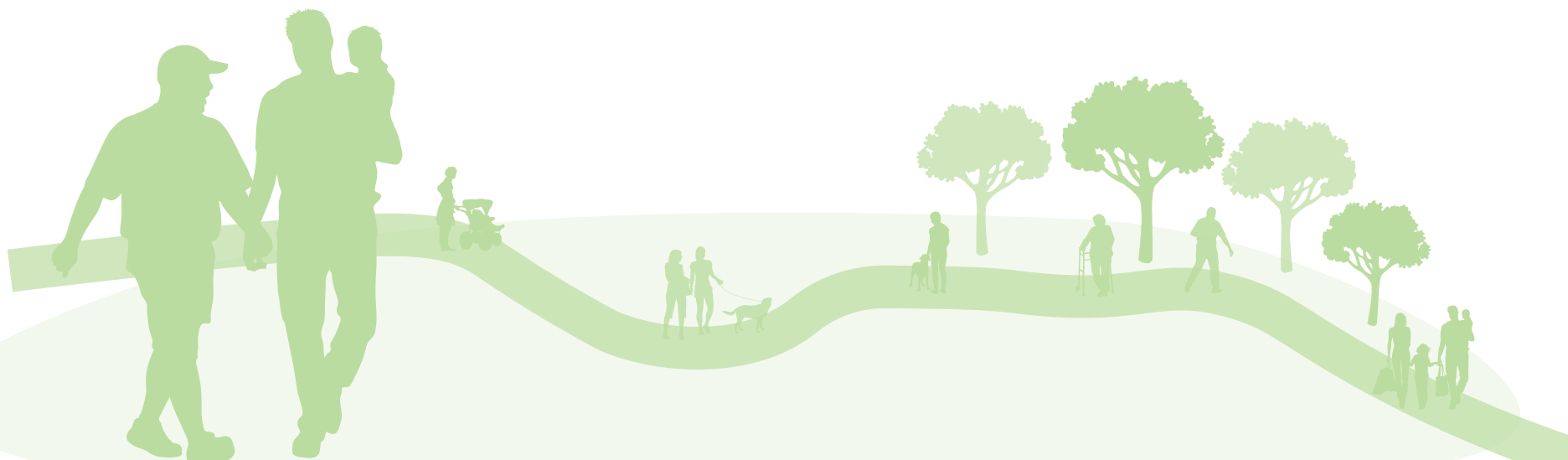
Målområde 2.

Hacksta-Berga inrymmer attraktiva gröna miljöer och parker för hela Åkersberga

Målområdet omfattar en utveckling av betydelsefulla parkområden och gröna miljöer, som bidrar till rekreationsområden för människor i hela Åkersberga. Inom området skapas tydligare mötesplatser och en utveckling av aktiviteter för människor i alla åldrar och med olika intressen och behov. Fokus läggs även på att bevara och skapa förutsättningar för biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster.

Målområdet omfattar:

- En grön stadsdel med god tillgång till attraktiva och trygga parker för hela Åkersberga
- Plats för biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster
- Mötesplatser och upplevelser för människor i olika åldrar och med olika intressen





En grön stadsdel med god tillgång till attraktiva och trygga parker för hela Åkersberga

Hacksta-Berga är en centrumnära stadsdel med ett stort antal parker och grönområden. Området angränsar i norr till Österåkers sportcentrum samt till natur- och friluftsområdet Hacksta/Röllingby. Med sitt strategiska läge och sitt gröna innehåll har Hacksta-Berga stor potential att utvecklas till och identifieras som en grön stadsdel med attraktiva parker för hela Åkersberga. Genom att förädla det befintliga beståndet av grönytor och förbättra sambanden till målpunkter både inom och utanför området kan även tryggheten främjas. Därför ska Hacksta-Bergas gröna miljöer och kopplingar utvecklas och dess roll för resterande del av tätorten förtydligas.

Förbättrad grundstruktur

För att tillvarata och utveckla de befintliga grönområdena behöver deras grundstruktur ses över. Parkerna kännetecknas idag av grönytor som fragmenteras av korsande stråk och bristande rumslighet samt en otydlighet i vem som får använda dem och hur. Detta skapar en osäkerhet hos besökaren och gör att parkerna blir platser man passerar mellan målpunkter istället för att bli målpunkter i sig. Med få besökare upplevs grönområdena ödsliga och otrygga.

För att skapa mer attraktiva parkområden bör deras gränser och användning tydliggöras. Stråken placeras strategiskt för att forma större sammanhängande ytor, vilket även ger bättre förutsättningar för att skapa rumslighet i parkerna. Det finns också ett stort behov av att förtydliga vilka ytor som är allmänna respektive privata. Även här kan stråkens

placering och de rumsliga avgränsningarna användas som gestaltungsgrepp. Genom att skapa hierarkier av gång- och cykelstråk kan orienterbarheten stärkas samt förtydliga användningen, det vill säga uppmuntra till genomfart eller lugnare promenader.

Det finns flera viktiga målpunkter inom området som drar människor från hela Åkersberga, inte minst Österåkers sportcentrum, Alceahuset och Österåkers gymnasium. Andra viktiga målpunkter är förskolor, skolor och äldrevård, vilka är särskilt beroende av närhet till grönytor. Genom en medveten utformning utifrån av grönytorna mellan och invid viktiga målpunkter kan mervärden skapas.

Ökad trygghet

För att skapa trygga stads- och parkmiljöer är mänsklig närvaro viktigt. Här kan omgivande bebyggelses placering och gestaltning hjälpa till. Fasader med fönster och balkonger bidrar till ögon vid platser och längs med stråk.

Tryggheten stärks med hjälp av överblickbarhet, det vill säga att områdena inte präglas allt för mycket av skymmande vegetation, utan att människor som besöker och passerar området känner att de har kontroll över sin omgivning och inte riskerar att råka ut för oväntade element. Enligt *Strategi för parker i Österåkers kommun* (Österåkers kommun, 2021) ska behov av trygghetsskapande gallring vägas mot behov kopplade till biologisk mångfald, i syfte att anpassa åtgärder till platsens förutsättningar och behov. God och ändamålsenlig belysning bidrar till trygghet, så som belysta stråk och effekt- och punktbelysning kring växtlighet och vid anläggningar som

exempelvis lekplatser. Vid grönområden ska avväganden kring belysning göras för att skapa trygga miljöer samtidigt som onödiga ljusföroreningar som negativt påverkar nattaktiva arter ska undvikas.





Friluftsliv

Hacksta-Berga är strategiskt beläget mellan Åkersberga centrum i söder och Hacksta friluftsområde i norr. Då Hacksta-Berga till viss del utgör en passage mellan dessa målpunkter ska viktiga stråk inom området stärkas, som underlättar för människor att uppleva Åkersbergas aktivitets- och rekreationsmöjligheter. Inom ett område om 5 km finns ett vidare utbud av upplevelsevärden kopplade till natur och vatten, såsom Röllingby backar, Domarudden, Trastsjöskogen, Sätterfjärden och Badholmen (se karta 11).

Inom Hacksta friluftsområde finns elljusspår på 850 meter, 1,3 km, 2,5 km och 5 km. I anslutning till detta finns även en skatepark, frisbee-bana, MTB-spår, hinderbana i terräng

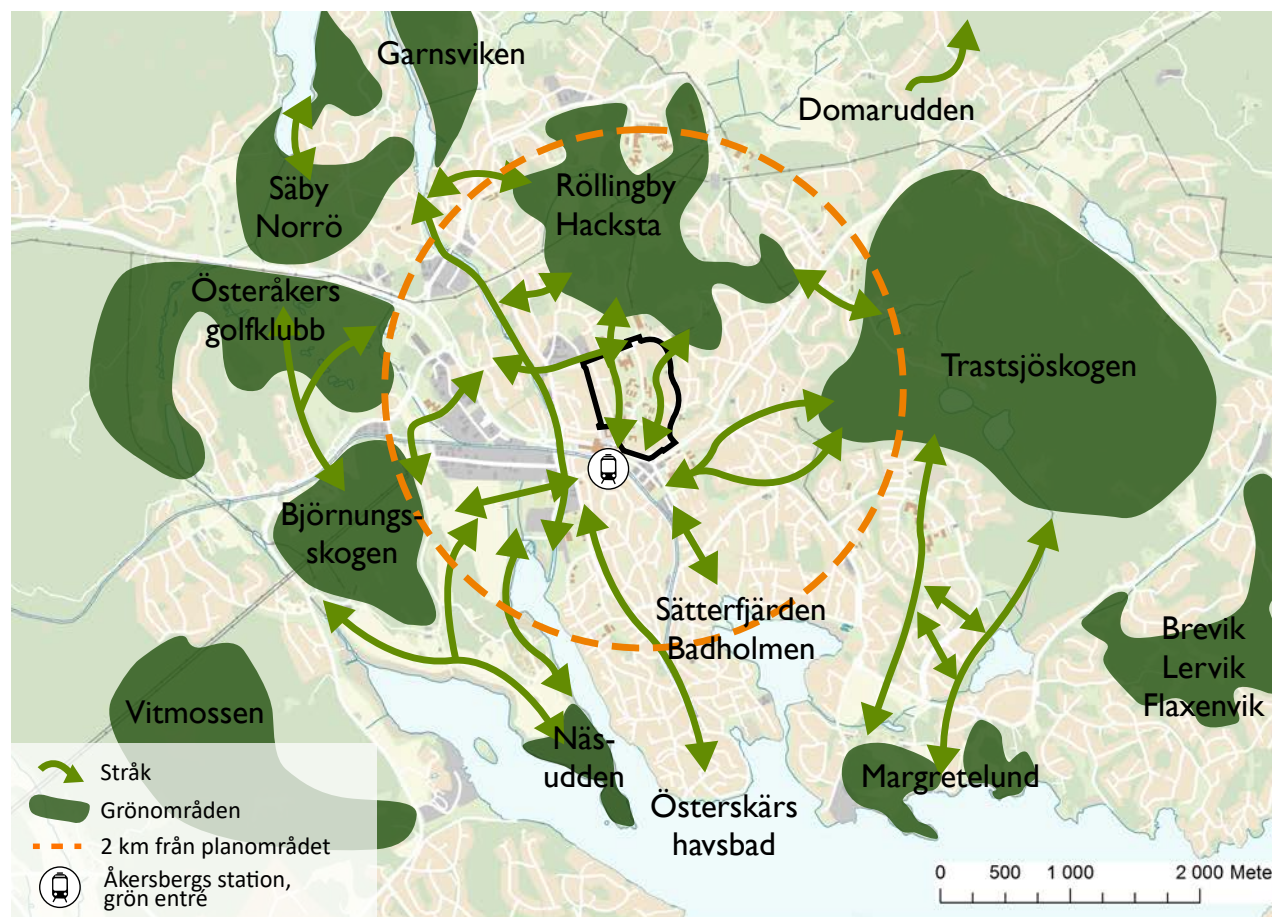
Gröna entréer

En strategi som tas upp i kommunens översiktsplan för att tydliggöra kopplingen till grönområden är så kallade gröna entréer. En grön entré innefattar information om de närliggande grönområdena och vilka stråk som leder till och genom dessa. Då de underlättar orienterbarheten till tätortsnära grönområden och gröna stråk som omger Åkersberga, placeras de centralt med närhet till kollektivtrafik. Detta skapar bättre kopplingar för cyklister och fotgängare och en högre grad av tillgänglighet till den tätortsnära naturen.

En grön entré planeras i anslutning till Åkersberga station, vilken tydliggör vilka gröna miljöer som finns i nära anslutning till Åkersberga, inklusive parkerna inom programområdet för Hacksta-Berga.

samt utegym. Tillgängligheten från programområdet till Hacksta friluftsområde föreslås stärkas genom tydligare gång- och cykelstråk samt ett nytt övergångsställe över Norrgårdsvägen. Planprogrammet för Åkersberga stad – centrumområdet föreslår, i enlighet med kommunens översiktsplan, en ny grön entré i anslutning till Åkersberga

station. Denna föreslås peka ut gång- och cykelvägar mot friluftsområdet och med de nya föreslagna gång- och cykelvägarna genom Hacksta-Berga kan kopplingen mellan Åkersberga centrum och friluftslivet stärkas.



Karta 11. Övergripande gröstruktur och spridnings samband.

Goda förutsättningar för biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster

I dagsläget finns ett mindre antal naturvärden med betydelse för spridningssamband och den biologiska mångfalden inom Hacksta-Berga. Dessa utgörs av planteringar och alléer samt åkerholmar och andra områden med förhållandevis vild natur. Ekosystemtjänster och förutsättningar för biologisk mångfald utvecklas inom området. Ekosystemtjänster kan delas in i reglerande, försörjande, kulturella och stödjande ekosystemtjänster.

Förutom att gröna miljöer bidrar till goda förutsättningar för biologisk mångfald bidrar det på många sätt till en bättre livsmiljö för människor. Bland annat kan vegetation agera ljuddämpande och bidra till behagligare ljudmiljö samt att stadsmiljöer gestaltade med växtlighet och vatten

både reglerar temperatur och bidrar till estetiska värden. Gröna stadsmiljöer bidrar även till minskad stress för människor och till bättre hälsa och välbefinnande samtidigt som grönska på torg och offentliga platser bidrar till möten och social samvaro. Grönska bidrar till hantering av dagvatten samt skuggning, lä och värmereglerande effekter och förbättrad luftkvalitet.

Grönska bibehålls och utvecklas inom programområdet genom nyplanteringar av växtlighet inom parkområden, i gaturummet och på kvartersterrasser. Plats ges för odling på tak, terrasser och gröna ytor, vilket bidrar till lokal och egen produktion av mat. Träden i alléerna i gatumiljön bevaras i den mån det är möjligt och gröna gårdar bibehålls. Vid nyplanteringar i parker och i en ny dagvattendamm läggs fokus på lokala arter och växter väljs utifrån deras inverkan på biologisk mångfald. För att

stöda den biologiska mångfalden, även i täta stadsmiljöer, är strategiska växtval som bidrar med blomning, frukt och bär viktiga. Vidare föreslås även andra biologiska gestaltningselement, såsom död ved och insektshotell samt fågelholkar. För att bidra till ökad biologisk mångfald bör ljussättning i parkområdena beaktas särskilt i syfte att undvika ljusföroreningar som kan störa nattaktiva arter.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster kan delas in i fyra kategorier: reglerande, försörjande, kulturella och stödjande ekosystemtjänster.

Reglerande ekosystemtjänster innefattar de tjänster som produceras via naturens egen reglering av kritiska processer, genom att till exempel rena luft och vatten, reglera lokalt och globalt klimat, förhindra översvämningar och jorderosion, och pollinera grödor och vilda växter. Exempel på reglerande ekosystemtjänster är luftrening, pollinering, klimatreglering.

Försörjande eller producerande ekosystemtjänster är

fysiska tjänster som är ett direkt resultat av naturens arbete och utgörs exempelvis av matförsörjning, dricksvatten, trävirke och bioenergi.

Kulturella ekosystemtjänster är immateriella funktioner som naturen tillhandahåller, så som naturens betydelse för människors hälsa och kognitiva utveckling bland annat i form av friluftsliv, hälsa, naturarv och turism.

Stödjande ekosystemtjänster utgörs sådant som är nödvändigt för att övriga tjänster ska fungera. Stödjande ekosystemtjänster utgörs bland annat av fotosyntes, närings- och vattencykler, biodiversitet och bildning av jordmån.

Riktlinjer för biologisk mångfald:

- Skydda och bevara befintliga träd. Plantera nya träd och flytta träd som är i vägen för ny bebyggelse. Ofta är kostnaden för skyddsanordningar mindre än kostnaden för att fälla träd, och flytt av träd billigare än att köpa in nya i samma storlek.
- Bevara och utveckla planteringar och brynsmiljöer som bidrar med bo- och födosöksmiljöer för fåglar och insekter.
- Låt delar av parkerna utvecklas med ängsblomster vilket ger en större biologisk mångfald och underlättar för pollinerare.
- Vid nyplantering av parkväxter bör växtval ske med hänsyn till den biologiska mångfalden och nyttan växterna gör för fåglar och insekter.
- Placera ut insektholkar, fågelholkar som bomiljöer för arter viktiga för skadedjurskontroll.
- Nya vattenmiljöer som dagvattenstråk, fontäner och vattenkonst kan bidra med dricksvatten för fåglar och insekter.



Mötesplatser och upplevelser för människor i olika åldrar och med olika intressen

Hacksta-Bergas parker och grönområden ska vara attraktiva målpunkter för människor i alla åldrar och med olika intressen och behov. Genom att forma rekreativa gröna platser och stråk som lockar till rörelse, lek, samvaro, vila och återhämtning främjas hälsa hos boende i både Hacksta-Berga och områdena runtomkring. För att skapa dessa målpunkter behöver inte bara grönområdenas struktur ses över utan även deras innehåll. Parkerna och grönområdena fylls med upplevelse- och sociotopvärden som kan locka och välkomna alla typer av besökare. En sociotop är ett av människor upplevt värde och beskriver vilka aktiviteter som en plats kan bidra med. Exempelvis kan detta utgöras av lekplatser, konst, utsikt eller grön oas. När innehållet ses över bör nya sociotopvärden skapas som i dagsläget saknas i området. Allt kan inte finnas på en och samma plats, men man ska kunna hitta något som passar en någonstans i området. Med tydliga och attraktiva målpunkter som lockar fler att vistas i grönområdena kan också närvaro och trygghetskänslan stärkas.

Strategi för parker i Österåkers kommun antogs av Kommunfullmäktige i juni 2021. Syftet med strategin är att förtydliga översiktsplanens mål och ambitioner för kommunens parker samt ge stöd i kommunens planering. Strategin lyfter mål för kommunens parker, bland annat att boende och verksamma ska ha god tillgång till parker och natur samt att de ska erbjudas ett varierat utbud av grönområden av god kvalitet.



Karta 12. Parker inom programområdet. Inom området föreslås en rekreationsslinga genom de olika parkområdena, markerad med en röd prickad linje.

Innehåll med mervärden

Genom en omsorgsfull planering och placering av innehåll i parker och grönområden kan flera värden stärkas. Valet av innehåll kan användas för att skapa upplevelse- och sociotopvärden, exempelvis uppmuntra till rörelse genom aktivitetsytor, främja naturpedagogik genom skyltning eller avkoppling genom sittplatser vid en damm. Placering och utformning av innehåll kan också användas som gestaltande element för att skapa och stärka rumslighet.

Genom att arbeta med gestaltning och innehåll som



Karta 13. Exempel på inriktningar för stadsdelsparkens utveckling.

skapar karaktär och särprägel kan parker och grönområden i Hacksta-Berga även bidra till att stärka platskänsla, identitet och sammanhang. Det kan exempelvis handla om att ha ett genomgående tema för hela eller specifika delar av en park. Vidare kan även identitetsskapande konst bidra till stärkta värden i parkområdena. Lekplatser är exempel på innehåll som kan skapa mervärden genom att fungera som viktiga målpunkter, skapa befolkade och trygga mötesplatser samt stärka attraktivitet och identitet.

Parkernas gestaltning fastställs inte i detta skede utan kommer att föras fram bland annat av medborgardialoger i projekteringskedet. I parkområden i nära anslutning till skolor och förskolor är det av särskild vikt att även föra dialog med barn och unga. Nedan beskrivs riktlinjer för utveckling av respektive park inom programområdet.

Stadsdelsparken vid Alceahuset

Stadsdelsparken är, bortsett från Stadspark Åkers Kanal, Åkersberga stads till ytan största park och omfattar ett område om ca 4,4 ha. Parkområdet utgörs i dagsläget främst av tomma gräsytor, uppdelade i två delar av en tallbevuxen åkerholme, vilken vittnar om att området tidigare använts för jordbruk. Väster om åkerholmen ligger Färglådans förskola, som föreslås flyttas längre västerut (läs mer om förskolans föreslagna utveckling på sida 44). Detta bidrar till att parkens norra och södra del kopplas samman bättre och att parken upplevs som mer enhetlig. Den södra delen av parken ligger i anslutning till Hacksta skolområde, vilket gör att den ytan tillsammans med åkerholmen i stor utsträckning används av barn under skoltid. Inom området finns i dagsläget Skolvägens lekplats, som

riktar sig mot barn mellan 1-10 år och innehåller bland annat en gungbräda, sandlåda, rutschbana samt sittplatser.

De befintliga naturkullarna i parken bibehålls medan de öppna ytorna utvecklas med nytt innehåll. Stadsdelsparken ges tydliga rumsbildningar, med fler funktioner och en väl gestaltad helhet. Parken utvecklas med vegetation, sittytor och platser för möten mellan människor i olika åldrar. Närheten till vårdinrättningar motiverar att stadsdelsparkens norra del utvecklas till en hälsopark. För att påminna om Österåkers identitet som en skärgårdskommun kan även vatten integreras i parkmiljön, exempelvis i form av en plaskdamm. Närheten till skolor och förskolor skapar goda förutsättningar att utveckla parken med nya lek- och naturpedagogiska möjligheter. Den befintliga lekplatsen föreslås ersättas med multifunktionella ytor samt en



Stadsdelsparken utvecklas med nytt, spännande innehåll för att få fler att stanna upp i området.

temalekplats, placerad i en annan del av stadsdelsparken i syfte att skapa mer yta för förskoleverksamhet. Förskolor och skolor ska ha egna gårdar, separerade från parkerna, men parkerna kan till viss del användas som kompletterande lekmiljöer för barnen.

Ekosystemtjänster i parken utgörs av planteringar, rabatter och träd som gynnar både människor och djur. Nya ekosystemtjänster tillskapas, exempelvis genom att skapa en mindre insekt-/fjärilspark, med insekshotell, som gynnar pollinerare. I parken finns även viss potential att utveckla småskalig odling. Parkens södra del är, enligt planprogrammet för Åkersberga stad – centrumområdet, utpekad som ett strategiskt läge för dagvattenhantering, vilket kan ske med antingen en magasinlösning eller en torrdamm (läs mer på sida 63).

Området utgör i dagsläget ett riskområde för översvämning i händelse av skyfall. Lösningar för hantering av vatten ska utvecklas som en del av parkens gestaltning. Sänkor i terrängen skapas medan andra delar höjs upp, vilket skapar torra stråk på vilka människor kan röra sig genom området. Sänkorna skapar möjlighet för delar av parken att översvämmas vid kraftiga regn men som, när det inte regnar, är torra. Med hjälp av markmodellering inhyser parken en multifunktionalitet som på olika sätt bidrar med pedagogiska värden och spännande lekmiljöer, bland annat för de omkringliggande skolverksamheterna.

Bergaplan

Bergaplan utgörs i dagsläget av en grusplan som tidigare bland annat har använts för sporadiska evenemang. Ytan har god utvecklingspotential och utgör ett strategiskt

läge för dagvattenhantering, betydande för hela centrala Åkersberga. Platsen är, tack vare sitt höjdläge, en lämplig plats för en öppen dagvattendamm. Bergaplan utvecklas delvis till en överblickbar park med mer växtlighet och funktioner, sittplatser och aktiviteter, som får människor som vistas i området att vilja stanna upp.

Norrgårdsvägens parkstråk

Norrgårdsvägens parkstråk är ett grönt stråk som binder samman Bergaplan med Kråkbergsparken. Parkstråkets funktion som ekologiskt spridningssamband i nordsydlig riktning utvecklas och närheten till vårdinrättningar motiverar att parken utvecklas som hälsopark med sittgrupper och perennplanteringar. Då parkstråket angränsar till såväl bostäder som förskola anpassas gestaltningen för att ge god tillgänglighet för olika målgrupper. Parkstråket tydliggörs genom belysning, sittplatser och skyltning. Gallring i naturområdena bidrar till ökad trygghet längs stråket.



Grusytan vid Bergaplan utvecklas till en attraktiv park med en dagvattendamm.

Ny bebyggelse i anslutning till Norrgårdsvägens parkstråk kan utformas med gröna tak med fokus på växtval och biologiska gestaltungs-element för att stärka biologisk mångfald och för spridning av nyttoinsekter och fåglar. Den nya bebyggelsen, strax öster om Portikhuset, föreslås brytas upp och mellan byggnadsdelarna kan ett släpp möjliggöras, som kan bidra med ytterligare rekreativa värden utmed stråket. Släppet bidrar även till att ett tydligare samband skapas mellan den befintliga fornlämningen (RAÄ Österåker 116:1) och naturområdet öster om gångstråket.



Karta 14. Exempel på inriktningar för Bergaplan, Norrgårdsvägens parkstråk och Kråkbergsparken.



Norrgårdsvägens parkstråk föreslås tydliggöras och utvecklas med ny funktionsanpassad belysning, planteringar och möblering.

Kråkbergsparken

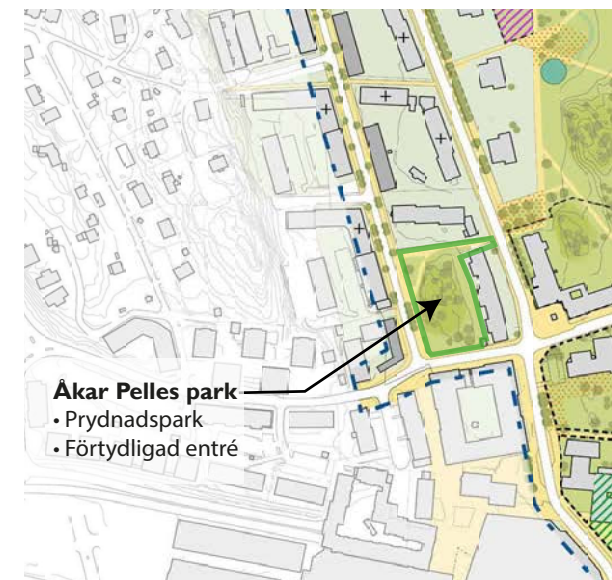
På Norrgårdshöjden finns Kråkbergsparken, som består av en bergknalle och ett naturområde samt en planerad aktivitetspark. Kråkbergsparken utgör en grön oas med förhållandevis vild natur, vilket utgör värden för den biologiska mångfalden. Då platsen ligger på en höjd erbjuder parken utsikt över Hacksta-Berga. Under våren 2020 påbörjades dialog kring innehållet i den nya aktivitetsparken vid Norrgårdshöjden, som medges i detaljplanen för Norrgårdshöjden (lagakraftvunnen i januari 2016). Under dialogen framkom att de viktigaste aspekterna vid utvecklingen av parken var bra belysning, grönska/blommor, sittplatser, trygghet samt aktiviteter för ungdomar.

Kråkbergsparken förtydligas med hjälp av skyltning och utvecklas till en utkikspark genom bättre tillgänglighet upp till toppen. I området finns en fornlämning (RAÄ Österåker 119:1), som är utpekad i kommunens fornvårdsplan. Gallring av naturmarken ska göras för att göra området mer öppet och tryggt. Den nya lek- och aktivitetsytan som anläggs bidrar till att fler människor får kännedom om och rör sig i området. Parken planeras med lekinstallationer för barn i olika åldrar samt med sittplatser och planteringar, som bidrar med värden för bland annat äldre. Kråkbergets höjdläge bidrar till vackra vyer samtidigt som det erbjuder naturlek. Med de möjligheter till aktiviteter och värden som Kråkbergsparken erbjuder attraheras olika målgrupper.

Åkar Pelles park

Åkar Pelles park är en så kallad fickpark belägen vid korsningen Bergavägen-Storängsvägen. Parken ligger i nära anslutning till Åkersberga station och är viktig för centrum. Parken är en uppskattad prydnadspark med planteringar, konst och sittplatser. Bakom den iordningställda parken finns en fornlämning i form av ett gravfält från stenåldern (RAÄ Österåker 104:1). Området är utpekad i kommunens fornvårdsplan.

Åkar Pelles park bevaras som Åkersbergas centrala prydnadspark men parkens entré från nordost tydliggörs ytterligare och prydnadsvärdet ökar med hjälp av nya perennplanteringar. För att öka tryggheten på platsen även när det är mörkt kan träden på höjden effektbelysas.



Karta 15. Exempel på inriktning för Åkar Pelles park.



Måluppfyllelse

En grön stadsdel med god tillgång till attraktiva och trygga parker för hela Åkersberga

- Befintliga parkområden bevaras i största möjliga mån i syfte att säkra parktillgången i centrala Åkersberga.
- Parkområdena utvecklas så de upplevs mer enhetliga och sammanhängande.
- Parkerna förädlas och fylls med nytt, varierat innehåll som tilltalar olika målgrupper.
- Vid vidare utveckling av parkområdena ska särskild hänsyn tas till miljöns tålighet.
- Södra stadsdelsparken utvecklas för att möjliggöra dagvattenhantering, bland annat genom terrängmodellering.
- Norrgårdsvägens parkstråk tydliggörs genom ny markbeläggning, belysning och möblering.
- Gallring i de naturlika parkområdena sker löpande.
- Mikroklimatet ska beaktas vid projektering av parkerna, exempelvis kan träd bidra med skugga och bryta vindar.
- Åtgärder för att tydliggöra gränser mellan privata områden och offentlig park ska beaktas vid detaljplaneläggning.
- En grön entré skapas vid Åkersberga centrum som visar på rekreatiomsområden.

Plats för biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster

- Befintlig grönstruktur med betydelse för ekologiska spridningssamband bibehålls.
- Befintliga områden med betydelse för biologisk mångfald, såsom åkerholmar och naturmark, bevaras.
- Vid vidare planering av parker ska förutsättningar för polinering beaktas, i enlighet med Österåkers kommuns rutiner.
- Vid framtagande av detaljplaner som omfattar trädtrader längs gatunätet ska om nödvändigt naturvärdesutredningar tas fram.
- Alléträd bevaras så långt det är möjligt och kompletteras med skelettjordar. Om nödvändigt kan alléträd ersättas.
- Vid röjning i delar av parkerna som tillhandahåller en mer naturlig karaktär ska särskilt värdefulla träd och växter bevaras.
- Gröna tak möjliggörs på ny och befintlig bebyggelse med fokus på växtval och biologiska gestaltningselement som stärker biologisk mångfald och för spridning av nyttoinsekter och fåglar.
- Utveckling av ekosystemtjänster för förbättrad luftkvalitet och ljudmiljö ses över.
- Möjligheten för stadsodling och egna planteringar undersöks i detaljplaneskedet.
- I samband med markanvisningstävlingar används grönytefaktor (GYF). Riktlinjer för GYF ska tas fram.
- Förutsättningar för dagvattenhantering i parkerna ska utredas och säkerställas vid detaljplaneläggning.

Mötesplatser och upplevelser för människor i olika åldrar och med olika intressen

- Utveckling av parkmiljöer med nya funktioner och möblering ökar attraktiviteten.
- Skyltning till området bidrar till att områdena är enkla att hitta från andra delar av Åkersberga.
- Stadsdelsparken utvecklas med nytt innehåll, bland annat genom dagvattenhantering, temalekplats och en mindre områdeslekplats anpassad till skolmiljöerna i närheten.
- Del av Norrgårdsvägens parkstråk utvecklas till en hälsopark.
- Kråkberget utvecklas till en utkikspark samt med en ny aktivitetspark.
- Bergaplan utvecklas till en dagvattenpark samt med en lekpark.
- Åkar Pelles park utvecklas med en tydligare entré.
- Dialog ska föras kring parkernas innehåll i samband med detaljplaneläggning och projektering.





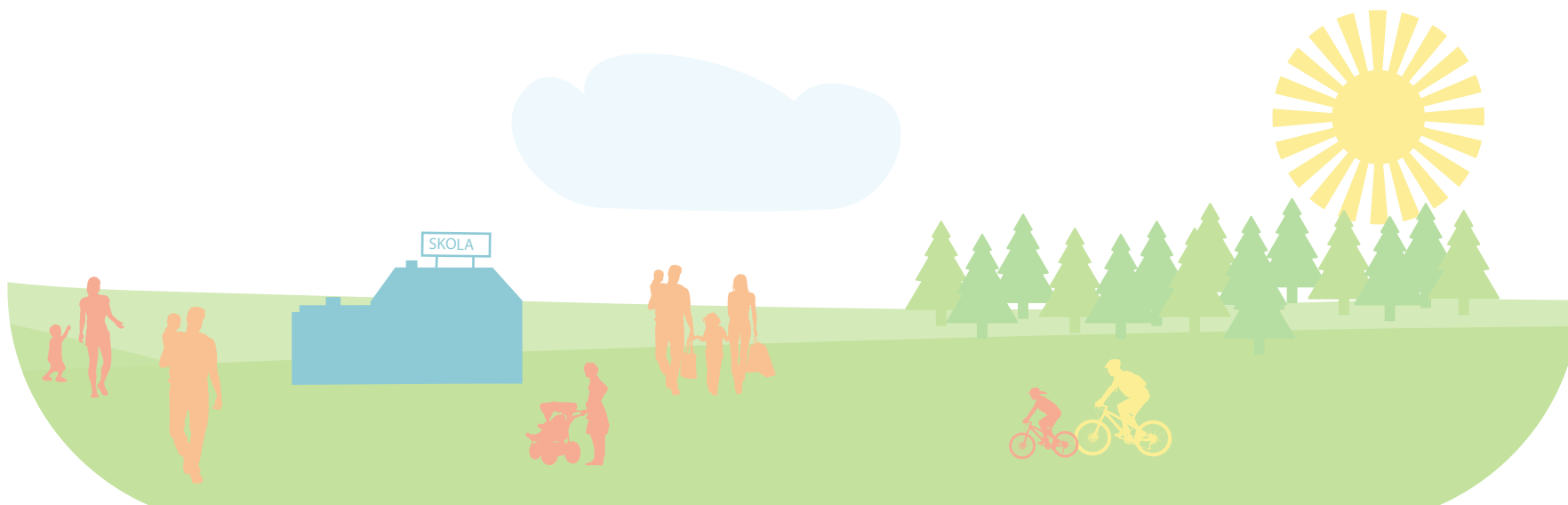
Målområde 3.

Hacksta-Berga bidrar till kvalitativa miljöer för utbildning och lärande, kultur och upplevelser

Målområdet hanterar Hacksta-Bergas variationsrikedom av funktioner som är värdefulla för hela Åkersberga stad. Det omfattar kvalitativa förskolor, skolor och idrottsanläggningar. Det omfattar även utvecklingen av kultur och konst som bidrar till kreativitet och upplevelser.

Målområdet omfattar:

- Kvalitativt utformade skolor och förskolor anpassade efter barns och ungas behov
- Kvalitativa och tillgängliga idrottsanläggningar
- Kultur och konst bidrar till upplevelser och identitet



Kvalitativt utformade skolor och förskolor, anpassade efter barns och ungas behov

Hacksta-Berga inrymmer ett flertal skolverksamheter, allt från förskolor till grundskola och gymnasium. De olika utbildande verksamheterna bidrar till Hacksta-Bergas identitet. Området är viktigt för resten av tätorten då det förser ett större område med skol- och förskoleplatser, med goda kommunikationsmöjligheter och god tillgång till park- och naturområden med rekreativa och pedagogiska värden för barn.

Vid utveckling av skolor och förskolor ska dessa utformas kvalitativt, med utgångspunkt i barnens behov. Arkitekturforskningsstiftelsen ARQ har tagit fram rapporten *Inkluderande lärmiljöer*, som kan användas som

ett gestaltnings- och processverktyg för utformning av lärmiljöer, som tar hänsyn till barns olika behov.

I Boverkets publikation *Gör plats för barn och unga!* ges vägledning om hur goda utemiljöer kan skapas genom fysisk planering, utformning och förvaltning. Boverkets riktlinjer är utgångspunkten vid fortsatt planering och förvaltning av skolor och förskolor. Om friytorna är mindre än de rekommenderade ställs högre krav på att friytorna ska utformas kvalitativt. Bedömning av friytor ska ta hänsyn till både friytan per barn och till den totala storleken på sammanhållen friyta.

Förskolegårdar ska hägnas in medan skolgårdar enbart delvis bör hägnas in. Skolgårdarna kan därmed användas av barn även efter skoldagens slut och bidra med rekreativa värden för barnfamiljer på kvällar och helger.



Ytterligare en utgångspunkt för planering av förskolor och skolor är att det ska finnas tillgängliga och säkra gång- och cykelstråk. Ett sammanhängande gång- och cykelnät till skolor, kollektivtrafik och service minskar användningen av bil. Vid planering av nya skol- och förskolelokaler ska ett hållbart byggande med genomtänkta materialval främjas.

Vid detaljplanläggning ska dialog med barn och unga genomföras.

Österåker ska vara den bästa skolkommunen i länet

Ett av Österåkers kommuns mål för 2019-2022.

Riktlinjer för att bli länets bästa skolkommun:

Vid planläggning säkerställs ytor.

När planprogram och detaljplaner upprättas ska behovet av förskolor och skolor inom området beaktas och vid behov säkerställas.

Tänk nytt och modernt.

I utvecklingen av Österåkers centrala delar anpassas utformningen av nya skolor och förskolor till områdenas förutsättningar.

Planera för ett samnyttjande av lokaler och ytor.

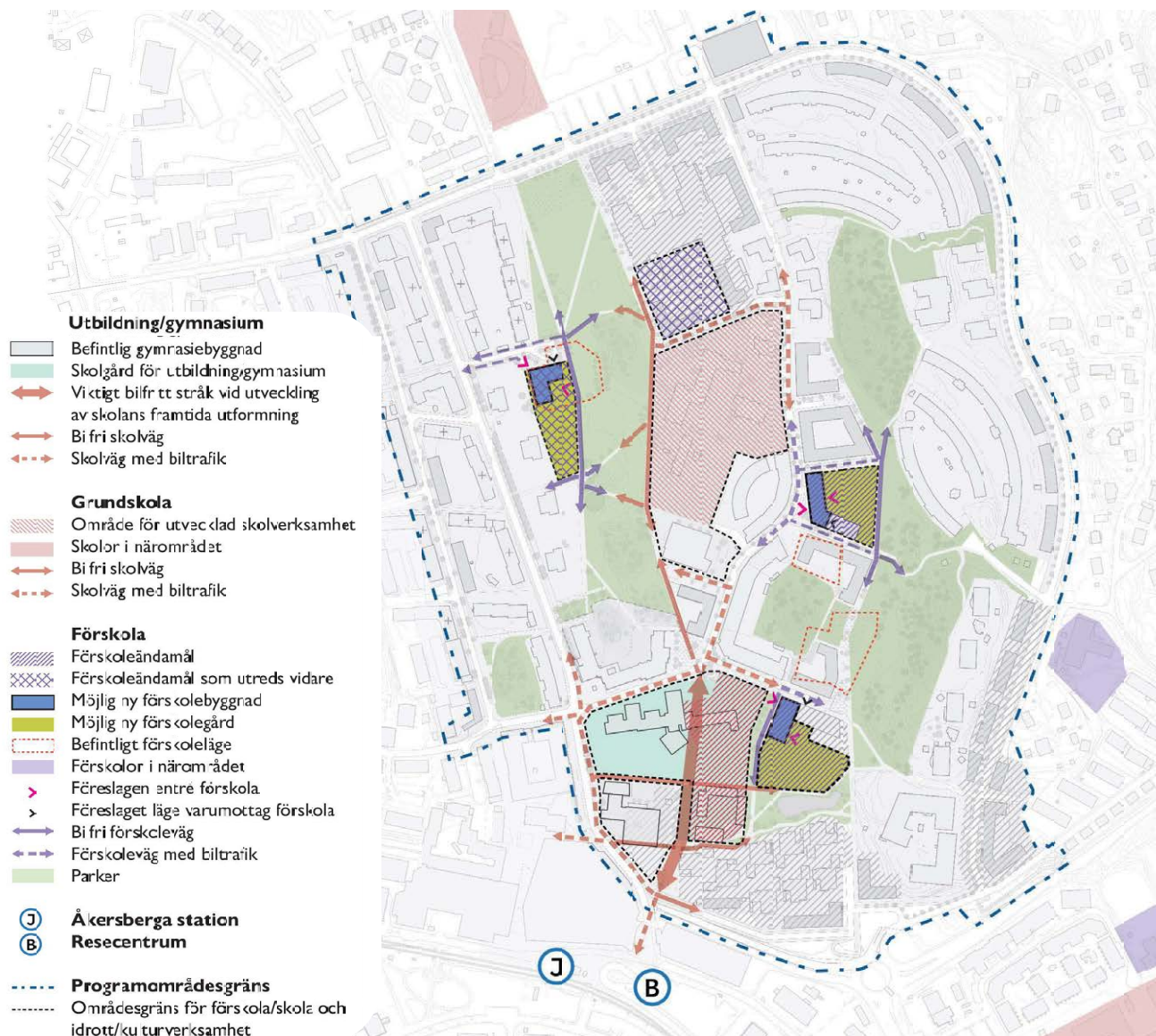
Samnyttjande av lokaler och ytor samt att lokaler för utbildning, kultur, idrott och fritid samnyttjas av utbildningsverksamhet och föreningsverksamhet.



Förskolor

Tre förskolor finns inom programområdet i dagsläget: Färglådans förskola, Kunskapskryssarens förskola Berga och Klippans förskola. Förskolan Färglådan är kommunens äldsta förskola, uppförd år 1960, och inrymmer ca 85 förskoleplatser. Förskolan drivs av kommunen och ägs av Armada, men en del av förskolegården ligger på kommunalägd mark, planlagd för park. Kunskapskryssarens förskola och Klippans förskola byggdes år 1990 och inrymmer ca 80 respektive 40 förskoleplatser. Båda förskolorna ligger på mark som ägs av Armada men verksamheterna bedrivs av privata aktörer. Samtliga förskolor är uppförda i ett plan.

Den föreslagna utvecklingen av förskolor inom programområdet kan ses på karta 16. Färglådans förskola ligger i stadsdelsparken, som är läglant och utsatt för översvämningsrisk vid skyfall. I och med detta finns risk att verksamheten på sikt inte kan behållas inom området om inte omfattande åtgärder, i form av omfattande markuppfyllnader, vidtas. Marknivån för såväl byggnaden som vägen till förskolan behöver höjas, så att räddningstjänst har åtkomst till förskolan. Åtgärderna innebär att nya flödesvägar för skyfallsvatten behöver säkerställas och i samband med ett vidare utredningsarbete behöver omkringliggande bebyggelse beaktas, så att dessa inte påverkas negativt. Kostnader behöver utredas och projektets genomförbarhet behöver utifrån ett ekonomiskt perspektiv säkerställas. Vid utveckling föreslås förskolan flyttas närmare den befintliga bebyggelsen vid Skolvägen, bland annat i syfte att skapa en mer sammanhängande parkyta. En byggnad om två-tre våningar föreslås, vilket



Karta 16. Befintliga och föreslagna ytor för skolverksamhet inom och i nära anslutning till programområdet. Det totala antalet förskole- och skolplatser är bland annat abhängig möjlig storlek på frityta.



möjliggör en större gård. Med hänsyn till tillgängliga ytor och trafiksituationen bedöms förskolan kunna inrymma omkring 100 förskoleplatser.

Lägena för Klippans och Kunskapskryssarens förskola föreslås ersättas. En ny förskolebyggnad föreslås norr om befintliga förskolor på mark som i dagsläget används för en del av Solhälla trygghetsboende. En solitär förskolebyggnad i ca tre våningar föreslås anläggas utmed vägen, med en sammanhållen gård mot Norrgårdsvägens parkstråk som är skyddad från trafik och buller. Den nya förskolan bör planeras med en kapacitet om 100-150 förskoleplatser. Antalet är avhängigt storlek på möjlig friyta.

Förskoleverksamhet med plats för upp till 150 barn föreslås även på Bergaplan. Området bedöms vara lämplig för bebyggelse om fyra-fem våningar med hänsyn till terrängen och den omkringliggande bebyggelsens skala. Därför föreslås en kombination av förskola och vårdboende, där samordningsfördelar finns för kök och leveransutrymmen. Förslaget innebär att förskolan inryms i souterrängplan eller i en del av byggnaden, med god tillgänglighet till en rymlig förskolegård mot sydväst. Vårdbostäder föreslås i övre våningar, med egen gård mot parkstråket samt uteplatser i form av terrasser. Parkering föreslås i huvudsak samordnas med Österåkers gymnasium samt att viss parkering, såsom parkering för rörelsehindrade, kan möjliggöras utmed Ebjörns väg. Utöver ovanstående ändamål ska även yta för dagvattenhantering säkerställas på Bergaplan (se sida 63-64).

Möjligheten för ytterligare en förskola med plats för 100-150 barn behöver utredas. För detta är utredningsområdet

kring Alceahuset utpekade. Vid utveckling av Alceaområdet ska en förskola planeras. Möjligheten att nyttja befintlig byggnad bör ses över och lämpliga in- och utfarter till förskolan behöver utredas vidare, då ytterligare trafik på Bergavägen bör undvikas. Förskolegården ska i huvudsak inrymmas inom fastigheten, i syfte att undvika ytterligare ianspråktagande av parkområdet.

Förskolorna i området ligger intill tillgängliga parkområden och är väl avskilda från trafik och andra störande moment. Centralt lokaliserade förskolor skapar goda förutsättningar för föräldrar och barn att gå och cykla till förskolan, vilket ställer höga krav på att gång- och cykelnätet i området upplevs tryggt och säkert. Genomförandet av samtliga utvecklingsförslag innebär en kapacitetsökning från ca 200 förskoleplatser till ca 500 förskoleplatser inom programområdet.

Boverkets riktlinjer anger att förskolegårdarna dimensioneras utifrån 40 m² per barn. Sammanhållen förskolegård ska minst vara 3000 m². I Hacksta-Berga finns god tillgång till anlagd park och ligger i nära anslutning till större rekreativområden i form av Hacksta friluftsområde och Röllingby backar. Vid detaljplaneläggning ska förskolorna och förskolegårdarnas utformning utredas och fastställas. Parkering för anställda samordnas med övrig parkering och antalet parkeringar bör hållas nere i syfte att uppmuntra hållbara transporter. Ytor för hämtning och lämning ska utredas med särskild hänsyn till risk och säkerhet och lösas smidigt och välplanerat. Varumottagning sker separerat från förskolans entréer, med fördel skilt från området där hämtning och lämning sker.

Förskoleutveckling utanför programområdet

I samband med att kommunen utvecklas ökar behovet av förskoleplatser i centrala Åkersberga. Även om programområdet för Hacksta-Berga är ett viktigt område för förskoleutveckling krävs ytterligare åtgärder i andra delar av tätorten. En viktig strategi för att möjliggöra fler förskoleplatser i Åkersberga är att optimera befintliga förskolor. En förstudie kring potentiell förskoleutveckling togs fram 2019, som pekar ut befintliga förskolor intressanta att optimera (Förstudie förskolor centrala Åkersberga: Svefa, 2019). En av förskolorna som bedömdes som särskilt intressanta att utveckla är den kommunala förskolan Luna, belägen öster om Norrgårdsvägen. Öster om den befintliga förskolebyggnaden finns en yta planlagd för skolverksamhet som ägs av kommunen samt ett område som enligt gällande detaljplan ej får bebyggas, som ägs av en bostadsrättsförening. Förskolebyggnaden föreslås, liksom de andra förskolorna inom området, ersättas med en byggnad i två-tre våningar och förskolegården är möjlig att utöka österut. Även förskolan Luna föreslås utvecklas med plats för upp till 150 barn. I utredningen pekas även Söralids förskola samt Luffarbackens förskola ut som förskolor med potential att utvecklas. I samband med kommunens framtida utveckling kommer även ytterligare förskoleverksamheter behöva möjliggöras i andra delar av kommunen.



Grundskolor

Skolor ska utformas med fokus på en god lärandemiljö, säkra kommunikationer och med en skolgård som är anpassad efter barnens behov. Byggnader bör, för en effektiv markanvändning, byggas i mellan två-fyra våningar och om möjligt placeras utmed gatorna i syfte att skapa kvalitativa och störningsskyddade skolgårdar samt stadsmässiga och trygga gaturum.

Inom programområdet finns i dagsläget Hacksta skolområde, där grundskoleverksamhet bedrivs. Området är centralt beläget och ligger intill stadsdelsparken, vilket bidrar till att barnen har stora ytor att röra sig på som är skyddade från buller och trafik. Kring skolområdet finns ett utvecklat gång- och cykelvägnät som gör skolan enkel att nå från samtliga väderstreck. Ytan som i dagsläget används för grundskoleverksamhet bevaras och utvecklas för att skapa en än mer kvalitativ skolmiljö för eleverna. Tillgången till yta skapar mycket goda möjligheter för skolan att utvecklas med fler skolplatser. Boverkets riktlinjer för friyta om 30 kvm/barn bör vara utgångspunkt. Vid utveckling av fastigheten är det av vikt att säkerställa att leveranser sker säkert och konfliktfritt, att bebyggelse och skolgård uppförs kvalitativt och flexibelt, utefter de behov som skolan och eleverna har.

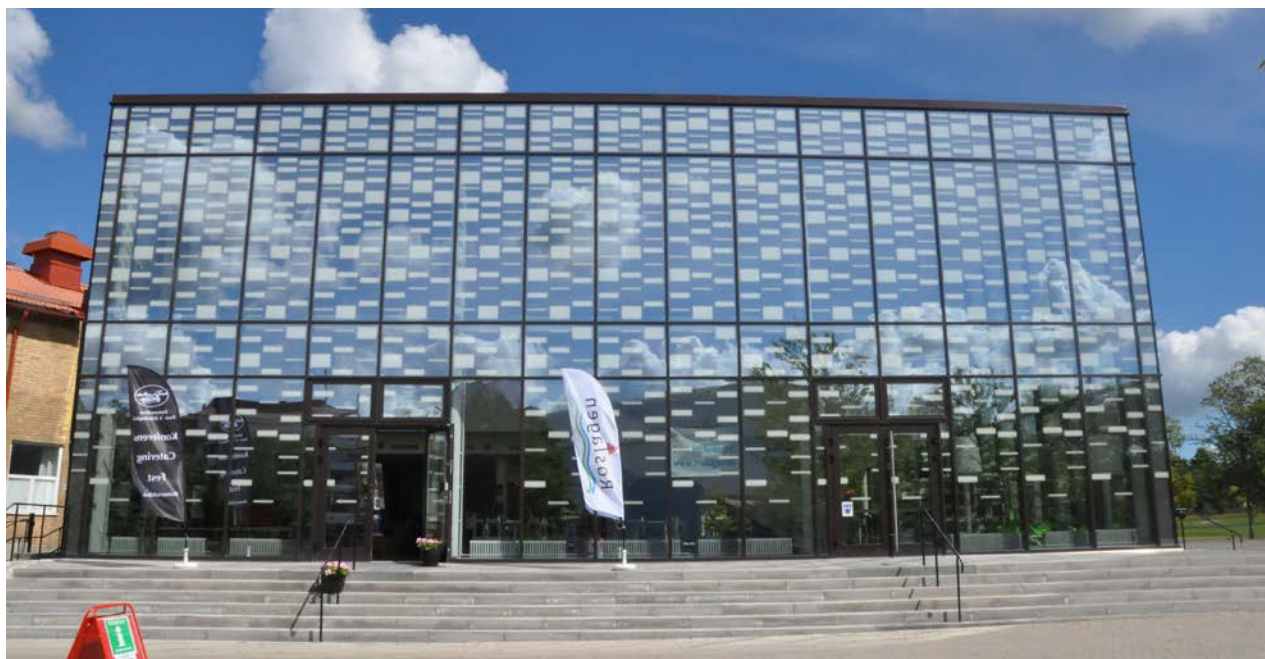
Norr om skolfastigheten finns i dagsläget en värmeproduktionsanläggning som är tagen ur drift. Fastigheten föreslås övergå till skoländamål, för att bidra till en större gård och säkra och tillgängliga in- och utfarter. I samband med avveckling av produktionsanläggningen behöver flera fjärrvärmeledningar tas bort och fastigheten saneras.

Området kring Österåkers gymnasium

Österåkers gymnasium ligger i ett attraktivt och centralt läge intill Åkersberga centrum och Åkersberga station. Området föreslås utvecklas som ett område för utbildning med syfte att möta framtida behov av skolfunktioner och skolplatser. Med hänsyn till fastighetens utemiljö kan möjligheten att på sikt låta området övergå till grundskoleverksamhet utredas. Då gymnasieverksamhet inte kräver lika stora utomhusarealer som grundskolor kan en eventuell omlokalisering av gymnasieverksamheten studeras vidare.

Möjligheten att utöka lokalerna för verksamheten föreslås utredas. Utöver lokaler för skolverksamhet föreslås även förutsättningarna för andra verksamheter inom området, bland annat för kultur, möjliggöras. Enligt kommunens översiktsplan är målet att utveckla gymnasieområdet till ett campus. För att fastställa inriktningen för framtida ändamål inom området krävs att behovet utreds vidare.

Österåkers gymnasium är utmarkerat i kommunens kulturmiljöprogram som ett kulturhistoriskt värdefullt område. De utpekade kulturhistoriska värdena innefattar skolmiljön som är tidstypisk för efterkrigstidens skolbyggnader i en-två våningar som karaktäriseras



År 2009 gjordes en tillbyggnad i form av en kubformad entré i glas på Österåkers gymnasium.

av symmetri, stora fönsterpartier och medveten materialverkan med gedigna material som tegel. Skolmiljön är väl inpassad i den befintliga naturen, med sparad hällmark och tallar på skolgården. Miljön har växt och utvecklats och området inhyser idag gymnasium, fritidsgård, teater och pedagogcentrum. Detta har medfört till- och nybyggnader på platsen, exempelvis gjordes en påbyggnad i form av en inglasad entré år 2009. Platsens karaktär och värden är trots detta inte förvanskad, läsbarheten som en skolmiljö finns kvar med nya årsringar. Huvudbyggnadens nordfasad, idrottshallen samt de sparade hällmarkerna och tallarna är exempel på välbevarade uttryck för en skolmiljö från efterkrigstiden.

Värden som bör beaktas vid kommande utveckling är:

- Byggnadernas ursprungliga verksamhet som skolbyggnader ska så långt som möjligt värnas.
- Utemiljöerna är en del av den ursprungliga gestaltningen och ska värnas, nya tillägg på gården och i

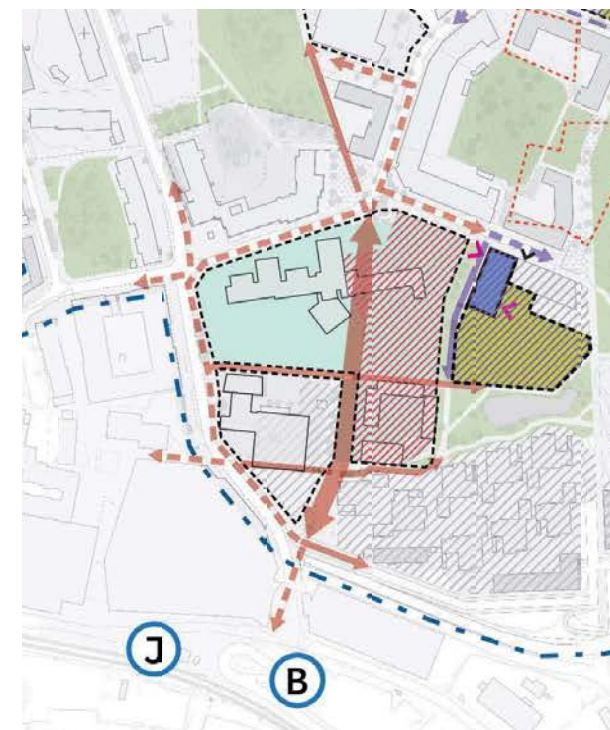


form av komplementbyggnader anpassas till miljöns karaktärsdrag.

- I största möjliga mån ska de ursprungliga skolbyggnaderna bevaras, särskilt nordvästra längan av huvudbyggnaden.
- Den befintliga bebyggelsen bör beaktas vid eventuella tillägg, särskilt i avseende på placering, material, form och volymverkan.

Den framtida utvecklingen ska ske varsamt gentemot den befintliga miljön och koncentreras kring den östra och södra delen av området. Pedagogcentrums lokaler och Bergahallen föreslås ersättas med nya byggnader medan Berga teater och huvudbyggnadens västra del bibehålls. För att minska upplevelsen av huvudbyggnaden som en barriär föreslås möjligheten att tillskapa ett gent stråk genom området utredas vid framtida utveckling. Detta skulle skapa en tydligare koppling mellan Åkersberga station och Bergavägen, vilket skulle bidra till mer rörelse genom området som annars kan upplevas som oöversiktligt och otryggt (se karta 17). Söder om Bergagården finns i dagsläget en privatägd, obebyggd fastighet som föreslås utvecklas med bebyggelse som ger ett välkomnande intryck för ankommande till Hacksta-Berga söderifrån. Strax söder om ytan går väg 276, som delvis är förlagd i tunnel under Åkersbergas östra centrumbyggnad. Luftkvaliteten vid tunnelmyningen tangerar miljö kvalitetsnormerna för luft, vilket föranleder att den obebyggda ytan ej bör nyttjas för skoländamål om inte åtgärder vidtas. Området kan med fördel utvecklas med mindre känslig markanvändning, såsom verksamhets- eller kulturlokaler som förstärker Kulturknutens betydelse i området.

Den öppna skolgårdsytan föreslås behållas, där elever och förbipasserande kan stanna upp, mötas och umgås. Innovation och kreativitet är värden som med fördel bör beaktas i syfte att skapa en känsla av ett utbildningscentrum i ett centralt läge. Detta kan bland annat ske i form av innovativa energilösningar, så som småskalig egen energiproduktion med hjälp av sol, samt med pedagogiska lösningar för dagvatten vid Bergaplan.



Karta 17. Ett stråk kan på längre sikt tillskapas genom gymnasieområdet för att skapa en tydlig koppling mellan Åkersberga centrum och Bergavägen. Detta kräver att befintlig bebyggelsestruktur ändras. Förutsättningarna för detta föreslås utredas vidare.



Karta 18. Befintliga ytor för idrottverksamhet inom och i nära anslutning till programområdet, samt viktiga anslutande stråk.

Kvalitativa och tillgängliga idrottsanläggningar

Inom och i anslutning till programområdet finns ett antal idrottsanläggningar och annan tillgång för människor att röra på sig (se karta 18). Strax norr om programområdet ligger Österåkers sportcentrum som består av en friidrottsarena, två inomhusrinkar, två fullstora bollhallar och två konstgräsplan för fotboll. Söder om programområdet vid Söraskolan finns Söra simhall med en 25 metersbassäng med 6 banor, en undervisningsbassäng samt en plaskbassäng för småbarn. I anslutning till simhallen finns även en fullstor och en liten idrottshall som bland annat nyttjas av skolorna i området. I Åkersberga centrum finns flera gymnanläggningar som drivs av privata aktörer.

År 2020 påbörjades byggnationen av Österåkers multiarena vid Svinningevägen ca 350 meter från Åkers Runö station. Multiarenan öppnades för allmänheten under hösten 2022. Den nya anläggningen kommer att avlasta hallarna inom centrala Åkersberga.

Inom programområdet finns i dagsläget två idrottshallar: Bergahallen och Hackstahallen. Bergahallen inryms i en tegelbyggnad i två våningar, byggd år 1954. Hallen är av mindre storlek och ligger inom området för Österåkers gymnasium. Hallen används i dagsläget både av skolor och av andra verksamheter för sporter som cheerleading, gymnastik och innebandy. Bergahallen används inte av eleverna på Österåkers gymnasium, vilka istället främst använder Österåkers sportcentrum. Byggnaden är inte tillgänglighetsanpassad och är, på grund av sin ålder, i

relativt dåligt skick. Behovet av en ny idrottshall inom fastigheten ska utredas vid utveckling av området.

Hackstahallen byggdes år 1964 och är en väl nyttjad fullstor hall med ett innermått om 40x20 meter. Hackstahallen är centralt lokaliserad och används bland annat av Åkersberga Handbollsklubb. Möjligheten för påbyggnad av ytterligare en våning kan utredas. Hallen ska fortsatt vara tillgänglig för privata aktörer och idrottsklubbar. Parkering kan i viss mån fortsatt medges i anslutning till idrottshallen.

Nya idrottslokaler bör vara fullstora hallar med innermått om 40x20 meter med fri takhöjd om minst 7 meter. Nyanläggningar ska i första hand lokaliseras i nära anslutning till Österåkers sportcentrum. Detta möjliggör för ett samlat kluster för idrott samt samordning av bland annat parkering och omklädningsrum. Vid nyetablering av skolor ska ny idrottshall planeras intill denna, med utgångspunkt i kommunens standard för utformning av idrottslokaler. Vid utveckling är det viktigt att beakta tillgängligheten samt att planera för utrymmen för bland annat förvaring och omklädningsrum.

Det finns i dagsläget behov av minst en utomhusgräsplan i Åkersberga med mått om 65x105 meter. Inom programområdet saknas utrymme för detta, och en lokaliseringsstudie föreslås genomföras där lokaliseringen av yta för utomhussporter studeras vidare. Planen bör ligga i centrala Åkersberga, med fördel i nära anslutning till Österåkers sportcentrum.



Kultur och konst bidrar till upplevelser och identitet

Inom Hacksta-Berga finns utbud av såväl kultur som konst. Invid Österåkers gymnasium ligger Berga teater, som är en del av *Kulturknuten*. Norr om gymnasieområdet finns även Kyrkligt Centrum, som bidrar med kultur och upplevelser i området. I Åkersberga centrum finns även bibliotek och i Folkets Hus finns biografen Facklan. Genom att utveckla Kulturknuten kan mer liv och rörelse skapas kring Österåkers gymnasium.

Nya verksamhetslokaler utvecklas primärt i bottenvåningar av flerbostadshus, fokuserat längs Storängsvägen, Hackstavägen och Bergavägen. I syfte att locka olika former av verksamheter, bland annat kulturverksamheter, utformas lokalerna flexibelt, i olika storlekar och med högt i tak.



Kulturknuten, med Berga teater, ligger i södra Hacksta-Berga i anslutning till Åkersberga centrum och Österåkers gymnasium.

Vid planering av konst ska Österåkers konstpolicy vara utgångspunkt. Konstpolicyen omfattar nio punkter och lyfter bland annat att platsens historia, sociala och geografiska identitet om möjligt ska beaktas vid placering av offentlig konst, att den offentliga konsten ska vara tillgänglig för så många kommuninvånare som möjligt samt bidra till att skapa mötesplatser. Österåkers kommun arbetar efter det nationella kulturpolitiska målet att konsten ska vara en dynamisk, tankeväckande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.

I juni 2020 antogs nya riktlinjer för konst. Riktlinjerna utgår från konstpolicyen och förtydligar hur arbetet med offentlig konst i Österåkers kommun organiseras och hur visionen implementeras. I riktlinjerna beskrivs den övergripande strategin för konsten, vilken dels utgår från gestaltad livsmiljö och dels att konst utgör en del av kommunens sociala hållbarhetsarbete.

Gestaltad livsmiljö har sin utgångspunkt i det politiska mål för arkitektur-, form- och designområdet som antogs av riksdagen år 2018. Utgångspunkten är ett gemensamt skapande, och en helhetssyn på den gestaltade livsmiljön är kärnan i den nya politiken för arkitektur, form, design, konst och kulturarv. Samverkan mellan konst, form, arkitektur och kulturarv är en viktig del i uppdraget för att uppfylla målet att åstadkomma just en enhetlig gestaltad livsmiljö. Konst kan exempelvis användas som ett verktyg i samband med dialog kring offentlig konst, offentliga miljöer och kulturarvet för att involvera och engagera invånare. Temporär konst kan användas för att undersöka en plats och kan sedan resultera i platsspecifik offentlig

konst. Kultur- och fritidsförvaltningen är ytterst ansvariga men dessa projekt och processer bör ske i samarbete med Samhällsbyggnadsförvaltningen. Konst som har förmågan att öka känslan av hemhörighet, trivsel samt inspirera till kreativitet och kulturaktiviteter utgör en del av det sociala hållbarhetsarbetet. Konst integreras i kommunens hållbarhetsarbete genom att bidra till platsens identitet och till att utforma allmänna platser med hög kvalitet samt genom att ge förutsättningar för upplevelser och känslor av delaktighet och ägandeskap, vilket resulterar i att platserna blir mer välanvända och tas bättre om hand av invånarna.

Konst ska beaktas tidigt i planeringsarbetet och i översiktsplan lyfts att offentlig utsmyckning och konst ska beaktas vid planläggning. Konstpolicyen och de antagna riktlinjerna för konst ska vara vägledande i vidare planeringsarbete och i arbetet med offentlig konst kan konstprogram upprättas. Konst i form av utmärkande markbeläggning eller ljusinstallationer kan med fördel användas i anslutning till gång- och cykelvägnätet inom programområdet för att bidra till orienterbarhet och skapa intressanta stråk genom parkområdena. Även byggnadshistoria är relevant ur konstsynpunkt och bör beaktas vid framtagandet av framtida konstprogram. Identitetsskapande konst kan även anläggas i parkområdena, exempelvis i en ny dagvattendamm, och/eller i anslutning till skolområdena. I enlighet med Barnkonventionen bör barn och ungdomar tidigt involveras i utvecklingen av konsten.



Måluppfyllelse

Kvalitativt utformade skolor och förskolor anpassade efter barns och ungas behov

- Lämpliga ytor för skol- och förskolegårdar säkerställs. Förutsättningarna för eventuella fastighetsregleringar för att möjliggöra en utökning av förskolegårdarna ska ses över. Möjligheten att utveckla och effektivisera förskolor utanför programområdet bör utredas vidare.
- Förskole- och skolbyggnader uppförs i åtminstone två våningar för att bidra med yteffektivitet samt större gårdar. Byggnaderna anläggs intill gatan för god tillgänglighet och en stadsmässig upplevelse utmed gatan.
- Förskole- och skolgårdar placeras mot park eller andra ostörda områden i syfte att skapa trygga, säkra och ostörda friytor.
- Ytor för förskole- och skolgårdar utgår så långt som möjligt från Boverkets riktlinjer.
- Förskole- och skolgårdar utformas varierande, på ett sätt som tilltalar barn med olika behov och intressen.
- Ytor där barn vistas på separeras från ytor för hämtning, lämning och leveranser för en trafiksäker miljö.

- Säkra skolvägar skapas.
- Vädskyddade och säkra cykelparkeringar säkerställs i anslutning till förskolor och skolor.
- Österåkers gymnasiums lokaler utökas och optimeras.
- Den öppna gårdsytan vid Österåkers gymnasium bibehålls och kompletteras med nytt innehåll.
- Möjligheten att etablera smålägenheter i närheten av Österåkers gymnasium utreds vidare.
- Innovation främjas genom att möjligheten för en småskalig lokalproduktion av el genom sol- eller vindkraft utreds i området kring Österåkers gymnasium.

Kvalitativa och tillgängliga idrottsanläggningar

- Framtida behov och funktion av idrottsändamål inom fastigheten Berga 6:162 behöver utredas. Eventuell ersättande fullstor, tillgänglighetsanpassad hall kan utredas inom fastigheten alternativt i anslutning till Österåkers sportcentrum.
- Parkering vid idrottsverksamheter samordnas med andra verksamheter.
- Vädskyddade och säkra cykelparkeringar säkerställs i anslutning till idrottsanläggningar.

Kultur och konst bidrar till upplevelser och identitet

- Kommunens konstpolicy och de antagna riktlinjerna för konst ska vara vägledande i det vidare arbetet med konst.
- Kulturknutens funktioner bibehålls och utvecklas så att kopplingen mellan Österåkers gymnasium och Åkersberga centrum stärks.
- Lokaler i bottenvåningarna på ny bebyggelse utformas flexibelt och varierat, med hög takhöjd, så de tilltalar olika verksamhetsutövare, bland annat kulturverksamheter.
- Möjligheten för offentlig utsmyckning att bidra till identitet och orienterbarhet, exempelvis genom urskiljande markbeläggning och belysningsinstallationer, ses över vid detaljplanläggning och/eller förprojektering.
- Konst i skol- och parkområdena, exempelvis med fontäner i dagvattendammar, bör utredas i syfte att bidra till upplevelser.
- Konstprogram upprättas för relevanta områden.





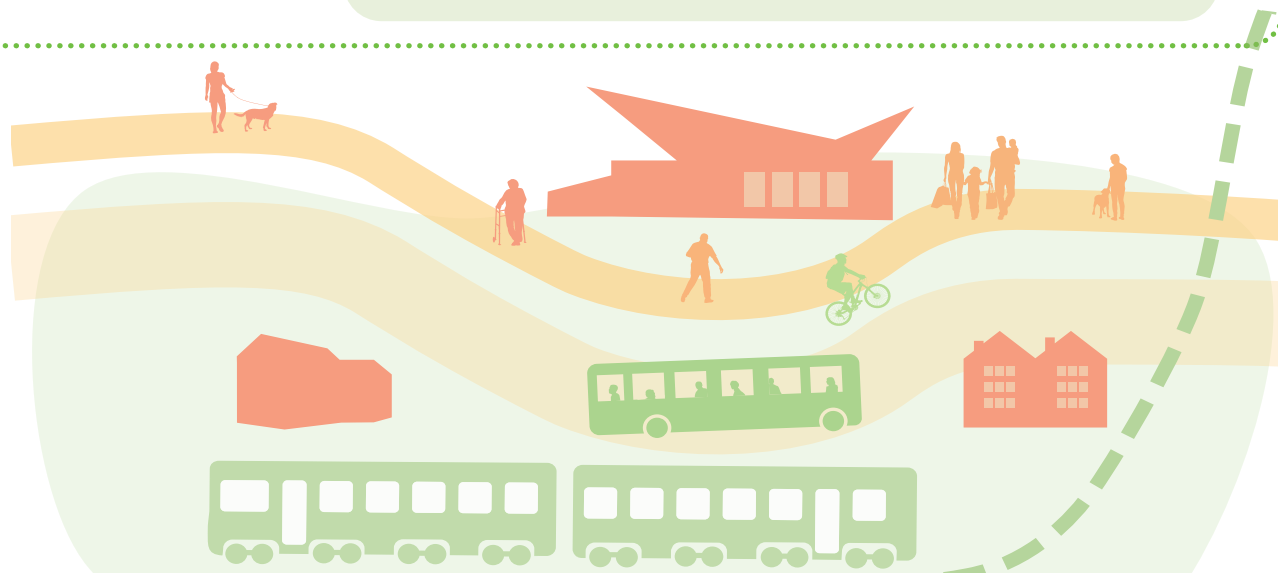
Målområde 4.

Hacksta-Berga är en stadsmässig del av Åkersberga stad med en variation av bostäder och en naturlig fortsättning på centrumområdet

Målområdet omfattar utvecklingen av Hacksta-Berga till en stadsmässig och integrerad del av Åkersberga stad. Det centrala läget tillvaratas genom effektivare markanvändning samtidigt som befintliga bebyggelsestrukturer och funktioner värnas. Området inrymmer en variation av bostäder, service och verksamheter och har tydliga gränser mellan offentligt och privat.

Målområdet omfattar:

- Värdefulla bebyggelsestrukturer och funktioner bevaras
- Marken nyttjas effektivt i ett centralt och stationsnära läge
- Hacksta-Berga utgör en del av centrumområdet med fler lokaler för verksamheter och service
- Området inrymmer stadsmässiga bostäder med variation i karaktär och av olika upplåtelseformer
- Området präglas av en god förståelse för olika rumsligheter



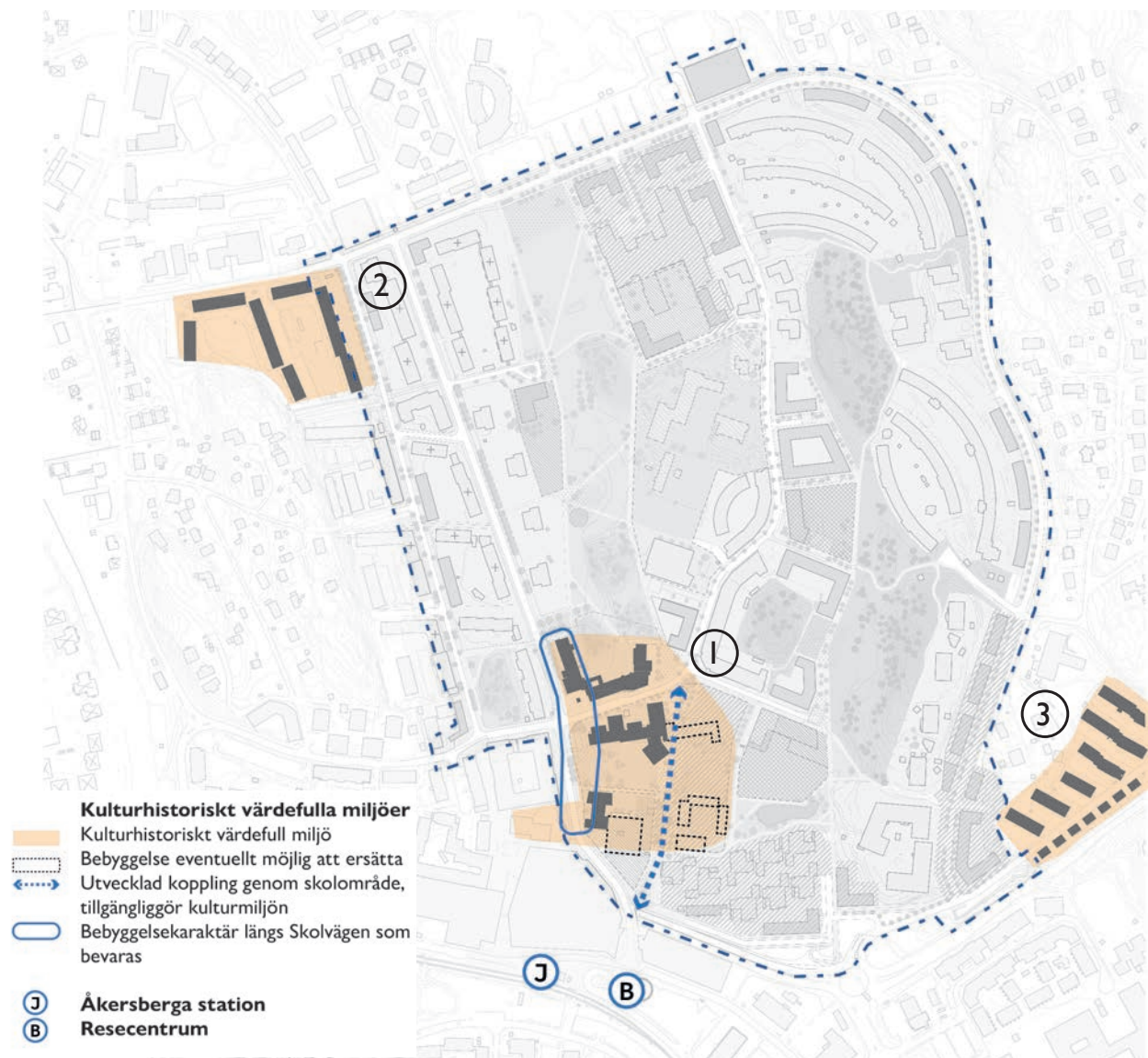
Värdefulla bebyggelsestrukturer och funktioner bevaras

Programområdet är till stor del redan utbyggt och har bebyggts främst under de senaste sju decennierna. Bebyggelsens varierande stilideal föranleder att den specifika platsens karaktär måste beaktas i varje enskilt fall där ny bebyggelse planeras. Den befintliga bebyggelsen ska vara ledande i beslut kring utformningen av ny bebyggelse.

Inom och intill programområdet finns bebyggelse som är utpekad som kulturhistoriskt värdefull i kommunens kulturmiljöprogram *I Roslagen* från år 1998 (se karta 19).



Kyrkligt centrum är utpekad som kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i kommunens kulturmiljöprogram från 1998.



Karta 19. Utpekade kulturhistoriska miljöer inom och i angränsning till programområdet: område 1 utgör Österåkers gymnasium, Kyrkligt centrum och det äldre Kommunhuset, område 2 utgör Storängsvägen 12-19 och område 3 utgör kommunens äldsta radbusområde.

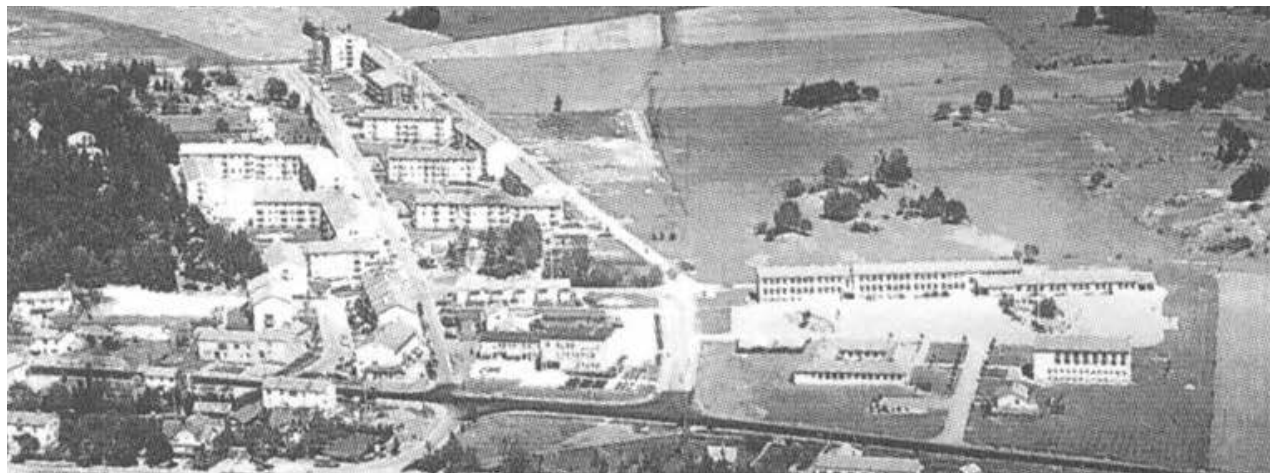
Område 1 i kartan utgörs av Österåkers gymnasium, Kyrkligt Centrum och det gamla kommunalhuset, vilka är välbevarade både i formspråk och material och är goda exempel på offentligt byggande från 1940-talet till 1970-talet. Viktigt att beakta vid utveckling av Kyrkligt centrum är att byggnadens material och gestaltningens inslag bör bevaras och underhållas samt att kyrkans dominans i stadsrummet bör vara vägledande för eventuella tillägg, särskilt avseende placering, material, form och volymverkan. Mer om föreslagen utveckling kring Österåkers gymnasium samt förhållningssätt till dess kulturhistoriska värden finns att läsa på sida 46-47.

Område 2 omfattas av bostäder längs Storängsvägen. Området består av ett antal längor med flerfamiljshus vilka omgärdar två gårdar som vetter mot ett skogsområde. Vid planering av och kring området bör följande beaktas:

- Den befintliga bebyggelsen bör beaktas vid eventuella tillägg, särskilt i avseende på placering, material, form och volymverkan.
- Träd i miljön bör värnas.
- Gårdsrummen bör hållas gröna.
- Byggnadernas material och gestaltningens inslag bör bevaras och underhållas.

Område 3 omfattas av kommunens första radhusområde. Området byggdes under 1950-talet och byggnadernas utformning och placering bedöms ge området en speciell och genomtänkt karaktär.

Om än all befintlig bebyggelse inte är utpekad som kulturhistorisk värdefull är det av vikt att bevara de värden som finns. Mer information om den befintliga bebyggelsestrukturen och hur nyexploateringar bör förhålla sig till denna kan läsas i bilagan *PM Kulturmiljö* (Österåker, 2022).



Flygfoto över Hacksta-Berga taget söderifrån i slutet på 1950-/ början på 1960-talet, där bebyggelse utmed Storängsvägen och Skolhågen ses samt nuvarande Österåkers gymnasium, utpekad som kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i kommunens kulturmiljöprogram från år 1998.

Marken nyttjas effektivt i ett centralt och stationsnära läge

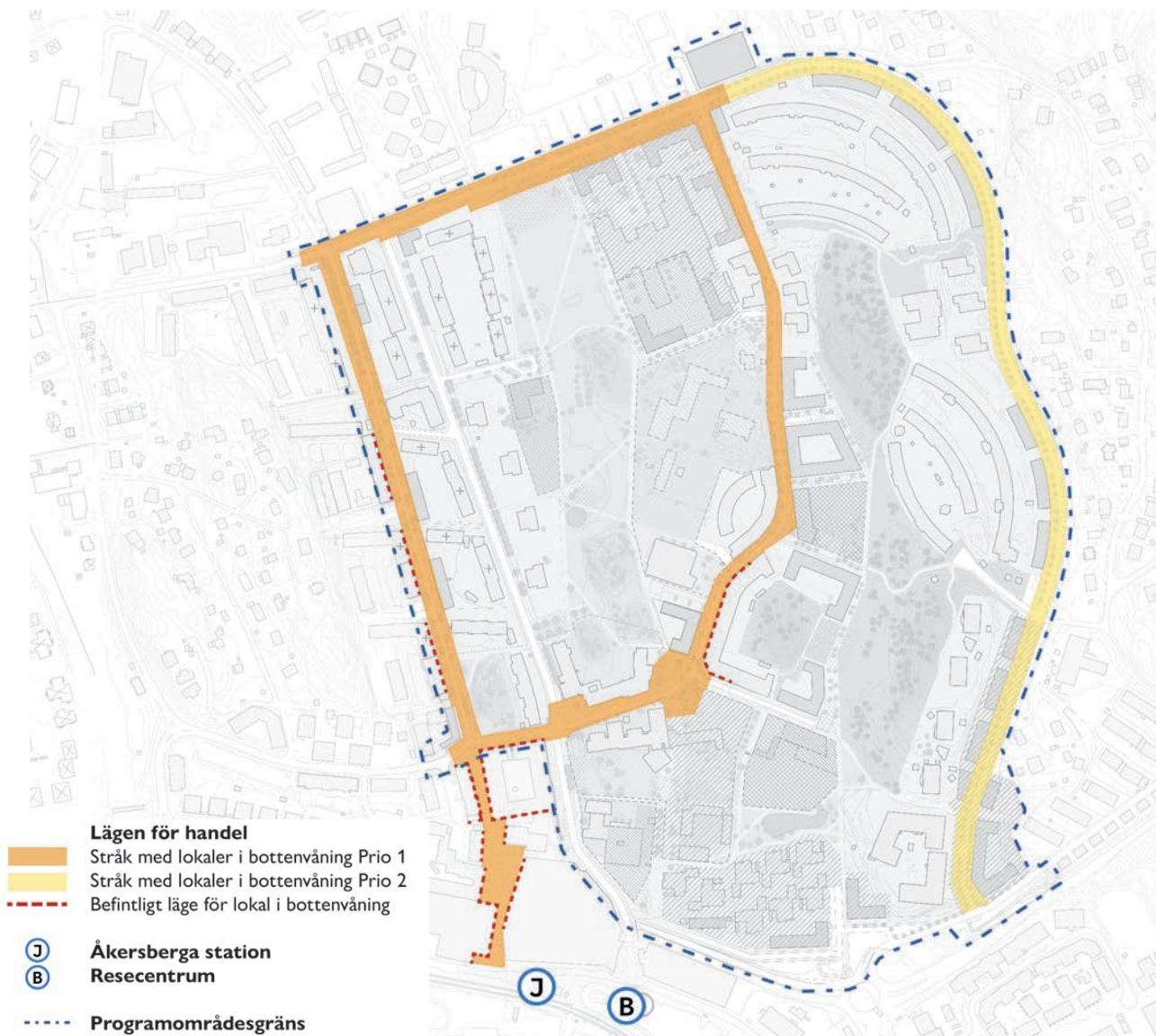
I kommunens översiktsplan framhålls att effektivt markutnyttjande ska eftersträvas. Översiktsplanen anger riktlinjer för bebyggelsestrukturen inom olika områden och Hacksta-Berga ligger inom området för kategorin *Bebyggelse tät*. Detta innebär en tät bebyggelsestruktur med i huvudsak flerbostadshus, främst i varierade kvartersstrukturer med en höjd om fyra till fem våningar, där lokaler medges i bottenvåning längs huvudstråk och knutpunkter. Måtten för kvarteren anges vara mellan 50-70 meter per sida. Marken inom programområdet är eftertraktad, varför en stadsmässig bebyggelseutveckling eftersträvas. Förtätning föreslås bland annat på befintliga markparkeringsytor utmed Norrgårdsvägen, Storängsvägen och Bergavägen samt runt Alceahuset.

Ny bebyggelse föreslås i vissa fall ersätta befintlig bebyggelse för att göra den mer stadsmässig och yteffektiv. Exempelvis föreslås förskolebyggnader i en våning ersättas med nya byggnader i två till tre våningar, vilket möjliggör mer rymliga förskolegårdar i anslutning till parkområdena. I Klippans förskola och Kunskapskryssarens förskolas nuvarande läge föreslås nya flerbostadshus som kompletterar Portikhusets kvartersliknande struktur. Yta för en solitär förskola föreslås istället inom södra delen av nuvarande Solhålla. Den övriga delen av Solhålla föreslås ersättas med ny bebyggelse i en kvartersstruktur med entréer mot Bergavägen. Med detta följs intentionerna som presenteras i planprogrammet för Bergavägen, då vägen upplevs än mer som en stadsgata.

Hacksta-Berga utgör en del av centrumområdet med fler lokaler för verksamheter och service

Programområdets närhet till Åkersberga centrum bidrar med god tillgång till service, bland annat i form av kommersiell handel, banker och bibliotek. Inom programområdet finns, förutom skol- och idrottsverksamheter, Alceahuset som inrymmer kontor och service innefattande bland annat kommunens förvaltningar, vårdcentral och tandläkare. Lokaler i bottenvåningar finns främst utmed Bergavägen och Storängsvägen. Verksamheterna inom programområdet är viktiga målpunkter dit många människor rör sig.

En balans mellan utbud och efterfrågan på verksamhetslokaler eftersträvas. Gatorna utvecklas till att bli mer stadsmässiga, kantade av kompletterande bebyggelse med lokaler i bottenvåningarna i utpekade lägen. Karta 20 visar gator och lägen som utgör särskilt intressanta att tillskapa lokaler i bottenvåningarna. Hackstavägen och Storängsvägen utgör några av tätortens mest integrerade vägar (Stukturanalys, Åkersberga tätort – Integration i stadsstrukturen och stadstyper: Ekologigruppen, 2016) och är således särskilt lämpliga för lokaler i bottenvåningar. Fler människor kommer att röra sig utmed dessa gator i samband med utvecklingen kopplat till planläggning av Röllingby södra såväl som framtida utveckling av Hacksta verksamhetsområde, beläget nordost om korsningen Hackstavägen/Storängsvägen. Storängsvägen, som i söder ansluter till Storängstorget, blir en naturlig förlängning av Åkersberga centrum, där gångtrafik prioriteras.



Karta 20. Prioriterade gator för lokaler i bottenvåningar.



Planprogram för Hacksta-Berga

Visst utrymme för mindre lokaler kan även möjliggöras i bottenvåningarna på ny bebyggelse längs Bergavägen och Norrgårdsvägen. Vid planläggning kan lokaler för exempelvis postombud eller mindre kontor utredas på Norrgårdsvägen medan kompletterande restaurang- och cafélokaler och eventuell servicebutik föreslås längs Bergavägen.

Lokalerna möjliggörs för icke-störande verksamheter och utformas med en högre takhöjd än för bostäder, med entréer mot gatorna som upplevs öppna och välkomnande. Med entréer, fönster och glaspartier mot gatan bidrar lokalerna till stadsliv och på särskilda ställen bör möjligheten för uteserveringar mot allmän plats möjliggöras för att bidra till attraktiva mötesplatser. För att bidra till trygga och attraktiva lokaler ska utanpåliggande jalousier undvikas.

Verksamheterna bidrar till liv och rörelse samtidigt som det stärker det lokala näringslivet. Lokalerna föreslås variera i storlek i syfte att tilltala olika verksamhetsutövare. Flexibelt utformade lokaler bidrar till att lokalerna kan användas av olika verksamhetsutövare i en föränderlig värld. Exempel på verksamheter som är intressanta att etablera inom Hacksta-Berga är bland annat caféer, restauranger, popup-affärer, lokaler för kontor och service samt konst- och kulturverksamheter och försäljning av lokalt producerade varor. Inom området finns även möjligheter att utveckla lokaler för lokala föreningar.



Bergavägen har genomgått en omfattande omvandling och är en stadsgata kantad av flerbostadshus längs med med tillgängliga lokaler i bottenvåningen.

Området inrymmer stadsmässiga bostäder med variation i karaktär och av olika upplåtelseformer

Hacksta-Berga utvecklas till att bli en integrerad och stadsmässig stadsdel i Åkersberga stad. Med ny bebyggelse innehållande en mix av funktioner, där entréer möter gator, stråk och rörelse, blir Hacksta-Berga ett attraktivt och tryggt område. Principer för ökad stadsmässighet inkluderar att möjliggöra flerbostadshus med lokaler i bottenvåningar, att ny bebyggelse kompletterar en befintlig kvartersstruktur och att bebyggelse placeras i gatulinje. I och med att den befintliga bebyggelsen är vägledande vid uppförande av nya byggnader varierar deras karaktär. Nedan beskrivs inledningsvis övergripande strategier och därefter följer beskrivningar av föreslagen utveckling inom Hacksta-Bergas olika områden.

Gröna bostadsgårdar

Bostäder planeras med tillgång till privata, gröna gårdar som bidrar till rekreativa värden för de boende. De privata gårdarna kompletterar de allmänna grönytor som finns runt om i Hacksta-Berga. Där privata uteplatser möjliggörs mot gård ska en balans finnas där även gemensamma ytor finns. Även i bostadsområden där en kvartersstruktur saknas ska tillgång till privata gårdsytor finnas för bland annat sociala sammankomster, möten och lek samt förvaring av cyklar och dylikt. Utrymme för privat odling kan med fördel anordnas på bostadsgårdarna.

Varierade upplåtelseformer

I dagsläget finns såväl hyresrätter som bostadsrätter inom programområdet. Bostadsrätterna koncentreras främst utmed Storängsvägen, Skolvägen och Bergavägen medan bebyggelsen längs Norrgårdsvägen uteslutande är hyresrätter. För att skapa bättre förutsättningar för människor att flytta mellan hyres- och bostadsrätter inom ett mindre område bör större inbördes variation i upplåtelseform skapas, exempelvis genom att till skapa bostadsrätter längs Hackstavägen och Norrgårdsvägen. Upplåtelseform regleras inte i detaljplan men i markanvisningstävlingar och dialog med exploatörer ska varierade upplåtelseformer uppmuntras. Vidare planering av särskilda boendetyper ska utgå från kommunens bostadsförsörjningsplan.

Bebyggelseutveckling i Hacksta-Berga

Föreslagen ny bebyggelse ligger på privatägd mark, kommunal mark och på mark som ägs av det kommunala fastighetsbolaget Armada. Ett samarbete mellan berörda parter är en förutsättning för genomförandet av föreslagen ny bebyggelse. Föreslagen ny bebyggelse visar på kommunens långsiktiga ambitioner och visar en möjlighet för fastighetsägarna om de i framtiden skulle ha önskemål om att utveckla sin fastighet. I detaljplaneskedet ska bland annat bebyggelsestrukturen och parkeringslösningar utredas och fastställas.

Storängsvägen

Längs Storängsvägen finns i dagsläget halvöppna kvarter som föreslås kompletteras med ny bebyggelse som skapar mer tydligt definierade kvarter med privata gårdar.

Bebyggelse kan även möjliggöras på i dagsläget glest bebyggda platser utmed vägen. Bebyggelsen placeras utmed gatan, vilket bidrar till att gatan upplevs som levande samtidigt som en tydlig gräns skapas mellan den allmänna platsmarken och kvartersmarken. Längs med vägen kan verksamhetslokaler möjliggöras. I och med att gatan möts av fasader och lokaler i bottenvåningarna får gaturummet en stadsmässig karaktär. Bottenvåningarna föreslås utformas öppet, med välkomnande glaspartier. Möjlighet för uteserveringar medges där det i detaljplan anses lämpligt.

Ny bebyggelse ges en höjdskala om ca fyra våningar, varav den översta våningen bör vara indragen. Bostadshusen längs Storängsvägen och Skolvägen utgörs i dagsläget i huvudsak av trevåningshus, vilka kan kompletteras med ytterligare en indragen våning.

Bergavägen, Ebjörns väg och Bergaplan

Stadsmässig förtätning möjliggörs längs Bergavägen. Ny bebyggelse i mindre omfattning föreslås på del av parkeringsytan söder om Hackstahallen, som möter Portikhuset på andra sidan Bergavägen. Boendeparkering föreslås i garage under mark och viss parkering kan möjliggöras i anslutning till Hackstahallen, men bör samordnas med andra verksamheter. En förutsättning för detta är samverkan mellan berörda aktörer. Vid detaljplaneläggning ska parkstråken som knyter samman stadsdelsparken med Bergaplan och Norrgårdsvägens parkstråk särskilt beaktas. En torgbildning utvecklas vid korsningen Ebjörns väg/Bergavägen.



Karta 21. Föreslagen utveckling utmed Storängsvägen och Bergavägen samt föreslaget utredningsområde för ny bebyggelse intill Skolvägen.



Solhällas funktioner föreslås finnas kvar men i en annan bebyggelsestruktur, vilket möjliggör fler lägenheter inom detta centralt belägna område. Lokalerna föreslås på sitt ersättas med mer stadsmässig bebyggelse som placeras utmed gatan. Bebyggelsen föreslås få en kvartersform med en privat gård som enkelt ska nås av de boende. Höjdsplanen föreslås i snitt vara tre-fyra våningar. För att säkerställa att innegårdarna upplevs ljusa och trevliga ska solstudier genomföras i detaljplaneskedet, och höjd på byggnader anpassas därefter. Bebyggelsens översta våningar kan med fördel vara indragen. Lokaler i bottenvåningen medges till viss del i den föreslagna bebyggelsen, med entréer ut mot Bergavägen.

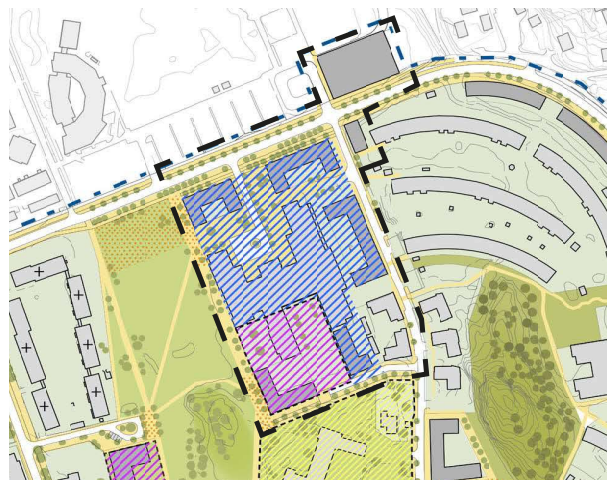
Ny bebyggelse föreslås öster om Portikhuset, vilket bidrar till att kvarteret upplevs som mer sammanhållet. Ett släpp skapas mellan de nya huskropparna, vilket möjliggör för människor att besöka fornlämningen som finns på höjden, mellan den nya bebyggelsen och Portikhuset. Ny bebyggelse föreslås uppföras i motsvarande skala som Portikhuset. Vid detaljplanläggning ska befintligt



Karta 22. Föreslagen utveckling kring Portikhuset och Ebjörns väg.

ledningsnät beaktas och bebyggelsen placeras med ett lämpligt avstånd till ledningarna, alternativt ska eventuell flytt av ledningarna utredas. Boendeparkering föreslås anläggas i garage på kvartersmark och viss kantstensparkering möjliggörs på Ebjörns väg för besökare.

Bergaplan utgör i dagsläget ett öppet fält med en grusplan, söder om Ebjörns väg, som föreslås utvecklas till en iordningsställd park med en öppen dagvattendamm. Mot Ebjörns väg, i norra delen av Bergaplan, föreslås en kombination av förskola och vårdboende, där förskolan inryms i del av en sammanhållen byggnad eller i souterrängplan. På övre våningar föreslås vårdbostäder eller motsvarande verksamhet där kök och leveranser kan samordnas med förskolan. Området lämpar sig för en verksamhet som inte kräver omfattande parkeringsytor och som bidrar med en ökad närvaro i denna del av Hacksta-Berga. Bebyggelse



Karta 23. Området kring Alceahuset utgör ett utredningsområde, där en mix av funktioner eftersträvas.

om fyra-fem våningar föreslås, som utformas varierat med indragna våningar och terrasser, där vistelseytor för boende möjliggörs. Huvudentréer föreslås anordnas mot Ebjörns väg, dit trafiken begränsas. Möjlighet bör finnas för boende att ta sig ut direkt mot parkstråket i öster. Vårdboendet bör även ha tillgång till egen gård.

Hackstavägen och kring Alceahuset

Alceahuset och dess omgivande parkering pekats ut som ett utredningsområde för ny bebyggelse, då förutsättningarna för markanvändning i detalj måste studeras vidare. Utgångspunkten är att möjliggöra en större mix av funktioner inom detta område, däribland bostäder och verksamheter. Inom fastigheten föreslås plats göras för en förskola. Förskolan bör anläggas med en rymlig gård inom fastigheten, som ej kräver ianspråktagande av parkområdet. Möjligheten att nyttja del av den befintliga byggnaden för en förskola bör utredas.

Ny bebyggelse föreslås på befintliga parkeringsytor och bostäder kan i detta läge bidra till en ökad blandning av funktioner på en plats som i dagsläget huvudsakligen är befolkat under dagtid på vardagar. Denna del av Hacksta-Berga kommer således präglas av rörelse under dygnets alla timmar. Bebyggelsen utformas med hänsyn till befintlig allé längs med Hackstavägen och Alceahusets entré. En höjdskala om ca fyra-fem våningar föreslås. Ett mobilitetshus föreslås intill Österåkers sportcentrum på andra sidan Hackstavägen, som kompletterar behovet av parkeringar i denna del av planprogramsområdet. Även parkering under mark eller upphöjd gård föreslås utredas i detaljplaneskedet.



Karta 24. Föreslagen bebyggelseutveckling längs med Norrgårdsvägen och föreslaget utredningsområde kring Bergaparksvägen.

Söder om Alceahuset finns en värmeproduktionsanläggning som är tagen ur bruk. Inom fastigheten (Berga 6:485) föreslås markanvändningen ändras till skoländamål för att säkerställa en tillräckligt stor utemiljö för skolbarnen samt för att garantera en säker in- och utfart till skolområdet.

Norrgårdsvägen

Befintliga bågformade lamellhus kompletteras med bebyggelse av liknande struktur på parkeringsytorna närmast Norrgårdsvägen. Att bebyggelsen möter gatan bidrar till att känslan längs vägen upplevs som mer stadsmässig och intim, vilket uppmanar till lägre hastigheter på vägen. Bebyggelsen ges en höjd om i snitt fyra våningar, vilket bidrar till att de befintliga husen fortfarande skymmas från vägen. För ökad variation föreslås den nya bebyggelsens höjd variera och att byggnadskropparna bryts upp i mindre enheter jämfört med befintliga bebyggelselängor. Parkering för såväl befintliga som nya bostäder föreslås samordnas i garage under mark och om behov finns ska kompletterande boendeparkering även beaktas i vidare planering av mobilitetshuset i anslutning till Österåkers sportcentrum. Lokaler i bottenvåningen kan medges i mindre utsträckning. Attraktiva och öppet utformade miljö- och cykelrum kan anordnas i bottenvåningarna för att bidra till ett mer levande intryck från gatan.

I södra delen av Norrgårdsvägen föreslås vägsträckningen justeras och anläggas längre västerut jämfört med i dagsläget, vilket frigör mark för ny bebyggelse. Närmast väg 276 föreslås möjligheten för ett flerbostadshus utredas, vilket bidrar till ett nytt intryck och fondmotiv sett från vägen. I detaljplaneskedet ska utformningen av ny bebyggelse i detta läge utredas vidare, bland annat med hänsyn till att

radhusen intill området är utpekade som kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Bergaparksvägen

Området vid Bergaparksvägen utgör ett utredningsområde för ny bebyggelse. Kommunen ställer sig positiv till förbättring på befintlig markparkering, vilket bidrar till effektivare maranvändning och ett mer stadsmässigt intryck sett från väg 276. Vid detaljplaneläggning behöver bland annat möjligheten för ersättande parkeringsplatser utredas vidare. I och med områdets närhet till väg 276, som är en sekundär transportled för farligt gods, behöver även risker kopplat till vägen samt buller och vibration utredas, och om nödvändigt ska säkerhetsåtgärder vidas.

Området präglas av en god förståelse för olika rumsligheter

Gränserna mellan privat och offentlig mark är i vissa delar otydliga inom programområdet. Om ägarförhållandena på en plats upplevs som otydlig tenderar marken att användas i mindre utsträckning. Denna problematik är särskilt framträdande i anslutning till punkthus eller andra mer öppna bebyggelsestrukturer, som inte har en tydlig gårdsstruktur.

I mötet mellan privat mark och parker bör särskilt fokus läggas vid gränsen. Detta kan förtydligas exempelvis med hjälp av planteringar, gångvägar eller i vissa fall lägre staket. Gång- och cykelvägarna i parkområdena ligger i dagsläget till viss del på privatägd mark. Här föreslås fastighetsregleringar, så att samtliga ytor som avses att användas av allmänheten ägs och driftas av kommunen.



Måluppföljning

Värdefulla bebyggelsestrukturer och funktioner bevaras

- Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse bevaras och beaktas vid förtätning. Vid förtätning i områden med kulturhistoriska värden ska kompletterande utredningar göras i syfte att garantera att ny exploatering sker på ett hänsynsfullt sätt.
- PM kulturmiljö beaktas.
- Förtätning sker med hänsyn till den befintliga bebyggelsen.

Marken nyttjas effektivt i ett centralt och stationsnära läge

- Förtätning sker på ineffektivt nyttjad mark, exempelvis på markparkeringsytor.
- Parkering samnyttjas mellan verksamheter och till viss del även bostäder.
- Parkområden förädlas och utvecklas med fler funktioner.

Hacksta-Berga utgör en del av centrumområdet med fler lokaler för verksamheter och service

- Fler lokaler för verksamheter, service och andra centrumändamål möjliggörs i bottenvåningar på bostadshus i prioriterade lägen.
- Storängsvägen och Hackstavägen omvandlas till stadsgator, kantade av fler öppett utformade verksamhetslokaler med entréer mot gatan.
- Liv och rörelse uppmuntras genom gena stråk med förbättrad orienterbarhet och ökad trygghet.
- Verksamhetslokaler utvecklas i södra delen av programområdet, i anslutning till Österåkers gymnasium och Kulturknuten.

Området inrymmer stadsmässiga bostäder med variation i karaktär och av olika upplåtelseformer

- Befintlig bebyggelse beaktas och är utgångspunkt för gestaltning av ny bebyggelse.
- Ny bebyggelse följer gestaltungsprinciper utpekade i kommunens översiktsplan och i detta planprogram.
- Befintliga kvartersstrukturer kompletteras med ny bebyggelse.
- Lägenheter planeras i olika storlekar för olika målgrupper.

- Vid markanvisningar ska behovet av såväl hyresrätter som bostadsrätter beaktas i syfte att olika upplåtelseformer kan erbjudas inom området.
- Sol- och vindstudier genomförs i detaljplaneskedet vid behov.

Området präglas av en god förståelse för olika rumsligheter

- Gränser mellan offentlig och privat mark tydliggörs, exempelvis med hjälp av tydliga gång- och cykelstråk, planteringar eller lägre staket.
- Befintliga kvartersstrukturer kompletteras med ny bebyggelse.
- Ny bebyggelse uppförs vid fastighetsgräns med entréer mot gatan.



P

3 tim
8-18

Torsd
8-18

1/11-1/5

KONKRET Huset

Frisor

LENS LOKAL

STADEN



Målområde 5.

Hacksta-Berga är en del av en resilient stad som erbjuder en god livsmiljö

Målområdet omfattar hanteringen av risker för människors hälsa och miljön. Särskilt viktigt i området är hanteringen av dagvatten och skyfall då detta är en förutsättning för genomförandet av både planprogrammet för Hacksta-Berga och Åkersberga stad – centrumområdet.

Målområdet omfattar:

- Dagvattnet i Åkersberga hanteras ansvarsfullt
- God skyfallshantering
- Hållbara lösningar för dricks- och spillvatten
- Människor har goda möjligheter att bo och vistas säkert i området
- Hållbara avfallslösningar
- Hållbar energiförsörjning
- Klimatpåverkan minimeras, klimatåtgärder vidtas och ett gott mikroklimat främjas



Dagvattnet i Åkersberga hanteras ansvarsfullt

Programområdet ligger inom verksamhetsområde för dagvatten. Befintligt ledningsnät anlades främst på 1960-1970-talen och är dimensionerat för ett 2-årsregn, vilket var de gällande normerna under den aktuella perioden. Funktionskraven för nya dagvattensystem är att de, beroende på bebyggelsens täthet, ska klara ett 5- eller 10-årsregn samt att en klimatkoefficient på 25 % ska läggas på dimensionerande regn. Området består till stora delar av lerjordar med mycket liten infiltrationskapacitet.

För att kunna garantera att människor kan bo och vistas säkert inom området samt för att motverka skador på människors egendom i Åkersberga stad krävs att dagvatten inom Hacksta-Berga hanteras ansvarsfullt. I syfte att möjliggöra genomförandet av de förändringar som beskrivs i planprogrammet för Åkersberga stad pekades två ytor ut uppströms, inom området Hacksta-Berga, i syfte att hantera dagvatten. Ytorna utgörs av den södra delen av stadsdelsparken vid Alceahuset samt Bergaplan.

Södra delen av stadsdelsparken vid Alceahuset

Stadsdelsparken har i tidigare VA-utredning som togs fram för planprogrammet för Åkersberga stad – centrumområdet pekats ut som en lämplig plats för hantering av dagvatten (Dagvattenutredning Åkersberga stad: Sweco, 2018). I och med detta valdes att i en fördjupad dagvattenutredning utreda parken ytterligare i syfte att möjliggöra god hantering av dagvatten (Fördjupad dagvattenutredning Åkersberga: Sweco, 2019). Ytliga dagvattenlösningar i form av exempelvis en torrdamm

skulle här kunna bidra till att ge parken estetiska mervärden med ökade rekreativsmöjligheter samtidigt som området kan hjälpa till att fördröja och delvis rena dagvatten. Ytlig hantering skulle lyfta de blågröna värden som prioriteras i planprogrammet för Åkersberga stad – centrumområdet.

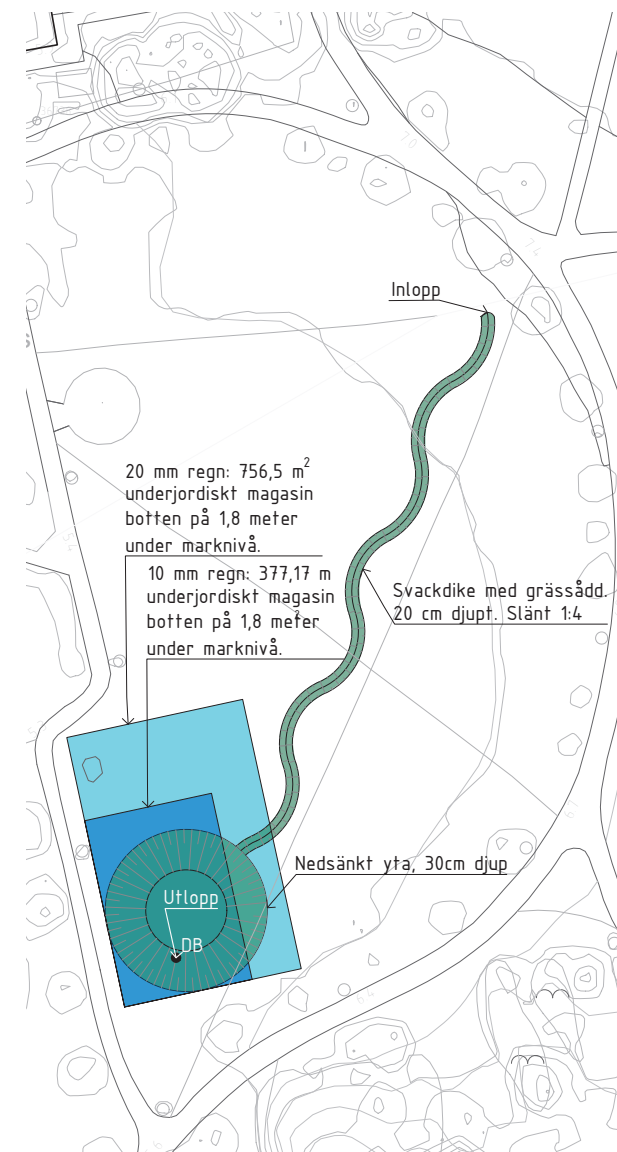
Ett alternativ till en öppen dagvattenlösning är anläggning av ett dagvattenmagasin. Med denna lösning kan en del av uppströms ledningsnät, tack vare höjderna, utnyttjas för fördröjning. Detta innebär att det kommer vara stående vatten i dessa ledningar konstant, vilket bedöms vara fallet redan idag. Vid anläggning av ett underjordiskt magasin rekommenderas kassetmagasin.

Karta 25 redovisar föreslagen dagvattenhanteringen i södra delen av stadsdelsparken. I utredningen redovisas de dimensioner som beräknas nödvändiga för optimal hantering av dagvatten på platsen.

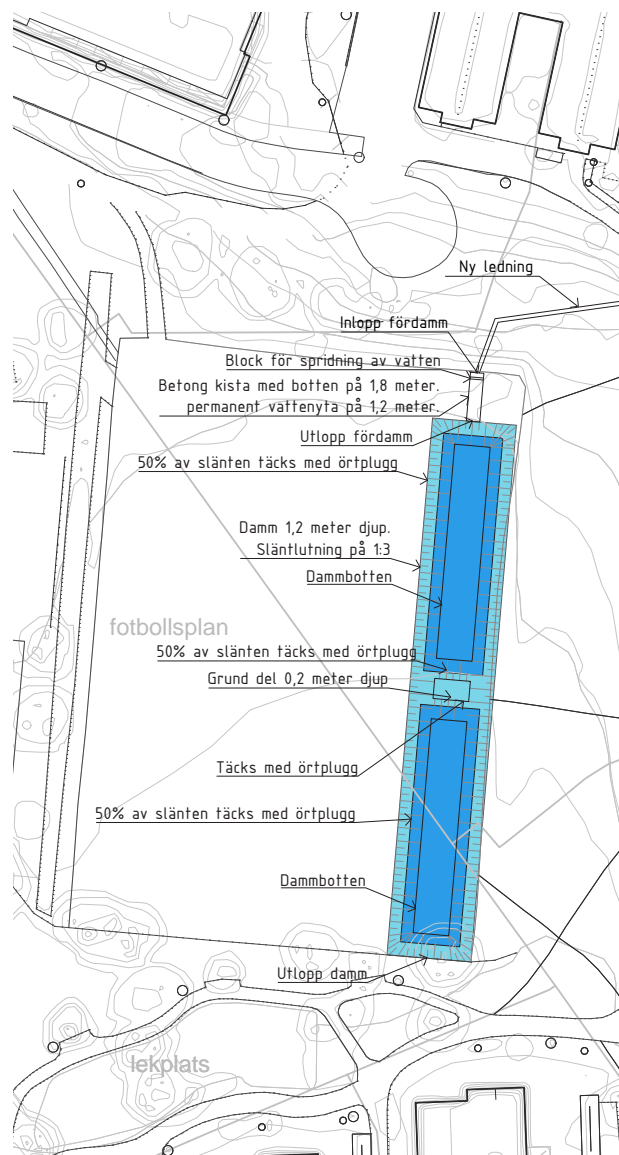
För den topografiska avrinningen vid mycket stora regn rinner vattnet norrut men vid normala regntillfällen tas det om hand via ledningsnätet som går genom programområdet söderut.

Bergaplan

I den fördjupade dagvattenutredningen har möjliga lösningar för dagvattenhantering vid Bergaplan studerats. Platsen är vald på grund av att den i tidigare utförda utredningar av Sweco och WSP, har identifierats som optimal för dagvattenhantering. Även i tidigare Lokaliserings-PM identifierades Bergaplan som en knutpunkt för en del av det dagvatten som rinner genom



Karta 25. Exempel på ytanspråk, disposition och in- och utlopp för dagvattenhantering i södra delen av stadsdelsparken (Sweco, 2019).



Karta 26. Exempel på ytanspråk, disposition och in- och utlopp för en öppen dagvattendamm på Bergaplan (Sweco, 2019).

programområdet, via det tekniska avrinningsområdet (PM Lokalisering, Fördjupad dagvattenutredning: Sweco, 2019).

Även på Bergaplan kan hanteringen lösas på olika sätt, här i form av antingen en öppen dagvattendamm eller underjordiska magasin. Exempel på ytanspråk och teknisk lösning av en dagvattenanläggning på Bergaplan ses i karta 26. I utredningen redovisas de dimensioner som beräknas nödvändiga för optimal hantering av dagvatten på platsen. I nästa skede är det av stor vikt att i detalj studera anläggningens omfattning, läge och anslutningar. En dagvattendamm föredras i området, då detta skulle bidra till att Bergaplan blir en attraktiv park.

Övriga riktlinjer för dagvattenhantering på allmän platsmark

Inom programområdet finns i dagsläget flertalet alléer och träd invid gatorna. I samband med att gaturummen görs om och breddas bevaras eller ersätts befintliga trädplanteringar. Dessa kan även kompletteras med skelettjordar för rening och fördröjning av gatudagvatten samt för trädens vattenförsörjning. Längs vägarna kan skelettjordar och luftiga bärlager anläggas för fördröjning och rening av dagvattnet. Nya trädrader föreslås anläggas längs de gator eller sträckor där detta i dagsläget saknas.

Riktlinjer för dagvattenhantering på kvartersmark

Vid detaljpanelläggning ska förutsättningarna för lokalt omhändertagande av dagvatten utredas. Genom att se över möjlig rening och fördröjning på kvartersmark kan påverkan på omkringliggande områden minimeras.

MKN för ytvatten

Miljö kvalitetsnormer eller MKN, kallas de bestämmelser som styr kraven på kvaliteten i ytvatten. Miljö kvalitetsnormer är styrande för myndigheter och kommuner i samband med bland annat planläggning. Miljö kvaliteten som ska uppnås i recipienten regleras med miljö kvalitetsnormer och framräknade reningsbeting. Programområdet ingår i delavrinningsområdet för Smedbyån och Åkers kanal, som är en del av Åkersströmmens avrinningsområde. Det finns en fastställd miljö kvalitetsnorm för Åkerströmmen och Åkers kanal. Kanalens största miljöproblem är höga halter av fosfor som kommer från den urbana miljön, enskilda avlopp och från jordbrukslandskapet inom Åkerströmmens avrinningsområde samt delavrinningsområdet för Åkers kanal och Smedbyån.

En recipientberäkning har tagits fram för Åkers kanal som beskriver hur den totala föroreningsbelastningen till recipienten påverkar dess föroreningsinnehåll. Inom Åkers kanals tillrinningsområde rinner även Smedbyån, som karteringen och recipientberäkningen inkluderat. Genom att jämföra föroreningshalterna i recipienten med recipientgränsvärden som regleras av vattenkvalitetskriterier (miljö kvalitetsnormer) har ett beting för reningsbehovet tagits fram. En acceptabel belastning för olika ämnen har fastställts utifrån detta, som redovisar den högsta totala årliga föroreningsmängd som kan transporteras till recipienten utan att de satta gränsvärdena överskrids. De framtagna gränsvärdena för acceptabel belastning ska vara utgångspunkt i dagvattenutredningar som tas fram för respektive detaljplan inom programområdet. I varje

enskilt fall behöver åtgärder fastställas i syfte att begränsa områdets belastning på recipienten, så att miljökvalitetsnormerna kan uppnås.

Parallellt med programarbetet har en åtgärdsutredning för hur god vattenkvalitet ska uppnås i biflödet Smedbyån tagits fram. En av åtgärderna, en fosforreducerande kalkfilterbädd, har installerats och tagits i drift. Anläggningens funktion kommer att utvärderas de närmaste åren. Planering för ytterligare åtgärder i Smedbyån pågår. Kommunen är också sedan många år tillbaka en del av Åkerströmmens vattenvårdssamverkan där flera kommuner och intressenter inom avrinningsområdet samarbetar kring åtgärder och informationsspridning för att minska påverkan med målet att förbättra vattenkvaliteten i de gemensamma vattnen. Dessa åtgärder är dock nödvändiga i sig självt, oberoende av planprogrammet, då jordbrukslandskapet inom delavrinningsområdet är en stor källa till mängden fosfor i Åkers kanal.

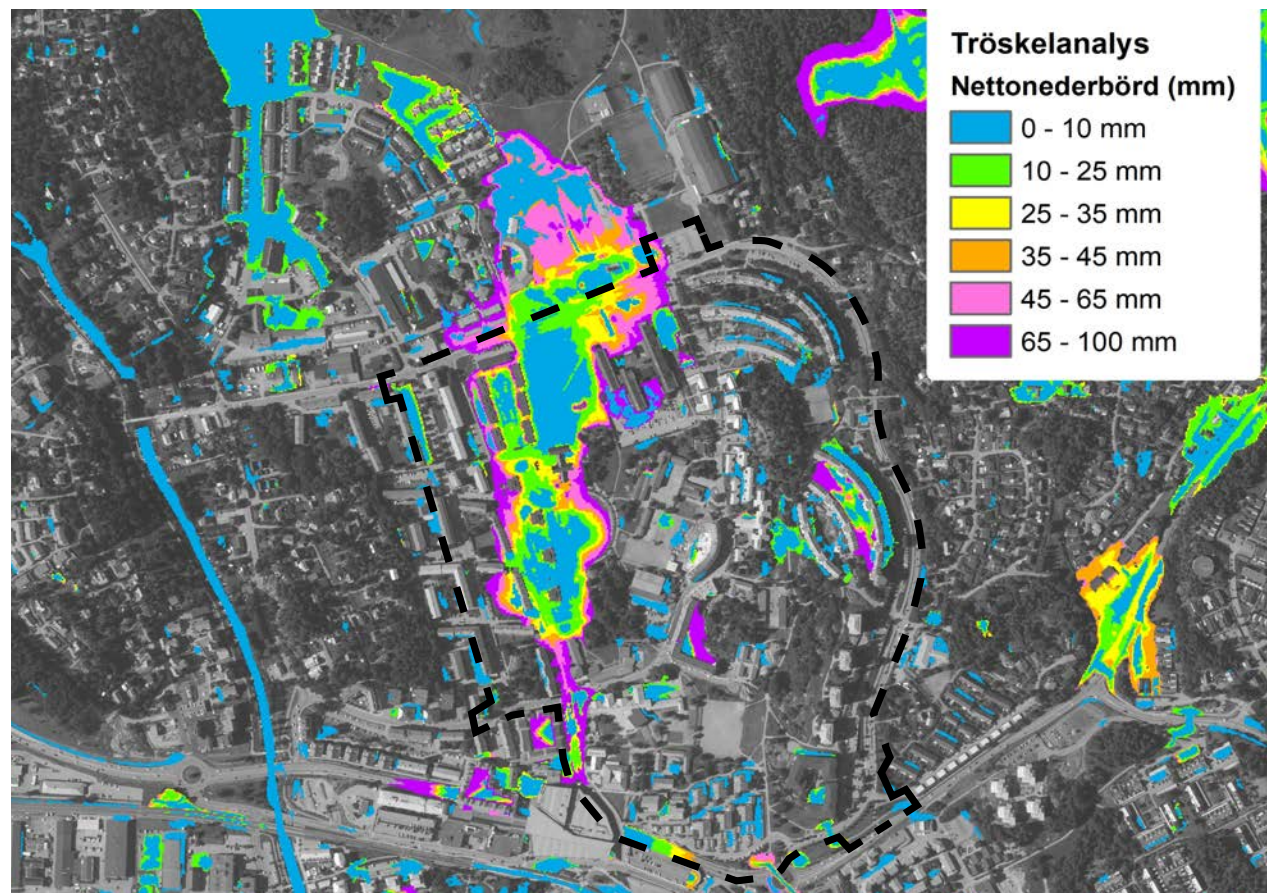
God skyfallshantering

Karta 27 visar vattennivåer inom programområdet vid nederbörd och beräknat 100-årsregn. Kartan visar att det finns ett större instängt område inom programområdet som koncentrerar sig kring stadsdelsparken. Att det bildas ytliga vattensamlingar beror på att ledningsnätet inte kan ta hand om stora flöden då ledningsnätet inte dimensioneras för att omhänderta 100-årsregn, vilket det inte heller ska. Vid större skyfall rinner den största delen av skyfallsvattnet från programområdet mot stadsdelsparken medan vattnet från de södra delarna av programområdet dels rinner mot vägtunneln under

Åkersberga centrum respektive gång- och cykeltunneln under cirkulationsplatsen vid väg 276/Norrgårdsvägen.

Vidare finns ytterligare instängda områden som inte är lika omfattande som det i stadsdelsparken. Dessa utgörs dels av leveransytan strax öster om Alceahuset samt vid

Armadas bågformade flerbostadshus på Norrgårdshöjden. Dessa utgör lokala lågpunkter. Vid planering av ny bebyggelse i dessa områden är det av stor vikt att bevaka alternativa rinnvägar genom att anpassa höjdsättningen av mark och nya byggnader.



Karta 27. Kartan visar på det vatten som ansamlas vid olika mängder nettonederbörd. Enligt skyfallsutredningen beräknas ett 100-årsregn med klimatfaktor utgöra 48 mm. Vattendjupet bedöms som djupast uppgå till ca 1 meter vid klimatkompenserat hundraårsregn. Programområdesgränsen ses markerad i svart.



I en genomförd skyfallsutredning (Skyfallsutredning för Hacksta-Berga: Sweco, 2020) utvärderas utpekade möjliga exploateringsytor inom programområden och risker kopplat till skyfall bedöms i en tregradig skala: låg, medel och hög risk. I lågriskområden bedöms möjligheten till exploatering som god och i områden klassificerade som medel behöver konsekvenserna för nyexploatering på omkringliggande områden ses över. I högriskområden rekommenderas att ingen nyexploatering görs om inte åtgärder vidtas.

Följt av utredningen har åtgärdsförslag undersökts. Parkeringsytorna kring Alceahuset samt förskolan Färglådan är områden som i dagsläget ligger inom riskområdet för översvämning. För att möjliggöra bebyggelse föreslås en höjning av marken i dessa lägen. I syfte att inte påverka omkringliggande bebyggelse negativt föreslås att översvämningssäkra områden skapas i stadsdelsparken. Genom att sänka delar av parkområdet rinner vatten primärt dit, istället för mot bebyggelsen. I rapporten *PM Kompletterande skyfallsutredning Hacksta-Berga* (Sweco, 2021) beskrivs förutsättningarna för detta ytterligare. I dokumentet beskrivs rekommendationer för fortsatt framfart, vilket är av vikt att beakta i fortsatt



planeringsarbete. I detta innefattas att fastställa en lämplig höjdsättning av ny bebyggelse samt hur säkra översvämningssytor kan anläggas i parkområdena. Vid framtida planering av Hackstavägen och Hacksta verksamhetsområde behöver även avrinningsvägar mot Åkers kanal studeras. Detta i syfte att möjliggöra ett flöde från det i dagsläget instängda området i stadsdelsparken.

Vid planläggning av medelriskområdena ska alternativa avrinningsvägar och konsekvenser för omkringliggande bebyggelse utredas och om nödvändigt ska åtgärder vidtas.

Hållbara lösningar för dricks- och spillvatten

Programområdet ligger även inom verksamhetsområdet för dricks- och spillvatten. Dagens ledningsnät är till största del från 1950-1970-talet och några få sträckor är från 1990-2000-talet. Inom planområdet kommer stora delar av befintligt ledningsnät fortsatt användas. Vid framtida exploateringar kan delar av ledningsnätets kapacitet och lägen behöva ses över. Detta kan exempelvis vara av vikt i syfte att säkra den framtida tillgången på brandvatten.

Delar av Hackstavägen som ingår i programområdet utgör ett viktigt ledningsstråk för VA-försörjningen. För att stärka upp huvudledningsnätet för framtida exploateringar kommer ledningsnätet i Hackstavägen behöva ses över, byggas om och till viss del dimensioneras upp. Med en anpassad höjdsättning av Hackstavägen kan vägen även bidra som en viktig länk i skyfallshanteringen för programområdet. Vid åtgärder längs Storängsvägen, men

i första hand längs Skolvägen, kan ledningsnätet behöva förnyas och dimensioneras upp.

Människor har goda möjligheter att bo och vistas säkert i området

Bortsett från ansvarsfull hantering av dagvatten och god beredskap för klimatförändringar finns andra aspekter som ska beaktas i syfte att människor ska kunna vistas tryggt och säkert. Detta innefattar hantering av markföroreningar, risker kopplade till ras, skred och olyckor, buller och luftföroreningar.

Markföroreningar och andra miljötekniska frågor

Kända föroreningar och miljöfarliga verksamheter finns inom programområdet. Ett antal bränder har skett under de senaste 40 åren, vilket föranleder att brandskum innehållandes PFAS-ämnen har använts. För närvarande pågår en kartläggning och provtagning av PFAS-källor inom och i anslutning till programområdet. Miljötekniska undersökningar ska tas fram vid detaljplanläggning och åtgärder ska vidtas senast i genomförandeskedet.

Platsspecifika riktvärden ska tas fram för att kunna ta hänsyn till lokala förutsättningar. Dessa riktvärden leder till minskad onödig borttransport och deponering av massor vilket ger minskad miljöpåverkan samtidigt som känsliga områden fortsatt skyddas.

Vid nybyggnationer ska grundkonstruktioner utföras radonskyddande.



Risk för ras och skred

Området består av lera, morän och berg. Områdets centrala delar domineras av lera på ner till ca 10 meters djup. Inom området finns en del berg i dagen, bland annat i form av gamla åkerholmar i stadsdelsparken samt invid Österåkers gymnasium. Områdets östra delar, utmed Norrgårdsvägen, är högt belägna och består till största del av berg.

En geoteknisk arkivstudie har tagits fram, med utgångspunkt i tidigare genomförda geotekniska utredningar inom området. Arkivstudien visar på områdets geotekniska förutsättningar samt pekar ut områden som kan komma att kräva markstabiliserande åtgärder vid ny- och ombyggnation (Geoteknisk arkivstudie, sammanställning av tidigare utredningar inom Hacksta-Berga: Bjerking, 2020). Studien beskriver även vikten att genomföra vidare geotekniska utredningar vid kommande detaljplanläggning för respektive etapp för att säkerställa att föreslagna bebyggelse kan genomföras på ett säkert sätt. Vid genomförandet av geotekniska utredningar bör arkivstudien och andra tidigare genomförda undersökningar användas som underlag.

Risk för olyckor

Den övergripande risken för olyckor i samband med transporter och verksamheter är inom programområdet låg. Programområdet angränsar i söder till väg 276 som utgör en sekundär transportled för farligt gods, vilket ska beaktas vid planläggning intill vägen. Här behöver riskanalyser göras och ny bebyggelse som ligger inom ett skyddsavstånd om 25 meter från vägen ska motiveras.

Om nödvändigt ska även riskreducerande åtgärder genomföras. Strax söder om programområdet finns även en drivmedelsstation. Länsstyrelsen rekommenderar att riskhanteringsprocessen bör beaktas om avståndet från planerad exploatering understiger 100 meter från en bensinstations verksamhet. Drivmedelsstationen ligger inom programområdet för Åkersberga stad – centrumområdet och föreslås enligt planprogrammet på sikt ersättas med stadsmässig bostadsbebyggelse. Om ny bebyggelse föreslås inom skyddsavståndet för drivmedelsstationen behöver riskanalyser genomföras och nödvändiga åtgärder vidtas. Inga ytterligare transportleder för farligt gods eller andra anläggningar för vilka skyddsavstånd rekommenderas finns inom området. I dagsläget finns en tidigare panncentral inom området som inte längre är i bruk då det finns utbyggd fjärrvärme i området. Inga övriga farliga verksamheter bedrivs inom programområdet. I samband med utveckling av skolor och förskolor i området är det av vikt att säkerställa att trafikmiljön är säker genom att separera ytor för hämtning, lämning och leveranser från ytor där barn och vuxna går.

Vid detaljplanläggning och i bygglovsskedet ska tillgången till brandvatten samt tillgänglighet, åtkomlighet och uppställningsplatser för utryckningsfordon beaktas.

Buller och vibrationer

Området är inte i dagsläget drabbat av buller i någon större grad och programförslaget bedöms inte påverka bullersituationen nämnvärt. Trafikbuller är den främsta källan till buller i dagsläget, i synnerhet från väg 276 och Norrgårdsvägen. Boverket och Naturvårdsverkets riktlinjer vad gäller buller och vibrationer för bostäder

och skolgårdar ska i största möjliga mån följas. Buller- och vibrationsutredningar ska göras i samband med detaljplanläggning där detta bedöms vara erforderligt. Erforderliga åtgärder ska föreslås och vidtas.

Luftföroreningar

Luftkvaliteten är god i största delen av området. Enligt Stockholms Luft- och Bulleranalys (SLB-analys) är mynningarna till vägtunneln under Åkersberga centrum det mest drabbade området ur luftkvalitetshänsyn. Området ingår i planprogrammet för Åkersberga stad, vari det beskrivs att det i kommande detaljplanläggning ska säkerställas att miljö kvalitetsnormerna för luft inte överskrids. Luftkvaliteten behöver även utredas vidare vid planläggning av Hacksta-Bergas mest sydliga delar, som ligger i nära anslutning till tunnelmynningarna. Dessa områden bedöms i nuläget vara lämplig för mindre känslig markanvändning i form av verksamheter. Där bedömningar görs att miljö kvalitetsnormerna inte kommer att följas ska åtgärder för att minska halterna av luftföroreningar fastställas.

Skyddsrum

Inom planområdet finns i dagsläget ett relativt stort antal skyddsrum. Skyddsrum får inte avvecklas utan godkännande av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Befintliga skyddsrum ska beaktas vid kommande detaljplanläggning och om nödvändigt ska ansökan om avveckling genomföras av den som avser bygga inom området.



Hållbara avfallslösningar

En återvinningsstation ligger i nuläget på fastigheten Hacksta 2:134, belägen strax utanför programområdet på kommunal mark, vilket ingår i detaljplaneområdet för Röllingby södra, etapp 2. Då det i planuppdraget ingår att se över möjligheten för bostadsändamål på platsen kan en ny placering av en ÄVS behövas.

Förutsättningar för att inrätta en centralt belägen mottagning av mindre grovavfall, textilier, elavfall, farligt avfall samt återbruksprodukter från hushållen bör ses över. Dessa typer av anläggningar kan med fördel placeras i eller i närheten av ett mobilitetshus, då det möjliggör effektiva transporter som samlar tyngre fordon till samma sträckor samtidigt som det möjliggör effektivare ärendekedjor för privatpersoner. Med en central mottagning blir inlämnande av icke önskvärda produkter lättare för hushållen. Antalet transporter till Brännbackens återvinningscentral minskar från Åkersberga varpå utsläpp av växthusgaser minskar. I anslutning till mottagningen bör möjligheten finnas att inrätta en begagnatmarknad för att öka invånarnas återbrukstänk och därmed främja en cirkulär ekonomi.

Sopbilar tar sig i dagsläget runt på samtliga vägar inom programområdet. I och med den nya förpackningsförordningen har producenterna av förpackningar och tidningar krav på sig att bostadsnära samla in förpackningar och tidningar, det vill säga i direkt anslutning till bostadsfastigheten inom 50 m gångväg från bostadens entré. Insamling kan ske i fastigheten eller på gemensam plats för flera fastigheter. För att minimera antalet tunga transporter inne i planprogrammets

föreslagna nya bostadsområden föreslås att insamling av förpackningar och tidningar sker från de gator där annan tung trafik, såsom busstrafik och lastbilar, ska tillåtas köra. För att uppnå riktvärdet om 50 m kan internt transporter krävas från avlämningsplats till den plats där hämtningsfordonen kan tömma kärlen.

Hållbar energiförsörjning

Kommunens översiktsplan beskriver att Österåker år 2040 är en klimatsmart kommun med låga klimatutsläpp och att energiförsörjningen i kommunen enbart kommer från förnybar energi och produceras i stor utsträckning lokalt.

Ny bebyggelse ska ansluta till det befintliga fjärrvärmenätet inom området. Fjärrvärmenätet i Åkersberga utgår från värmeverket på Sandkilsvägen som ägs av E.ON Värme. Där är värmeproduktionen baserad på flis och bioolja och är till 100 % förnybar energi. Anläggningen togs i drift 2015 och ska försörja Åkersbergas centrala delar med fjärrvärme. Vid nyproduktion kommer det att finnas möjlighet att ansluta till fjärrvärme som anläggs i kommunala vägar. Nya ledningar för el och fiber ska i detaljplaneskedet planeras att förläggas under det allmänna gatunätet. Omfattning, placering och antal anslutningspunkter för de tekniska anläggningarna utreds i fortsatt planeringsarbete.

Lokal, småskalig elproduktion kan bland annat anläggas i anslutning till Österåkers gymnasium, i syfte att skapa ett innovativt område kopplat till pedagogik och lärande i närheten av Åkersberga centrum.

Nyexploateringar och/eller ett ökat behov av el kan medföra att befintliga transformatorstationer behöver flyttas eller byggas ut. Komplettering med fler stationer kan bli aktuellt i programområdet eller dess omedelbara närhet. Enligt målsättningen för hållbarhet bör möjlighet för solceller på tak på befintlig och ny bebyggelse beaktas. Solceller kan bland annat bidra till enskilda fastigheters belysning, ventilationssystem, hissar och liknande. En första analys av potentialen för solenergi kan göras utifrån solkartan, som ger en uppskattning av hur stor solinstrålningen är i genomsnitt per år på enskilda fastigheter.

Österåkers kommun arbetar med en energiplan som ska vara vägledande vid planeringsarbetet för omställningen till en mer hållbar energiförsörjning.

Klimatpåverkan minimeras, klimatåtgärder vidtas och ett gott mikroklimat främjas

Klimatförändringarna förväntas att bli en av de största utmaningar som vi står inför i framtiden, vilket ställer höga krav för att klimatanpassa våra samhällen. Framtida klimatförändringar antas innebära bland annat ökade nederbörds mängder, ökat antal intensiva regn samt fler, kraftigare och längre värmeböljor. Tätbebyggda områden i staden med liten andel grönområden och dålig luftcirkulation alstrar och håller kvar värme, vilket ökar risken för värmeöar och andra negativa konsekvenser av värmeböljor. Utsatta riskgrupper som äldre personer och små barn påverkas särskilt.



Föreslagen utveckling för Hacksta-Berga har en lägre påverkan på klimatet tack vare bevarandet av grönområden samt förtätning på framförallt redan hårdgjorda ytor. Planförslaget fokuserar på och prioriterar hållbara transporter, med särskilt fokus på gång- och cykeltrafik. I och med att programområdet är centralt beläget finns goda förutsättningar att dra nytta av befintlig infrastruktur, kollektivtrafik och service.

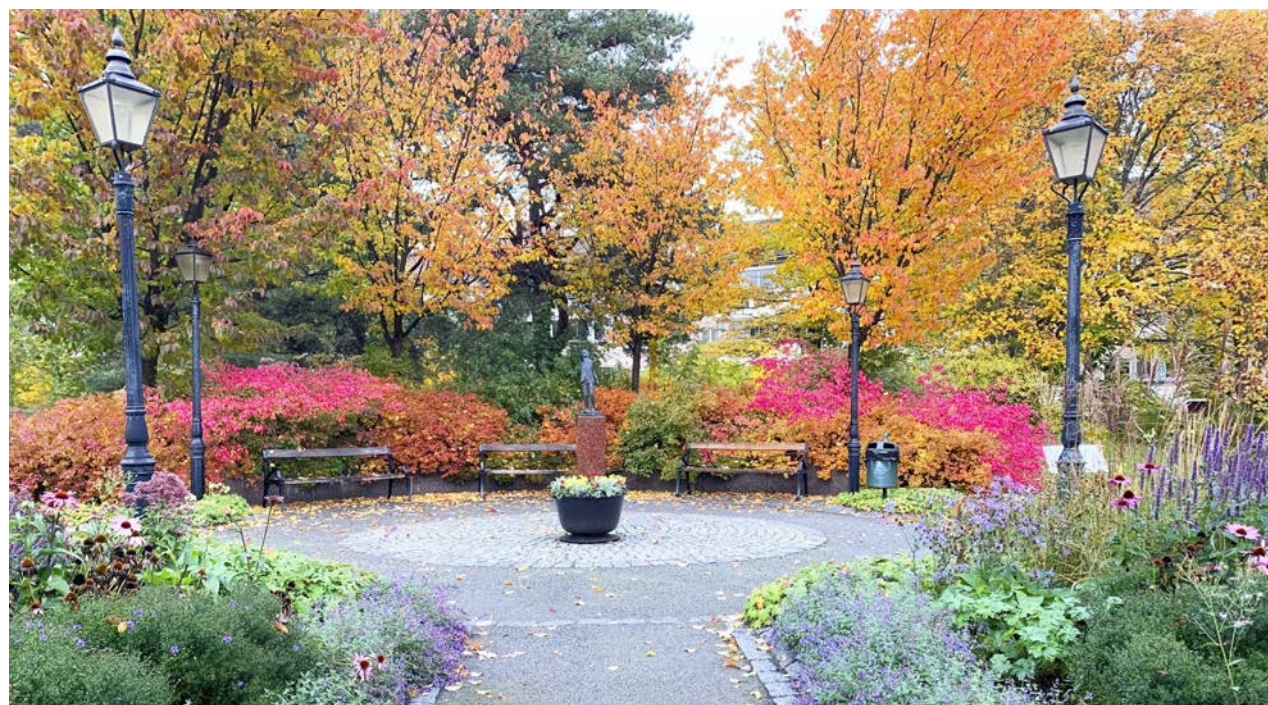
Klimatanpassningsåtgärder

Grönska i stadsrummet i form av bland annat gröna innergårdar, parker och vegetation i gaturummet bidrar till en mängd positiva aspekter. Bland annat bidrar detta med reglerande, försörjande, kulturella och stödjande ekosystemtjänster. En genomtänkt utformning av byggnader och gårdar kan bidra till att minska effekten från värmeöar, både på offentliga miljöer och privata innergårdar. En hög andel grönska, framförallt träd, reglerar temperaturen och erbjuder skugga under varma dagar samtidigt som att det skyddar mot UV-strålning. Gröna fasader och tak reglerar byggnadernas inomhustemperatur och minskar energibehov för nedkylning och uppvärmning. Träd och annan grönska fungerar dessutom som flödesreglerande strukturer genom att fånga upp regn- och dagvatten och genom avdunstning av vatten upptaget från rötterna. Effekten är proportionell mot den totala bladytan och det är därför viktigt att bevara och vid behov nyskapa flerskiktade vegetationsområden. Vegetation i olika lager, det vill säga en blandning av träd, buskar och markvegetation, kan också sänka lufttemperaturen dagtid med upp till 2 grader celsius. Öppna vattenytor har också en viktig temperaturreglerande effekt samtidigt som de förser kringliggande

vegetation med vatten. Asfalt och betong bör undvikas, då dessa material lagrar mycket värme.

Stadsstrukturen ska också planeras utifrån ett vindförhållandeperspektiv, med syfte till att skydda från kalla vintervindar och främja/kanalisera svalkande sommarvindar. Genom att ta i hänsyn luftströmmar kan mer behagliga mikroklimat skapas och energibehov minskas.

För att säkerställa ett gott mikroklimat kan åtgärder vidtas på både kvartersmark och allmän platsmark.



Akar Pelles park är en så kallad fickpark som innehåller olika ekosystemtjänster i ett centralt läge.



Måluppfyllelse

Dagvattnet i Åkersberga hanteras ansvarsfullt

- Yta för dagvattenhantering avsätts på Bergaplan och i stadsdelsparken i enlighet med framtagna dagvattenutredning.
- Kompletterande dagvattenutredningar görs i samband med detaljpanelläggning.
- Dagvattenåtgärder på allmän plats och längs gator ska utredas och fastställas.
- Lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) tillämpas på kvartersmark.
- Varje enskild detaljplan uppfyller sitt reningsbeting för dagvatten på bästa lämpliga sätt.
- Vägdayvatten omhändertas genom exempelvis skelettjordar, trädrader och luftiga bärlager.

God skyfallshantering

- Nödvändiga ytliga avrinningsvägar från programområdet säkerställs i enlighet med skyfallsutredningen.
- Nödvändiga säkra översvämningssytor genom multifunktionella ytor i stadsdelsparken säkerställs.
- Rekommenderad höjdsättning av ny bebyggelse beaktas i enlighet med skyfallsutredningen.
- Ny bebyggelse möjliggörs utan att negativa konsekvenser uppstår ur översvämningssynpunkt för omkringliggande bebyggelse.

Hållbara lösningar för dricks- och spillvatten

- Ledningsnät uppgraderas och andra nödvändiga åtgärder vidtas vid ombyggnation av gatunätet i samband med nya exploateringar samt löpande vid behov.

Människor har goda möjligheter att bo och vistas säkert i området

- Undersökningar om betydande miljöpåverkan ska göras för varje detaljplaneetapp och behovet av eventuell miljökonsekvensbeskrivning ska rådgöras med Länsstyrelsen.
- Miljötekniska utredningar genomförs i detaljplaneskedet och nödvändiga åtgärder vidtas senast i genomförandeskedet.
- Framtagande av platsspecifika riktvärden för förorenad mark.
- Geotekniska utredningar genomförs i detaljplaneskedet och nödvändiga åtgärder pekas ut.
- Boverket och Naturvårdsverkets riktlinjer för bullernivåer vid bostäder och skolgårdar är utgångspunkt vid vidare planering.
- Buller och vibrationer utreds vid detaljpanelläggning och åtgärder vidtas om nödvändigt.
- Fördjupade luftkvalitetsutredningar tas fram vid planläggning av områden intill tunnelmynningen vid väg 276 och en god luftkvalitet säkerställs.
- Tillgänglighet och åtkomlighet för utryckningsfordon i anslutning till befintliga och nya bostäder och verksamheter ska säkerställas.
- Tillgång till brandvatten ska beaktas och säkerställas.
- Grundkonstruktionerna för ny bebyggelse utförs radonskyddande.
- Befintliga skyddsrum ska beaktas vid vidare utveckling inom området.

Hållbara avfallslösningar

- Hållbar avfallshantering ska möjliggöras inom kvartersmark och på allmän platsmark.
- Befintlig ÅVS ska om nödvändigt ersättas och placeras med hänsyn till ärendekedjor, med fördel i eller i anslutning till mobilitetshus.
- Förutsättningar skapas så att förordningen om producentansvar för förpackningar kan följas.

Hållbar energiförsörjning

- Möjligheten för småskalig, lokal elproduktion utreds vid detaljpanelläggning av Österåkers gymnasium.
- Ny bebyggelse ansluts till befintligt fjärrvärmenät.
- Behov av flytt eller utbyggnation av transformatorstationer ska ses över.
- Dialog förs med exploatörer om hållbart byggande. Krav ställs i markanvisningsavtal.

Klimatpåverkan minimeras, klimatåtgärder vidtas och ett gott mikroklimat främjas

- Hållbara transporter prioriteras.
- Dagvatten och skyfallsvatten omhändertas och avleds från bebyggelse.
- Grönområden bevaras och utvecklas.
- Ekosystemtjänster beaktas på såväl allmän platsmark som kvartersmark.
- Mikroklimatfaktorer beaktas på kvartersmark respektive allmän plats, exempelvis genom att plantera träd längs vägar och i parkområden vilket ger skugga under värmeperioder och skyddar från vind under kalla perioder.





Genomförande

Etappindelning

Planprogrammet anger riktlinjer och ska vara vägledande i framtida stadsutveckling. Genomförande av planprogrammet sker etappvis, under en längre tidsperiod. I karta 28 visas föreslagen etappindelning för den kommande utvecklingen. Storleken på etapperna och i vilken ordning de genomförs beror bland annat på tekniska samband, kopplat till exempelvis dagvatten- och skyfallshantering då åtgärder inom Hacksta-Berga är nödvändiga i syfte att utveckla Åkersbergas centrumområde i enlighet med planprogrammet för Åkersberga stad. Etapperna indikerar enbart en föreslagen ordning för kommande utveckling och är inte likställda med detaljplanegränser. Enskilda områden inom respektive etapp kan komma att brytas ut och hanteras i enskilda detaljplaner. Omläggning och förstärkning av VA kan dock krävas över etappgränserna, vilket innebär att delar av intilliggande etapper som ligger senare i tidsordningen kan behöva tidigareläggas. Utvecklingen inom respektive etapp innebär inte nödvändigtvis att befintlig bebyggelse inom etappen görs om.

Etapp A

Planuppdrag finns för Österåkers gymnasium. En förutsättning för genomförandet av planprogrammet för Åkersberga stad – centrumområdet är att dagvatten hanteras på Bergaplan. Dammens omfattning och placering måste säkerställas tidigt i processen för garantera att anläggningen fyller nödvändig funktion. I etappen ingår att möjliggöra för ytterligare ytor för utbildning. Bebyggelse i



Karta 28. Föreslagen etappindelning för genomförande inom Hacksta-Berga.



form av förskoleändamål för upp till 150 barn kombinerat med vårdboende (eller motsvarande verksamhet) föreslås intill Ebjörns väg, norr om dagvattenanläggningen.

Förskolan kan inrymmas i del av en gemensam byggnad alternativt i souterrängplan, medan vårdbostäder kan inrymmas på övre våningar.

Etapp B-C

En förutsättning för genomförandet av planprogrammet för Åkersberga stad – centrumområdet är att dagvatten hanteras i södra delen av stadsdelsparken. Parken utgör ett riskområde för översvämning vid skyfall, och åtgärder för att hantera riskerna måste säkerställas innan omgivande exploateringsområden kan genomföras. Marknivåer ska anpassas så att översvämningssäkra och multifunktionella områden skapas. Vidare utredning för åtgärder bör bland annat ta hänsyn till området kring Alceahuset samt befintlig bebyggelse utmed Skolvägen.

Etapp C utgörs av Hackstavägen. Vägens sektion ska fastställas tidigt för att vägen ska kunna utvecklas till en huvudgata. Detta är nödvändigt att fastställa innan genomförandet av exploateringsområdena intill vägen, i syfte att säkerställa att en trygg, säker och tydlig vägsträckning kan möjliggöras. Ledningsnätet ska bytas ut och uppgraderas i samband med att vägen görs om. Vid planläggning av vägen, samt kommande utvecklingsområde Hacksta verksamhetsområde, ska yttlig avledning av skyfallsvatten beaktas.

Etapp D

Tidigt i utvecklingen av Hacksta-Berga behöver en yta för förskoleverksamhet beaktas. Förskolan föreslås

inom en del av nuvarande Solhälla. En solitär förskola i två-tre våningar föreslås, med plats för 100-150 barn. Förskolebyggnad placeras utmed Bergavägen och gården mot Norrgårdsvägens parkstråk. För resterande del av Solhälla föreslås ny stadsmässig bebyggelse, som går i linje med planprogrammet för Bergavägen – en stadsgata. Solhällas funktioner föreslås finnas kvar i området men bebyggelsen föreslås ersättas med en kvartersstruktur.

Etapp E1-E2

Området (etapp E1) utvecklas med fler lokaler för skolverksamhet, som föreslås placeras utmed gatan. Trafik till och från skolan samt friytans utformning ska fastställas. Även Hackstahallen ingår i området.

Ny bostadsbebyggelse föreslås på del av parkeringsytan söder om Hackstahallen (etapp E2), som möter Portikhuset på andra sidan Bergavägen. Viss parkering är nödvändig att låta kvarstå intill idrottshallen. Förslaget går i linje med planprogrammet för Bergavägen – en stadsgata. Utveckling av detta område föreslås följa efter den för Hacksta skolområde då trygga och lämpliga trafiklösningar för skolan och idrottshallen inledningsvis måste säkerställas. Parkering under mark ska utredas. Även utveckling av Kyrkligt centrum samt entrén till stadsdelsparken beaktas inom etappen.

Etapp F

Planuppdrag finns för Storängsvägen. Storängsvägen och Skolvägen breddas och huvudmannskapet övergår till kommunalt. Intrång på privata samt Armadas fastigheter krävs. Vid ombyggnation av vägen ska behov av åtgärder i ledningsnätet beaktas. Storängsvägen utvecklas till att bli

en stadsmässig gata och kopplingen mellan Hacksta-Berga och Åkersberga centrum stärks. Ny bebyggelse föreslås på privat mark med lokaler i bottenvåningen, som bidrar till en ökad stadsmässighet utmed gatan. Detaljpaneläggning för ny bebyggelse på privat mark förutsätter samarbete med markägarna. Parkeringslösningar ska utredas i detaljplaneskedet.

För att behålla förskoleverksamhet i del av stadsdelsparken samt möjliggöra en ny förskolebyggnad i två-tre våningar, med plats för ca 100 barn krävs ny detaljplan. Nödvändiga åtgärder kopplat till översvämningrisk vid skyfall, samt möjliga avrinningsvägar ska utredas och beaktas inom ramen för etapp B. Vid utveckling av förskolan är markuppfyllnader för förskolebyggnaden och tillfartsvägen nödvändiga.

Etapp G1-G2

Ny bebyggelse föreslås på Alceahusets parkeringar. Området utgör ett utredningsområde för ny bebyggelse där en mix av funktioner, såsom bostäder och verksamheter, eftersträvas. En del av området är utpekat som ett utredningsområde för förskoleändamål och lämplig lokalisering av en förskola för upp till 150 barn ska utredas. Området ska beaktas när översvämningståtgärder vid skyfall utreds i parken i etapp B. För att möjliggöra bebyggelse på parkeringsytorna krävs att marknivån höjs.

Förslaget innebär att parkeringsytorna försvinner, vilket föranleder behovet av ett mobilitetshus.



Etapp H

Befintliga förskolor föreslås ersättas med bostadsbebyggelse som kompletterar Portikhusets kvartersstruktur. Innan detta genomförs behöver förskoleplatser utvecklas inom andra delar av Hacksta-Berga, varför etappen ligger senare i genomförandeordningen. Del av parkstråket öster om exploateringsområdet samt kopplingen mot fornlämningen öster om Portikhuset ingår i etappen.

Etapp I-J

Ny bostadsbebyggelse föreslås på privatägd mark samt på mark som ägs av Armada, på befintliga markparkeringsytor. Parkering under mark ska utredas. För etapp I och J kan samordning med befintligt VA-nät krävas.

Etapp K-L

Områdena utgör utredningsområden för ny bebyggelse, där ny bostadsbebyggelse föreslås bland annat på befintliga markparkeringsytor. Inom etapp K föreslås även Norrgårdsvägen justeras och placeras längre västerut, vilket ska utredas vidare. Parkering under mark ska utredas samt anslutningspunkter till och utveckling av VA-nätet. Riskutredningar är nödvändiga med hänsyn till närheten till väg 276 och befintlig drivmedelstation.

Tidplan

Kommande detaljplanernas genomförande och utbyggnadstakt är beroende av olika faktorer och är över en längre tidsperiod påverkade av marknadssituation och konjunkturcykler. Förändringarna av centrala Åkersberga beräknas pågå i upp till 20-25 år. I och med kommunens

åtaganden kopplat till Sverigeförhandlingen ses dock att den huvudsakliga delen av programområdet är utbyggt till år 2035. De sista etapperna (etapp I, J, K och L) ses som möjliga att påbörja på längre sikt och inte nödvändigtvis inom tidplanen för Sverigeförhandlingen.

Huvudmannaskap

Inom planprogrammet ska Österåkers kommun vara ägare och huvudman för allmänna platser. Med allmän plats avses gator, vägar, parker och andra områden som är avsedda för ett gemensamt behov, som är tillgängliga för allmänheten. Allmän platsmark där huvudmannaskapet avses att övergå från enskilt till kommunalt huvudmannaskap är bland annat Storängsvägen och Skolvägen samt delar av gång- och cykelvägnätet i parkområdena som i dagsläget ligger på privatägd mark.

Österåkersvatten AB är huvudman för det allmänna VA-nätet avseende dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

Genomförandeavtal

För mark som inte ägs av kommunen kommer exploateringsavtal tecknas för att reglera olika kostnader och ansvar. Exploateringsavtal utarbetas parallellt med detaljplaner och tecknas mellan kommunen, Österåkersvatten AB och exploatören i samband med att detaljplaner antas.

Kommunalt ägd mark som föreslås bli kvartersmark avses att säljas till en exploatör för genomförande, med fördel genom markanvisningstävling. Markanvisningstävling är ett alternativ för att hitta exploatörer som delar kommunens värderingar och planprogrammets mål bland annat kopplat till gestaltning och hållbart byggande. Den kommunalt ägda marken kan med fördel delas upp i flera olika tävlingsområden i syfte att uppnå en utveckling som präglas av variation bland annat i arkitektoniska uttryck och innehåll. Försäljning sker enligt kommunens gällande riktlinjer för markanvisningar. I dessa fall ska markanvisningsavtal tecknas.





Exploateringskostnader

Infrastrukturåtgärder och åtgärder avseende allmänna anläggningar inom och i anslutning till programområdet medför investeringar för kommunen och Österåkersvatten AB. Kostnaderna för dessa investeringar fördelas delvis mellan de exploateringsfastigheter som har nytta av respektive åtgärd samt kommunen och Österåkersvatten. Kostnaderna för kommunens anläggande av gator och övrig allmän platsmark inom planprogrammets detaljplaner ska fördelas mellan berörda fastigheter. För de investeringar som också motiveras av kommande exploateringar inom intilliggande områden, ska kostnaderna fördelas med avseende på exploateringsmöjligheter och nytta. Ett principiellt underlag för kostnadsfördelningen kan ske med stöd av reglerna för gatukostnadsutredningar, enligt 6 kap. 24–27 § PBL (2010:900).

Beslut om utdebitering av kostnaderna per fastighet kan ske genom en formell gatukostnadsutredning alternativt genom exploateringsavtal eller som en del i köpeskillingen och kan då inkluderas i avtal vid markanvisning. Principerna för fördelning av kostnader ska klargöras innan detaljplaneläggning påbörjas.

I enlighet med Österåkers kommuns *Riktlinjer för värdeåterföring i Sverigeförhandlingen* ska exploitörer som tecknar plankostnadsavtal fram till och med 2035 erlægga en så kallad medfinansieringsersättning för Roslagsbanans utbyggnad till T-centralen. Medfinansieringsersättningen och storleken på denna bestämt utifrån flera faktorer, exempelvis när i tid planläggning sker, närhet till station, upplåtelseform

och så vidare. Ersättningen kommer regleras i varje enskilt fall och avtalas i exploateringsavtal.

Tillkommande bebyggelse ska erlægga anläggningsavgift enligt Österåkers kommuns gällande VA-taxa.

Fastighetsrättsliga frågor

Fastighetsrättsliga frågor avseende fastighetsbildning, ledningsrätter, gemensamhetsanläggningar och liknande hanteras i kommande detaljplaneprocesser.

Inom programområdet finns ett markavvattningsföretag (Berga-Hacksta torrläggingsföretag). Detta föreslås avvecklas, vilket hanteras i en separat process.

I samband med genomförande av detaljplaner kan det bli aktuellt att upphäva eller ändra befintliga rättigheter såsom mark upplåten för gemensamhetsanläggningar och servitut. I dagsläget finns det exempelvis mark upplåten till gemensamhetsanläggningar som i programmet anges som allmänna platser med kommunalt huvudmannaskap. I dessa fall behöver en omprövning ske av gemensamhetsanläggningen.

Mark som enligt kommande detaljplaner avses bli gata och park, det vill säga allmän platsmark, kommer att övergå till en kommunal fastighet för avsett ändamål genom fastighetsreglering. Exempelvis ligger delar av gång- och cykelvägnätet i stadsdelsparken i dagsläget på privat mark, vilket genom fastighetsreglering föreslås tas över av kommunen.

Hållbart byggande

Utgångspunkten i programmet, med gällande regelverk, är att när kommunen bygger ska energiprestandan vara bättre än kraven i BBR. Ett generellt grundkrav bör vara att uppfylla Sweden Green Building Councils krav på miljöbyggnad silver. Det ska också vara möjligt att bygga nollenergi- alternativt plusenergihus eller klassificera enligt andra certifieringar såsom Svanen, Breeam eller motsvarande. Det är viktigt att ständigt följa med i utvecklingen och anpassa kraven efter den senaste forskningen för en fortsatt minskad påverkan på klimatet. När det är privata markägare som bygger kan motsvarande krav inte ställas. Vid markanvisningar kan dock kraven på exploitören specificeras i avtal. Val av byggnadsmaterial bör i största möjliga mån väljas utifrån minskad resursförbrukning och bör i så hög utsträckning som möjligt återanvändas.

Kommunens strategi avseende hållbart byggande gäller även genomförande och val av material för allmän platsmark och infrastruktur. Vid detaljplaneläggning och genomförande förordas att grönytefaktor (GYF) används på kvartersmark för att säkerställa en grön och hållbar stadsmiljö.

Under planprogrammets långa genomförandetid kommer byggt teknik och miljöteknik att utvecklas som ger nya möjligheter att bygga lågenergihus med smarta energilösningar som till exempel kan integrera solenergi och tekniska lösningar för styrning, visualisering och fastighetstekniska installationer. Under genomförandet ska ambitionen vara att öppna upp för ny miljöteknik och ha kompetens för att bedöma och besluta om nya intressanta lösningar.

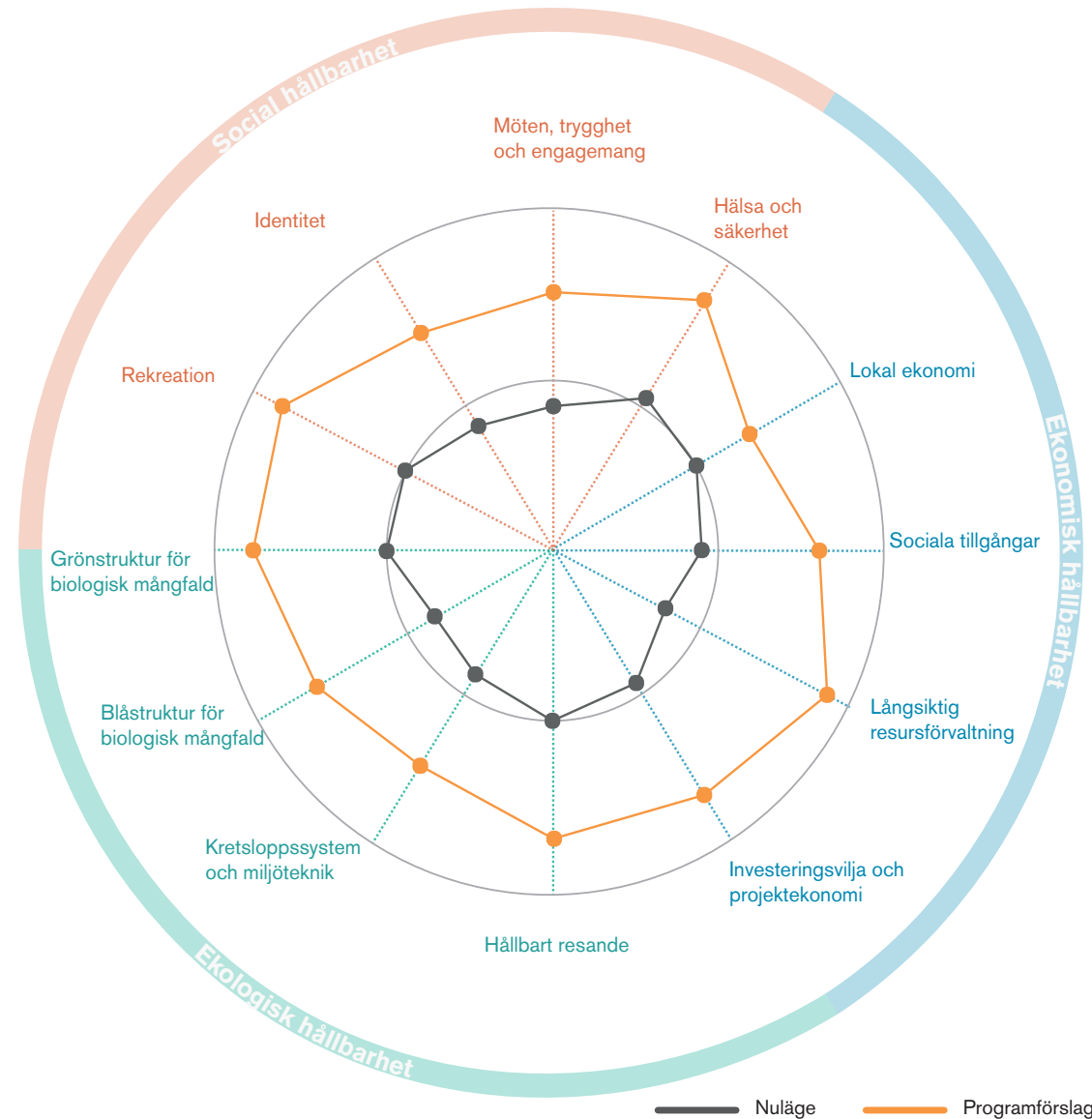
Del 3 – Hållbarhet och konsekvenser

Sammanfattning av hållbarhetsbedömningen

En hållbarhetsbedömning har tagits fram parallellt med planprogrammet (Hållbarhetsbedömning för Hacksta-Berga: Ekologigruppen, 2022). Syftet med denna är att i ett tidigt skede fånga upp hur olika förslag förhåller sig till hållbar utveckling. Värderosen är en metodik för hållbarhetsanalys för planering och värdering av hållbarheten i planprojekt. Den ger en bild av vilka hållbarhetsfaktorer som är starka respektive svaga. Cirkelns ytterkant representerar den bästa tänkbara hållbarheten utifrån svenska förhållanden medan cirkelns mitt representerar den sämsta tänkbara hållbarheten. Genom att jämföra nuläget med programförslaget blir det möjligt att bedöma hur hållbarheten utvecklas med förslaget. I värderosen till höger redovisas Hacksta-Bergas förhållningssätt i dagsläget, illustrerat med en svart linje. Linjen i orange visar på planprogrammets förhållningssätt till de olika hållbarhetsfaktorerna. Nedan sammanfattas hållbarhetsbedömningen utifrån social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Socialt perspektiv

Planprogrammet för Hacksta-Berga utvecklar betydligt möjligheterna till rekreation inom programområdet genom förbättrade kopplingar i form av stråk och korsningar samt nytt innehåll för parkområdena. Parkområdena tas inte i anspråk för byggnation, förutom en mindre





yta i östra parkstråket vid Solhälla och vid Bergaplan. Programförslaget bidrar också till förbättrade möjligheter till rekreation i omgivande friluftsområden, tack vare förbättrade kopplingar. Besökstrycket på befintliga parker och naturområden antas komma att öka till följd av förtätningen. Ökat slitage, särskilt för barn och unga, antas förekomma.

Förslaget ger möjlighet att utveckla en tydlig identitet för Hacksta-Berga, där gröna strukturer, gestaltning av allmänna platser och service samt kopplingar med befintliga kulturmiljöer utgör en viktig del. I området finns också lokala identiteter, som kommer att bevaras och värnas genom en varsam komplettering av den bebyggda strukturen och anpassning till landskapet. Kompletteringar av bostadskvarter ger tydligare gränser mellan privata och offentliga ytor, effektivare markanvändning samt bidrar till att skapa en tydligare stadsstruktur och stadskänsla i området, som idag delvis saknas. Dagens svaga kopplingar inom och mellan stadsdelar stärks, vilket gör stadsstrukturen mer lättorienterad med sammanhängande stråk som gynnar rörelse. Gående och cyklisterna prioriteras tydligt i gaturummet och tillsammans med lokaler i bottenvåningar ges förutsättningar för att skapa trygga, attraktiva gaturum med folkliv. Tillgången på mötesplatser och aktiva gaturum, liksom tillgången till kvartersgemensamma ytor, kan ge möjligheter till lokalt engagemang samt möte mellan områdets olika invånare.

Den sociala hållbarheten inom Hacksta-Berga bedöms stärkas betydligt. Planprogrammet bedöms dessutom ge förutsättningar för att skapa möten mellan invånare och bidra till att områdets attraktivitet ökar.

Ekologiskt perspektiv

Området har en god tillgång till grönytor men naturvärdena inom programområdet är i dagsläget begränsade och utgörs av planteringar och alléer samt åkerholmar med gamla tallar. Programförslaget stärker befintliga strukturer för ekosystemtjänster genom en ekologisk utformning av parker och planteringar längst gator på allmän platsmark samt genom grönytefaktor (GYF) på kvartersmark. Ambitionen i planprogrammet är att utveckla en dagvattendamm vid Bergaplan, där växter väljs utifrån deras inverkan på biologisk mångfald, vilket skapar goda förutsättningar för att bibehålla och öka den biologiska mångfalden i området. Tillskapade gröna strukturer, gröna tak och fasader bidrar dessutom med andra ekosystemtjänster såsom bullerdämpning och klimatreglering (skuggning, vindskydd, temperaturreglering samt klimatreglering av byggnader med kopplade energibesparingar). Dagvattenhantering kommer att minska belastningen av föroreningar till recipienten.

Framtida byggnaders energianvändning och klimatpåverkan antas ha begränsad negativ påverkan genom smarta materialval och genom att byggnaderna kommer att kopplas till fjärrvärmenätet med uteslutande förnybar energi.

Mycket goda förutsättningar finns för klimatsmarta transporter i och med den goda kollektivtrafikförsörjningen, vägnätets utformning som främjar gång- och cykeltrafik samt mobilitetshuset.

Ekonomiskt perspektiv

Förslaget bedöms ge positiva konsekvenser för den lokala ekonomin. Kundunderlaget kommer att öka samtidigt som nya verksamhetslokaler planeras längs viktiga stråk. Befintliga lokaler och verksamheter gynnas av de förbättrade interna och externa kopplingarna som gör att de kan nås av fler kunder. Programområdet ligger i ett kollektivtrafknära läge och gång- och cykeltrafik prioriteras i gaturummet samt nya och tydliga entréer till området bidrar till att mer människor rör sig i Hacksta-Berga. Trafiksäkerhet för barn kommer också att förbättras till följd av planprogrammets förslag. Förutsättningarna för ökade sociala tillgångar och en högre variation av socio-ekonomiska grupper i området stärks. Variation i såväl storlek som upplåtelseform, nya och gamla bostäder, förbättrade stråk och attraktiva platser samt ett stort utbud av service där människor kan mötas och utbyta erfarenheter är avgörande faktorer.

Programförslaget bidrar till en effektivare markanvändning genom att bostäder byggs på mark som idag är lågutnyttjat. Bebyggelse föreslås även inom områden som i dagsläget upplevs som otrygga. Attraktiviteten för att investera i området kommer att öka. Kommunala investeringar kopplas främst till dagvattenhantering, uppgraderingar av infrastruktur, hantering av översvänningsriskerna i området samt förädling av parkmark.



Referenser och underlag

Referenser

- Bostadsförsörjningsplan för Österåkers kommun 2016-2025 (2016), Österåkers kommun.
- Dagvattenstrategi för Österåkers kommun, del av VA-plan: förslag (2018), Österåkers kommun.
- Dagvattenutredning Åkersberga stad (2018), Sweco.
- Fornvårdsplan Österåker (2018), Österåkers kommun.
- Framtidens transporter 2040 – för en enklare vardag (2018), Österåker kommun.
- Förstudie Campus och Berga (2017), Österåkers kommun.
- Förstudie förskolor centrala Åkersberga (2019), Svefa AB.
- Gör plats för barn och unga! (2015:8), Boverket.
- Konstpolicy (2018), Österåkers kommun.
- Miljö- och klimatprogram Österåker 2030 (2022), Österåkers kommun.
- Planprogram för Bergavägen – en stadsgata (2010), Österåkers kommun.
- Planprogram för Röllingby (2008), Österåkers kommun.
- Planprogram för Åkersberga stad – centrumområdet (2019), Österåkers kommun.
- Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF5 2050 (2018), Tillväxt- och regionplaneövervaltningen på Stockholms läns landsting.
- Riktlinjer för konst (2020), Österåkers kommun.
- Riktlinjer för värdeåterföring i Sverigeförhandlingen (u.å.), Österåkers kommun.
- Strategi för de gröna frågornas hantering i Österåkers kommun (2010), Österåkers kommun.
- Strategi för parker i Österåkers kommun (2021), Österåkers kommun.
- Strukturanalys: Åkersberga tätort – Integration i stadsstrukturen och stadstyper (2016), Ekologigruppen AB.
- Vision för centrala Åkersberga (2009), Österåkers kommun.
- Åtgärdsvalsstudie: Framkomlighet väg 276, Rosenkälla - Åkersberga (2018), Trafikverket och Österåkers kommun.
- Österåker – skärgård och stad, översiktsplan för Österåker 2040 (2018), Österåkers kommun.
- Parkeringsutredning (2019), Trivector.
- PM Kulturmiljö (2022), Österåkers kommun.
- Recipientberäkningar Åkers kanal (2021), Stormtac.
- Sammanställning medborgardialog (2020), Österåkers kommun.
- Skyfallsutredning för Hacksta-Berga (2020), Sweco.
- Skyfallsutredning Hacksta-Berga, Geoteknik: Markteknisk undersökningsrapport/Geoteknik (2021), Sweco.
- PM Kompletterande skyfallsutredning Hacksta-Berga, inkl. bilagor (2021), Sweco.
- Fördupad skyfallsutredning för Hacksta-Bergas planprogram (2022), Sweco.
- Fördjupad dagvattenutredning Åkersberga (oktober 2019), Sweco.
- PM Lokalisering, Fördjupad dagvattenutredning (maj 2019), Sweco.
- PM Miljöbeting, Fördjupad dagvattenutredning (oktober 2019), Sweco.
- PM Gestaltning, Fördjupad dagvattenutredning (oktober 2019), Sweco.
- PM Kalkyl, Fördjupad dagvattenutredning (augusti 2019), Sweco.

Underlag

- Dagvattenutredning Bergaplan (2018), WSP.
- Geoteknisk arkivstudie, sammanställning av tidigare utredningar inom Hacksta-Berga (2020), Bjerking.
- Hållbarhetsbedömning för Hacksta-Berga (2022), Ekologigruppen AB.
- Mobilitetsplan för Hacksta-Berga (2022), Österåkers kommun.

